

Nieuwsbrief

Rechtspraak Europa

Vijfde jaargang, 2016,
nr. 6 (juni)

In één [klik](#) verbonden met Europa

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU). Kernredactie: Marc de Werd en Joanne Bik. Vaste medewerkers: Roel Andrea, Robin Cozijnsen, Floris Dudok van Heel, Louisa Klop, Michiel Olthof, Menco Rasterhoff, Nienke de Visser en Mirjam Winkels.

Rechtspraak Europa wordt gemaakt door het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBVr), en wordt gepubliceerd op het weblog [European Courts](#), op de [website van de rechtspraak](#), en op [Intro Europees recht](#) (alleen intern).

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar joanne.bik@rechtspraak.nl of r.andrea@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Copyright ©2016 Marc de Werd/Gerechtshof Amsterdam;
©2016 Joanne Bik/LBVr

Index

Verantwoording

De redactie kiest ervoor om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

Leeswijzer

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven "bladwijzers", de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het Expertise centrum Europees recht (ECER). Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.
- In de index is tussen haakjes aangegeven voor welke rechtsgebieden de informatie relevant is: Bestuursrecht (B), Civiel recht (C), Familierecht (Fa), Fiscaal recht (Fi), Strafrecht (S), Vreemdelingenrecht (V)

Inhoud

Index	1
Column.....	1
Deel 1 – Rechtspraak.....	4
Arbeid en sociale zekerheid (B – C).....	5
Arbeid en vrij verkeer van werknemers (C).....	5
Sociale zekerheid (C - B)	8
Arbitragebeding	10
Asiel en migratie (S – V)	11
Belastingen en douane (Fi - S)	18
Btw	19
Douane en tariefindeling (B – Fi).....	21
Bescherming financiële belangen EU.....	23
Consumentenrecht (B - C)	24
Cybercrime en cybersecurity	26
Demonstratie	26
Detentie (omstandigheden), recht op leven, politieonderzoek (S)	26
Digitale markt	28
Eigendomsrecht (artikel 1, Eerste protocol EVRM) (B - S).....	29
Erfrecht.....	29
Europese subsidies	30
Famileleven (Fa).....	30
Financiële markten (C).....	31
Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid	32
Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering (B – C - S)	33
Godsdienstvrijheid	34
Grondrechten (Handvest) en EVRM – algemeen	35
Handel, handelsagenten en antidumping (C)	36
IE – Intellectuele eigendom (C)	37
Insolventie	42
Institutioneel recht	43
Jeugdrecht	43
Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken (C - Fa).....	44
Kaderrichtlijn en machtigingsrichtlijn telecom	47

Kansspelen	47
Landbouw en visserij (B - C)	48
Levenslang	50
Marktmisbruik (C- S)	50
Mededinging (C).....	51
Medische aansprakelijkheid (C)	52
Milieu en natuur (B).....	52
Omgevingsrecht (B).....	54
Openbaarheid van bestuur (B).....	54
Overlevering en uitlevering (S).....	54
Privacy en bescherming persoonsgegevens (C- S)	56
Procesrecht en recht op eerlijk proces (B – C - S)	60
Psychiatrische patiënten (B - S).....	62
Rijbewijs (B).....	63
Sportrecht (C).....	64
Staatssteun (B).....	64
Tabak	65
Vennootschappen en vrijheid van vestiging (C -Fi)	67
Vervoerrecht.....	69
Vrijheid van meningsuiting (C – S).....	69
Verkiezingen en kiesrecht	70
Vrij verkeer	71
Deel 2 – Overige informatie	72
Algemeen.....	72
Cursus en opleiding	72
Informatievoorziening (alleen voor de rechtspraak)	75
Nieuwsbrieven	75
NL prejudiciële verwijzingen.....	76
Vacatures.....	76

Column

MISVERSTAND

Op 23 juni gaan de Britten naar de stembus. Zij kunnen zich dan uitspreken over de vraag of het VK in de EU moet blijven (*'Should the United Kingdom remain a member of the European Union or leave the European Union?'*). Er zijn tal van oorzaken waarom veel Britten zich willen *afkeren* (dat is het goede woord) van de Unie. Maar zeker is dat in de beeldvorming over 'Europa' misverstanden over de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) in Straatsburg een belangrijke rol spelen in de 'Brexit'-campagne (ook al is Europa niet hetzelfde als de Europese Unie, is de Raad van Europa (47 lidstaten) niet hetzelfde als de EU (28 lidstaten) en is het EVRM geen Unierecht). Maar dat zijn nog de minste misverstanden in dit referendum.

Twee belangrijke uitspraken tegen het Verenigd Koninkrijk hebben daar in de afgelopen jaren de beeldvorming over het mensenrechtenhof sterk bepaald. Het betreft de zaken-[Hirst](#) en [Othman \(Abu Qatada\)](#). Beide zaken staan nu al jarenlang in de Britse pers symbool voor de vermeende bemoeizucht van 'Europa' met de nationale politiek. Ten onrechte.

Hirst gaat over het kiesrecht van gedetineerden. Of beter: over het automatisme in het VK dat veroordeelden (ongeacht het door hen gepleegde feit) tijdens hun detentie altijd het kiesrecht wordt ontnomen. Veel Britten denken dat het EHRM in *Hirst* (2005) heeft bepaald dat gevangenen *nóit* meer het kiesrecht mag worden ontzegd. Onjuist. Premier [David Cameron](#) zei over *Hirst*: *'If parliament decides that prisoners should not get the vote then I think they damn well shouldn't. It should be a national decision taken in our parliament.'* Laat dat nu precies de boodschap zijn van de rechters in Straatsburg aan de Britse wetgever. Wat immers ([nog steeds](#)) ontbreekt in het VK is een wettelijke regeling waarin de proportionaliteit van de ontzegging van het kiesrecht *tenminste* onder ogen is gezien. Of, en onder welke omstandigheden, gedetineerden in het VK het kiesrecht mogen behouden laat het Hof verder geheel over aan de Britten. Het gaat dus om een storm in een glas water.

Zo menen veel Britten ook dat terroristen *nóit* meer naar het buitenland mogen worden uitgezet van 'Straatsburg' (zaak *Othman*). Alweer onjuist. Maar wie zich door tabloids laat voorlichten en niet de moeite neemt om 'feiten' te controleren, gaat het Hof in Straatsburg misschien vanzelf zien als *'een alles verstikkend monster dat zonder enige legitimiteit talloze nationale wetten en regelingen buiten werking stelt'* (Thierry Baudet, 2010). Merkwaardig. Naarmate informatie in onze samenleving makkelijker toegankelijk is, lijkt de verleiding om achter misverstanden aan te lopen groter te worden.

Juristen – werkzaam in de rechterlijke organisatie, bij het OM, in de advocatuur, de politiek of bij het bestuur – verbazen zich over de opwinding bij de bureaus. Zij weten immers dat de werkwijze van het EHRM juist in hoge mate is gericht op een dialoog met de lidstaten, dat Straatsburg zich bij voorkeur verlaat op het nationale wetgevingsproces en dat het Hof zijn eigen rol graag als een subsidiaire definieert. Sterker: een veelgehoorde klacht in de juristenpraktijk is dat het Hof bij veroordelingen van lidstaten niet zegt hoe het dan *wél* moet.

Een voorbeeld uit eigen land. Na de zaken [Vinter](#) en [Hutchinson](#) t. het VK, en zeker na de zaak [Murray t. Nederland](#) (Grote Kamer, april 2016), is duidelijk dat wij 'iets' zullen moeten met de levenslange gevangenisstraf. Anders dan in de meeste andere landen is levenslang in ons land ook echt levenslang, zeer uitzonderlijke omstandigheden (terminaal zieke gedetineerden) daargelaten. Volgens het EHRM moet er een recht op hoop zijn voor levenslang veroordeelden. Niemand, zo formuleerde de oud-president van het Hof [Jean-Paul Costa](#) het: verdient het om als 'human waste' te worden behandeld, hoe weerzinwekkend zijn misdaden ook zijn. Een recht op hoop impliceert tenminste enige vorm van periodieke toetsing van nut en noodzaak van de levenslange straf, en (daarom) dat re-integratie op enigerlei wijze onderdeel moet zijn van het detentieregime. Maar hóe dat recht op hoop door de lidstaten moet worden ingevuld zegt het Hof – net als in *Hirst* - er niet bij. Zoals het Hof ook hier niet voorschrijft dat levenslang gestraften weer vrij moeten komen. Het is aan de lidstaat om die keuzes te maken (de 'margin of appreciation').

De [conclusie](#) van de Advocaat-Generaal bij de Hoge Raad Machielse van 24 mei jl. illustreert hoe dat nationale keuzeprocess in zijn werk zal gaan. Hij bespreekt in het cassatieberoep tegen een [arrest](#) van het gerechtshof Den Haag de vraag of de oplegging van een levenslange gevangenisstraf verenigbaar is met artikel 3 van het EVRM. In zijn conclusie neemt Machielse de lezer mee langs de nationale en Straatsburgse jurisprudentie, benoemt hij het wetenschappelijke, politieke en rechterlijke 'onbehagen' over de levenslange straf en zet hij de te beantwoorden vraag in de context van een [aangekondigde wettelijke regeling](#) van staatssecretaris Dijkhoff van (Veiligheid en) Justitie. Dijkhoff wil gedetineerden een perspectief bieden, óók al om te voorkomen dat rechters de levenslange gevangenisstraf niet meer willen opleggen.

Over die nieuwe regeling zal de volksvertegenwoordiging eerst haar licht willen laten schijnen. Goed denkbaar is dat die regeling een gevoelig onderwerp wordt bij de naderende verkiezingen (maart 2017) en daarna in de kabinetsformatie. Dijkhoff stelt immers voor om niet de onafhankelijke rechter maar een adviescollege te laten oordelen over de voortzetting van de straf. Annotatoren, (sociale) media en de publieke opinie zullen hun invloed laten gelden in het democratisch proces. Het is – tenslotte - aan de Nederlandse rechter om te controleren of een nieuwe regeling van de levenslange gevangenisstraf tegemoetkomt aan de *minimumnorm* die het Straatsburgse Hof in zijn uitspraken bepaald heeft. In dit proces neemt elk van de drie staatsmachten – de regering, het gekozen parlement en de onafhankelijke rechter - haar eigen verantwoordelijkheid, met inachtneming van de grondrechten en de internationale verplichtingen die Nederland is aangegaan.

Een fraaier voorbeeld van een 'doorwerking op maat' van het EVRM in een democratische rechtsstaat kan bijna niet gevonden worden. Of misschien tóch. Want er is geen enkele reden waarom het slepende 'conflict' met Straatsburg, over het kiesrecht van gedetineerden in het Verenigd Koninkrijk, door de Britten niet zelf op democratische wijze en met behoud van eigen identiteit kan worden opgelost. Zo bezien heeft *Brexit* weinig van doen met Europese rechtspraak.

Nieuw of verrassend zijn de bovenstaande inzichten zeker niet. Maar het is zorgelijk dat voor deze nuances geen enkele ruimte is in een JA/NEE referendum. Zo blijven

vooroordelen over het mensenrechtenhof gemakkelijk in stand. En we laten daarmee veel kansen schieten om in Europa van elkaars rechtsstaat te leren.

Marc de Werd

Raadsheer gerechtshof Amsterdam en hoogleraar Europese rechtspleging Universiteit Maastricht

Deel 1 – Rechtspraak

HvJEU – ARREST – 24 mei 2016 – Zaak C-396/14 – MT Højgaard en Züblin – Grote Kamer – Denemarken – [arrest](#)

Over toelating van één van de ondernemers van een combinatie na ontbinding van die combinatie en beginsel van gelijke behandeling

RICHTLIJN 2004/17/EG. ARTIKEL 267 VWEU. Het betreft de procedure voor de gunning van een overheidsopdracht voor de aanleg van een nieuwe spoorlijn tussen Kopenhagen en Ringsted, een project met de naam „TP 4 Urban Tunnels”. Het criterium voor de gunning van de opdracht was de economisch voordeligste inschrijving.

Hof: Het beginsel van gelijke behandeling van ondernemers in artikel 10 van richtlijn 2004/17/EG moet aldus worden uitgelegd dat een aanbestedende dienst dat beginsel niet schendt als hij toestaat dat een van de twee ondernemers die deel uitmaakten van een combinatie van ondernemingen die als zodanig was uitgenodigd een offerte in te dienen, in de plaats treedt van die combinatie na ontbinding ervan en in eigen naam deelneemt aan een procedure van gunning door onderhandelingen van een overheidsopdracht, mits vast komt te staan dat deze ondernemer zelfstandig voldoet aan de door die dienst omschreven voorwaarden en de concurrentiepositie van de andere inschrijvers er niet onder lijdt als deze ondernemer aan de procedure blijft deelnemen.

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Gevoegde zaken C-260/14 en C-261/14 – Județul Neamț en Județul Bacău – Roemenië – [arrest](#)
[Zie onder: Bescherming financiële belangen EU](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 15 december 2015 – Zaak C-178/16 – Impresa di Costruzioni Ing. E. Mantovani et RTI Mantovani e Guerrato – [verwijzing](#)

Vragen over een strafrechtelijke veroordeling van een bestuurslid van een inschrijver na indiening verklaringen dat er geen sprake is van een strafrechtelijke veroordeling

RICHTLIJN 2004/18/EG. RICHTLIJN 2014/24/EU. De provincie Bolzano heeft een aanbesteding uitgeschreven voor een nieuwe gevangenis. Eén van de uitsluitingsgronden voor inschrijving is een definitief strafrechtelijk vonnis. Mantovani, één van de inschrijvers overlegt twee verklaringen waarin zij aangeeft dat voor zover haar bekend er geen sprake is van definitieve strafrechtelijke uitspraken ten aanzien van haar bestuursleden. De aanbestedende dienst doet nader onderzoek en ontdekt dat bestuurslid B is veroordeeld bij vonnis na de ingediende verklaringen zoals later door Mantovani als excuus aangegeven. Mantovani heeft aangegeven dat zij zich tijdig, daadwerkelijk en volledig heeft gedistantieerd van de handelingen van B. De Italiaanse anticorruptie autoriteit (ANAC) adviseert dat een lopende strafzaak in de gevolgde procedure geen reden voor uitsluiting kan zijn. ANAC meent dat hier geen sprake was van een valse verklaring. Bolzano sluit verzoekster uit van de verdere procedure. Verzoekster gaat in beroep.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 8 april 2016 – Zaak C-212/16 –
DUK Versorgungswerk et Gothaer Pensionskasse – verwijzing

Vragen of verzoekster gerechtigd is een procedure te starten terwijl duidelijk is dat zij de gewraakte dienst niet kan leveren

RICHTLIJN 89/665/EEG. RICHTLIJN 2001/23/EG. Richtlijn 2014/24/EU. Verweerster heeft in het kader van privatisering het beheer gekregen over Klinik Bad Reichenhall. Ook de werknemers zijn naar de nieuwe werkgever overgegaan. Partijen hebben een overeenkomst gesloten, met name over de voortgang van de bedrijfspensioenvoorziening voor de voormalige ambtenaren. Verweerster sluit met de eerdere pensioenverzekeraar een nieuwe overeenkomst voor alle werknemers. Verzoekster DUK gaat in beroep stellende dat de rechtstreekse plaatsing ongeldig is – niet alle concurrerende ondernemingen zijn op de voorgeschreven manier in de procedure betrokken. Verweerster stelt dat DUK geen rechtstreeks belang heeft nu zij de dienst (gezien de gestelde eis tot financiering via een omslagstelsel) niet alleen zou kunnen uitvoeren en omdat hier sprake is van een mededingingsneutrale wisseling. Volgens de verwijzende rechter is de ontvankelijkheid van het beroep afhankelijk van de vraag of verzoekster gerechtigd is een procedure te starten terwijl duidelijk is dat zij de gewraakte dienst niet kan leveren, ook niet via een combinatie met tweede verzoekster, een verzekeraar (die wel de juiste rechtsvorm heeft maar evenmin aan de voorwaarden van een omslagstelsel kan voldoen). Maar de rechter twijfelt aan de door verweerster gehanteerde werkwijze om in de uitvoeringsmodaliteiten te specificeren dat financiering via het omslagstelsel noodzakelijk was. Verweerster heeft ook niet aangetoond dat er geen redelijke alternatieven voorhanden waren.

Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-454/06 Pressetext;

EUROPESE COMMISSIE

Nederland in gebreke gesteld voor te late implementatie
aanbestedingsrichtlijnen ([Europa decentraal](#))

KAMERVragen

Beantwoording schriftelijke vragen over de voorgehangen wijziging van het
Aanbestedingsbesluit ([overheid.nl](#))

OVERIG

- Europese Commissie tikt Nederland op vingers vanwege
aanbestedingsregels ([nu.nl](#))

Arbeid en sociale zekerheid (B – C)

Arbeid en vrij verkeer van werknemers (C)

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 31 mei 2016 – Zaak C-157/15 – Achbita
– Grote Kamer – [persbericht](#) – [conclusie](#)
[Zie onder: Godsdienstvrijheid](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Finland – 24 maart 2016 – Zaak C-175/16 –
Hälvä e.a. – [verwijzing](#)

Vragen over toepasselijkheid arbeidstijdenwet op werknemers van kinderdorpen

RICHTLIJN 2003/88/EG. Verweerster is een kinderbeschermingsorganisatie die voor bepaalde (onder toezicht staande) kinderen kinderdorpen organiseert om deze een zo familiaal mogelijk leven te bieden. Verzoeksters zijn voormalige werknemers die in de kinderdorpen gewerkt hebben als vervangers van de kinderdorpouders. Zij droegen de volledige zorg voor de kinderen bij afwezigheid van de kinderdorpouders. Het ging voor drie van de vier verzoeksters om 190 dagen per jaar en voor de vierde om 170 dagen per jaar. In theorie (de arbeidsovereenkomst) was de vervanging goed geregeld maar in de praktijk kwam daar niet zoveel van terecht: te lange diensten, dan wel te vaak wisseling van huis/kinderen. Het loon van de vervangers was gesteld op een vast bedrag per maand, met dien verstande dat voor het aantal diensten dat het aantal van 190 overschreed een aparte vergoeding werd betaald. Verzoeksters dienstverband eindigde in 2009 en 2010. Is op verzoeksters de wet op de arbeidstijden van toepassing en is op goede gronden van de in de Richtlijn geregelde mogelijkheid tot afwijken gebruik gemaakt?. Zij hebben de rechter een verklaring voor recht gevraagd dat de arbeid die zij verricht hebben arbeid in de zin van de Finse wet (tot omzetting van de richtlijn) en een eis neergelegd tot betaling van overwerk en avondwerk. De Rb wijst de vordering af omdat het om 'thuiswerk' gaat waarbij de werkgever niet verplicht kan worden toezicht te houden op de indeling van de arbeidstijd.

Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-428/09 Union syndicale "Solidaires Isère"; C-266/14 Tyco

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 27 januari 2016 – Zaak C-190/16 – Fries – [verwijzing](#)

Vragen over begrip "commercieel luchtvervoer" en de vraag of een gepensioneerde piloot zijn werk als opleider in een vluchtsimulator wel had mogen voortzetten

VERORDENING (EU) nr. 1178/2011. ARTIKELEN 15, lid 1 en 21, lid 1 HANDVEST GRONDRECHTEN EU. Verzoeker is geboren in 1948 en werkt sinds 1986 bij verweerster Lufthansa als gezagvoerder. Hij assisteert ook bij de opleiding van piloten, waarvoor hij alle noodzakelijke papieren heeft. Op 31-12-2013 houdt hij conform de cao op met werken wegens het bereiken van zijn 65e levensjaar in oktober van dat jaar. Voor de verwijzende rechter is de vraag relevant of de Duitse regelgeving verenigbaar is met het Handvest grondrechten en zo ja hoe het begrip 'commercieel luchtvervoer' hier dient te worden uitgelegd. Het door verzoeker gestelde schuldeisersverzuim zou uitgesloten zijn indien verzoeker op grond van FCL 065 niet meer als vliegtuigpiloot in het commerciële luchtverkeer mocht werken. De verwijzende rechter twijfelt echter of die regeling verenigbaar is met het discriminatieverbod op grond van leeftijd van artikel 21.1 en het recht op werk van artikel 15.1. De verordening houdt geen rekening met nationale regels voor pensionering (in Duitsland, evenals in NL, oplopend tot 67 jaar). Van de uitleg van het begrip 'commercieel luchtvervoer' is afhankelijk of verzoeker zijn werk als opleider (in de vluchtsimulator) wel had mogen voortzetten.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 4 april 2016 – Zaak C-200/16 – Securitas – [verwijzing](#)

Vragen over overgang van onderneming

RICHTLIJN 2001/23/EG. Verweerders (zeventien werknemers) waren tot medio juli 2013 werkzaam als beveiligers bij ICTS in de haven van Ponta Delgada. Na een aanbesteding in januari 2013 wordt het contract voor beveiliging per 15 juli 2013 gegund aan verzoekster. De betreffende werknemers worden op de lijst van werknemers geplaatst die door de opdrachtgever wordt goedgekeurd. Zij dragen uniformen en apparatuur van verzoekster. Verweerders worden echter niet erkend als werknemers door verzoekster. Verweerders hebben bij de arbeidsrechter een declaratoire vordering ingesteld tot veroordeling van verzoekster. Zij vorderen erkenning als werknemers en uitbetaling van achterstallige vergoedingen. Zij worden in het gelijk gesteld. De rechter verklaart dat sprake is van overgang van een vestiging zodat de arbeidscontracten op verzoekster zijn overgegaan. Dit is in hoger beroep bevestigd. Verzoekster heeft zich daarop tot de verwijzende rechter gewend die o.a. de volgende prejudiciële vraag stelt: Vormt de in casu omschreven situatie een overgang van onderneming of vestiging zodat sprake is van de overgang van de onderneming [...] ICTS op de onderneming [...] SECURITAS, nadat in het kader van een openbare aanbesteding het contract voor het verrichten van veiligheids- en bewakingsdiensten in de haven van Ponta Delgada, op het eiland São Miguel, op de Azoren, is gegund aan SECURITAS, en vormt deze situatie een overgang van een economische eenheid overeenkomstig het bepaalde in artikel 1, lid 1, onder a), van richtlijn 2001/23/EG van de Raad van 12 maart 2001?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 30 maart 2016 – Zaak C-214/16 – King – [verwijzing](#)*

RICHTLIJN 2003/88/EG. Verzoeker heeft van 01-06-1999 tot 06-10-2012 als verkoper bij verweerster (Sash Window Workshop Ltd) gewerkt op basis van een 'self-employed commission only contract'. Hij heeft in die periode nooit vakantiegeld en ook geen loon over de vakantieperiode gekregen omdat verweerster van mening was dat verzoeker als zelfstandige werkte. Pas na ontbinding van het contract heeft verzoeker een vordering ingediend, die door verweerster wordt afgewezen. Verzoeker heeft zijn zaak voorgelegd aan het Employment Tribunal dat oordeelde dat verzoeker een werknemer in de zin van de RL is, hetgeen verder onbetwist is gebleven. Verzoeker had dan ook recht op jaarlijks vier weken vakantie met behoud van loon. Hij heeft de Rb een overzicht verschaft van zijn opgenomen jaarlijkse vakanties met daarbij het aantal dagen waarop hij wel recht had maar niet heeft opgenomen (totaal 24,15 weken). Ook deze gegevens zijn onbetwist. De rechter wijst alles toe. Verweerster gaat in beroep. Op grond van de geldende VK-regelgeving heeft hij niet het recht om vakantie mee te nemen naar een volgend jaar; het recht gaat dan verloren. Verzoeker bestrijdt die visie met een redenering die kan worden ontleend aan de arresten C-350/06 en C-520/06 Schultz-Hoff en Stringer. Het gaat dan niet om gevallen van ziekte maar naar analogie daarvan, het door het Hof genoemde 'om redenen losstaand van zijn wil', hetgeen kan duiden op (zoals in casu) de onmogelijkheid voor een werknemer zijn vakantie op te nemen omdat de werkgever gedurende verzoekers gehele arbeidsperiode weigert loon door te betalen. Er kan dan wel doorgeschoven worden naar volgende jaren en de vordering is (binnen drie maanden na beëindiging van zijn contract) daarmee ook tijdig ingediend. Verweerster gaat in beroep bij het Employment Appeal Tribunal (EAT) dat overweegt dat het recht op vakantie volgens de nationale regeling uit twee elementen bestaat: recht op vakantie, recht op loon, maar niet recht op vakantie met behoud van loon. Verzoeker

heeft eerder niet aangetoond dat hij überhaupt geen recht op (onbetaalde) vakantie had. Het EAT zet ook vraagtekens bij de toegepaste analogie, gezien uitspraak in C-214/10 (geen onbeperkte overdracht met het oog op gezondheid/welzijn). De verwijzende rechter (Court of Appeal England and Wales) ziet onduidelijkheid wat betreft de werkingssfeer van het Unierecht en samenhang met het nationale recht. Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-350/06 en C-520/06 Schultz-Hoff en Stringer; C-214/10 KHS

NOOT

- bij HvJ 19 april 2016 in zaak [C-441/14](#) (Dansk Industri): EU-verbod leeftijdsdiscriminatie geldt ook voor particuliere werkgever ([ECER](#))
- bij HvJ 11 november 2015, zaak [C-422/14](#) (Pujante Rivera): Dr. J. Doomen, 'De uitbreidende betekenis van het collectief ontslag', [NtER 2016-3, p. 109-113](#)

NOOT – bij Rechtbank Midden-Nederland – 24 februari 2016 –

[ECLI:NL:RBMNE:2016:954](#)

Peter Vas Nunes, "2016/1 Do the rules on transfer of undertaking apply in a 'pre-pack' insolvency? A Dutch court asks the ECJ for guidance (NL)", [European Employment Law Cases, 1, \(2016\):4-8](#)

REGELGEVING EU – Detacheringsrichtlijn

- Elf nationale parlementen trekken gele kaart tegen voorstel detacheringsrichtlijn ([Europa decentraal](#))
- Third time's a charm? National parliaments form bloc against posted workers directive ([Leiden law blog](#))
- The Proposed Revision of the Posting Directive (paper) ([conflict of laws](#))

PUBLICATIE

Rechterlijke bevoegdheid en toepasselijk recht in internationale geschillen tussen de werknemer en de werkgever: Praktische handleiding gratis pdf ([EU bookshop](#))

Deze praktische handleiding wil beroepsbeoefenaars bijstaan door hun een overzicht te bieden van de huidige relevante wettelijke bepalingen (inclusief jurisprudentie) over zaken van internationaal privaatrecht en terbeschikkingstelling op het gebied van arbeidsovereenkomsten

EUROPESE COMMISSIE

Practice Guide: Jurisdiction and applicable law in international disputes between the employee and the employer, mei 2016 ([EC](#))

Sociale zekerheid (C - B)

EHRM – VERWIJZING GROTE KAMER – 3 mei 2016 – [verwijzing](#) – 15 december 2015 – Fábíán t. Hongarije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Ongerechtvaardigd verschil in behandeling gepensioneerden

ARTIKEL 14 EVRM. ARTIKEL 1, EERSTE PROTOCOL. De zaak betreft de klacht van klager dat als gevolg van een wijziging van de Pensioenwet, gericht op een speciale categorie gepensioneerden die profiteren van twee door de overheid betaalde inkomens tegelijk, zijn ouderdomspensioen werd opgeschort omdat hij na zijn pensionering werkzaam was als ambtenaar. Het hof oordeelt dat dit verschil in behandeling tussen in de publieke en de private sector werkende gepensioneerden enerzijds en tussen verschillende categorieën ambtenaren anderzijds, wat betreft hun voortgezette recht op ouderdomspensioen, niet gerechtvaardigd is. Schending van artikel 14 EVRM.

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOT – 26 mei 2016 – Zaak C-395/15 – Daouidi – Spanje – [conclusie](#)

Uitleg van het begrip “handicap” in het kader van een ontslag na een arbeidsongeval

RICHTLIJN 2000/78/EG. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding van Daouidi tegen het loongarantiefonds, Spanje en openbaar ministerie, Spanje wegens zijn ontslag gedurende zijn arbeidsongeschiktheid ten gevolge van een arbeidsongeval op zijn werkplek. De A-G gaat vooral in op de vijfde vraag van de Juzgado de lo Social nº 33 de Barcelona, die betrekking heeft op de uitlegging van het begrip „handicap” in de zin van richtlijn 2000/78.

A-G: Richtlijn 2000/78/EG moet aldus worden uitgelegd dat de situatie van een werknemer die voor onbepaalde tijd tijdelijk arbeidsongeschikt is, als gevolg van een arbeidsongeval, als „handicap” in de zin van de richtlijn kan worden gekwalificeerd wanneer deze leidt tot een beperking die met name het gevolg is van langdurige lichamelijke aandoeningen die, in wisselwerking met diverse drempels, de betrokkene kunnen beletten volledig, daadwerkelijk en op voet van gelijkheid met andere werknemers aan het beroepsleven deel te nemen. Het is aan de nationale rechter om na te gaan of in het hoofdgeding aan deze voorwaarden is voldaan.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Zweden – 23 maart 2016 – Zaak C-189/16 – Zaniewicz-Dybeck – [verwijzing](#)

VERORDENING (EEG) nr. 1408/71. VERORDENING (EG) nr. 883/2004. ARTIKEL 48 VWEU. Verzoekster is van origine Poolse staatsburger en woont sinds 1980 in Zweden. Zij heeft in Polen 19 jaar gewerkt en in Zweden 24 jaar. In 2005 vraagt zij het algemeen ouderdomspensioen aan, maar dit wordt vastgesteld op nul SEK. Verzoekster stelt dat de wijze waarop het Zweedse pensioen wordt berekend immigranten uit andere lidstaten met lage inkomens benadeelt. De Zweedse pensioendienst (verweerster) stelt echter dat de in een andere lidstaat vervulde tijdvakken recht geven op pensioen van dat land. Kunnen in een andere lidstaat vervulde tijdvakken van verzekering bij de berekening van het Zweedse gegarandeerde pensioen een pensioenwaarde krijgen die overeenkomt met de gemiddelde waarde van Zweedse tijdvakken, wanneer de bevoegde instantie een pro rata-berekening overeenkomstig artikel 46, lid 2, van deze verordening verricht? Kan de bevoegde instantie bij haar berekening van het recht op een gegarandeerd pensioen rekening houden met pensioeninkomsten die een verzekerde in een andere lidstaat

ontvangt, zonder in te gaan tegen verordening nr. 1408/71? Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-282/11 Salgado-González

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 2 juli 2015 - Zaak C-174/16 – H – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2006/54/EG. RICHTLIJN 2010/18/EU. Verzoekster is ambtenaar in vaste dienst sinds 1999. In 2011 wordt zij op proef bevorderd tot 'Senatsrätin' en later in dat jaar krijgt zij een formatieplaats in die rang toegewezen. De proeftijd is twee jaar zonder verlengingsmogelijkheid. Zij is echter op dat moment arbeidsongeschikt door zwangerschap, vervolgens afwezig wegens bevallingsverlof en aansluitend ouderschapsverlof. De haar aangeboden formatieplaats was inmiddels door een andere persoon ingenomen. Aangezien haar proeftijd eindigde op 19 september 013 en zij haar ambt niet heeft uitgeoefend wordt zij teruggeplaatst in rang. Tegen die beslissing start zij een zaak die nu voorligt bij de verwijzende rechter. De verwijzende vraagt zich met name af of met het oog op gelijke behandeling verzoekster terecht na terugkeer is teruggeplaatst in haar oude rang. Op grond van arrest C-149/10 gaat hij ervan uit dat Richtlijn 2010/18 op verzoekster van toepassing is. Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-149/10 Chatzi

HOORZITTING – HvJEU zaak C-201/15 (AGET Iraklis)
Collective redundancies in Greece – a difficult balancing exercise for the EU legal order ([Leiden law blog](#))

REGELGEVING EU
Administratieve Commissie van de Europese Gemeenschappen voor de sociale zekerheid van migrerende werknemers – Omrekeningskoersen van de munteenheden in toepassing van Verordening (EEG) nr. 574/72 van de Raad, [PB C 172 van 13.5.2016](#)

PARLEMENTAIRE STUKKEN
Reactie op de consultatie over de sociale pijler aan ([overheid.nl](#))

NOOT – bij Hof Arnhem-Leeuwarden – 1 september 2015 –
ECLI:NL:GHARL:2015:6384 Zef Even, "2016/4 Transferee liable for transferor's overdue pension contributions (NL)", [European Employment Law Cases, 1, \(2016\):13-15](#)

OVERIG
A European Pensions Tracking Service is feasible and beneficial for citizens and pension providers alike ([EESC](#))

Arbitragebeding

RECHTSPRAAK LIDSTATEN
German Federal Court of Justice (Bundesgerichtshof) requests ECJ to give a ruling on the validity of arbitration agreements in Bilateral Investment Treaties amongst Member States ([Conflict of laws](#))

Asiel en migratie (S – V)

EHRM – ARREST – 10 mei 2016 – Babajanov t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Uitzetting in strijd met artikel 3 EVRM

ARTIKEL 3 EVRM. De zaak betreft de vermeende gedwongen illegale uitzetting van een asielzoeker uit Oezbekistan van Turkije naar Iran. Klager is Oezbekistan ontvlucht uit angst om vervolgd te worden omdat hij Moslim is en illegaal, via onder meer Iran, Turkije binnengekomen, waar hij asiel heeft aangevraagd. Hij kreeg tijdelijk verblijf en moest zich drie keer per week melden op het politiebureau. Volgens klager zou hij toen hij zich ging melden bij het politiebureau zijn vastgezet tezamen met andere asielzoekers en dezelfde avond gedwongen gedeporteerd zijn naar Iran. Enkele dagen later zou hij opnieuw Turkije illegaal hebben weten te betreden, waar hij sindsdien verscholen leeft. Van zijn asielaanvraag heeft hij niets meer vernomen. Klager klaagt op grond van artikel 3 dat hij onmenselijk is behandeld doordat hij illegaal is uitgezet naar Iran. Voorts stelt hij dat hij bij uitzetting naar Iran of Oezbekistan nog altijd het risico loopt op onmenselijk behandeling op grond van zijn politieke en religieuze overtuiging. Tot slot dient hij meerdere klachten in op grond van artikel 5 met betrekking tot de aan de uitzetting voorafgaande detentie. Het hof oordeelt dat klagers uitzetting in strijd is met artikel 3 en stelt tevens schendingen van artikel 5 vast.

EHRM – ARREST – 19 mei 2016 – Kolonja t. Griekenland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 8 EVRM. Klager is een Albanees staatsburger die momenteel in Albanië woont. Hij is van Griekse origine en getrouwd met een Griekse vrouw met wie hij twee kinderen heeft. Zijn drie broers wonen ook in Griekenland. De zaak betreft zijn uitzetting naar Albanië en zijn levenslange verbod terug te keren naar Griekenland.

In 1999 is klager veroordeeld tot 7 jaar gevangenisstraf wegens de invoer van drugs. Daarbij is ook een bevel gemaakt hem definitief uit te sluiten van het Griekse grondgebied. Toen hij voorwaardelijk was vrijgelaten is hij uitgezet naar Albanië. Hij keerde terug naar Griekenland en werd toen opgepakt en vastgezet in afwachting van zijn uitzetting. Hij heeft verschillende beroepen ingesteld tegen het permanente karakter van zijn verbod Griekenland in te komen. Ondanks enkele beslissingen in het voordeel van klager, werd de uitzettingsmaatregel in stand gehouden en klager uitgezet naar Albanië. Het Hof oordeelt dat er sprake is van een schending van artikel 8.

EHRM – ARREST – 24 mei 2016 – Biao t. Denemarken – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

ARTIKEL 8 EVRM. De zaak betreft de klacht van een genaturaliseerde Deense burger van Togolese afkomst, Biao, en zijn Ghanese vrouw omdat zij zich niet konden vestigen in Denemarken. De Deense autoriteiten weigerden de gezinshereniging omdat het stel niet voldeed aan de eis die de Vreemdelingenwet stelt dat zij geen sterkere band mogen hebben met een ander land, in dit geval Ghana, dan met Denemarken. Zij klaagden voorts over een wijziging in de Vreemdelingenwet in december 2003 –het opheffen van

voornoemde eis voor hen die al 28 jaar Deense nationaliteit hebben- omdat dit zou leiden tot een verschil in behandeling tussen geboren Denen en mensen, zoals klager, die op latere leeftijd de Deense nationaliteit verkrijgen.

Het hof oordeelt dat de motivering van de regering om de 28-jaars-regel in te voeren (namelijk om er voor te zorgen dat dat er geen ongewilde gevolgen waren voor Deense expats die ergens anders een familie zijn begonnen en vervolgens moeite zouden hebben te voldoen aan de 'bindingseis' bij terugkeer naar Denemarken) voor een groot deel op tamelijk speculatieve argumenten was gebaseerd. In het bijzonder gaat het om de vraag of een Deense onderdaan zulke sterke binding met Denemarken had dat een familiehereniging met een buitenlandse echtgeno(o)t(e) kans van slagen had met het oog op integratie afhankelijk van de duur van de nationaliteit, of dat nu 28 jaar of minder was. Die redenering betekent dat bepaalde elementen over het hoofd worden gezien in de zaak van klager, zoals dat hij, teneinde de Deense nationaliteit te verkrijgen, tenminste negen jaren in Denemarken heeft verbleven en heeft bewezen dat hij voldoende de taal machtig was en kennis had van de Deense maatschappij en voldeed aan de eis van zelfvoorziening.

Het Hof concludeert dat de overheid onvoldoende heeft aangetoond dat er gewichtige redenen waren, die niets te maken hadden met etnische afkomst, om het indirect discriminatoire effect van de 28-jaars regel te rechtvaardigen. Die regel trok de Deense burgers van Deense etnische afkomst voor, en plaatste personen die later de Deense nationaliteit hadden verkregen en een ander etnische afkomst hadden in een nadelige positie, of had een onevenredig nadelig effect op hen.

HvJEU – CONCLUSIE A-G MENGOZZI – 3 mei 2016 – Zaak C-560/14 – M – Ierland – [conclusie](#)

Ook na afgewezen asielerzoek bestaat recht om persoonlijk te worden gehoord over opvolgend verzoek tot subsidiaire bescherming.

RICHTLIJN 2004/83/EG. Deze zaak biedt het Hof de gelegenheid om de strekking van het recht om te worden gehoord in het Unierecht nader te bepalen, met name met betrekking tot de procedure voor de toekenning van de subsidiairebeschermingsstatus als bedoeld in richtlijn 2004/83.

A-G: Ingeval iemand opeenvolgende procedures heeft lopen voor enerzijds asielverlening en anderzijds subsidiaire bescherming is in beginsel vereist dat de verzoeker (opnieuw) persoonlijk wordt gehoord voor de tweede procedure. Slechts in uitzonderlijke gevallen kan daarvan worden afgezien. In deze context omvat het recht om in elke procedure te worden gehoord, echter niet het recht om getuigen op te roepen en te ondervragen.

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOT – 26 mei 2016 – Zaak C-218/15 – Paoletti e.a. – Italië – [conclusie](#)

Gevolgen toetreding Roemenië voor een strafbaar feit gepleegd vóór toetreding dat na toetreding niet meer strafbaar is

RICHTLIJN 2002/90/EG. ARTIKEL 49 HANDVEST GRONDRECHTEN EU. In de onderhavige zaak moet het Hof onderzoeken welke gevolgen de toetreding van Roemenië tot Unie heeft voor het strafbare feit van hulp bij illegale binnenkomst en illegaal verblijf van

Roemeense onderdanen in Italië, wanneer een dergelijk strafbaar feit is begaan vóór die toetreding. Heeft deze toetreding, die heeft plaatsgevonden nadat het strafbaar feit was gepleegd maar voordat de dader daarvoor was berecht, geleid tot het verval van het begane strafbare feit van hulp bij illegale binnenkomst en illegaal verblijf in Italië. In de onderhavige conclusie zal de A-G uiteenzetten waarom de toetreding van een staat tot de Unie nadat het strafbare feit van hulp bij illegale binnenkomst en illegaal verblijf van onderdanen van die staat op het grondgebied van een lidstaat is gepleegd maar voordat de dader ervan is berecht, zijns inziens niet tot gevolg heeft dat dit strafbare feit komt te vervallen

A-G: Artikel 1, lid 1, van richtlijn 2002/90/EG, en artikel 49 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie moeten aldus worden uitgelegd dat de toetreding van een staat tot de Europese Unie nadat het strafbare feit van hulp bij illegale binnenkomst en illegaal verblijf van onderdanen van die staat op het grondgebied van een lidstaat is gepleegd maar voordat de dader ervan is berecht, niet tot gevolg heeft dat dit strafbare feit komt te vervallen.

HvJEU – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 31 mei 2016 – Zaak C-573/14 – Lounani – Grote Kamer – België – [conclusie](#)

Staat een veroordeling wegens terroristische activiteiten in de weg aan erkenning als politiek vluchteling?

RICHTLIJN 2004/83/EG. KADERBESLUIT 2002/475/JBZ. Lounani verzocht in 1991 om politiek asiel in Duitsland. Zijn verzoek werd afgewezen. Sinds 1997 verblijft hij illegaal in België. In 2006 is hij veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf wegens deelname aan terroristische islamitische activiteiten. In 2010 heeft hij een verzoek ingediend om erkend te worden als politiek vluchteling. Na een aantal beslissingen van de commissaris generaal heeft hij op 24 mei 2011 het statuut van politiek vluchteling gekregen. Die beslissing is vernietigd door de Raad van State, maar op 12 februari 2013 is hem opnieuw het statuut van politiek vluchteling toegekend. Hiertegen is opnieuw beroep aangetekend bij de Raad van State. De Raad van State vraagt nu, kort gezegd, of een veroordeling wegens terroristische activiteiten in de weg staat aan de erkenning als politiek vluchteling. Volgens de A-G kan een asielerzoek worden afgewezen zonder strafrechtelijke veroordeling. Het is evenmin nodig dat wordt aangetoond dat de betrokkene zelf een terroristische daad heeft gepleegd om het asielerzoek te weigeren. Het is evenmin nodig dat wordt aangetoond dat de terroristische beweging geweld van een bijzonder wrede aard heeft gebruikt

A-G: Voor de uitsluiting van een asielerzoek van de vluchtelingenstatus, op de grond dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan handelingen die in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de VN in de zin van artikel 12, lid 2, onder c), van richtlijn 2004/83/EG hoeft niet te worden aangetoond dat hij is veroordeeld voor een terroristisch misdrijf in de zin van artikel 1, lid 1, van kaderbesluit 2002/475/JBZ. Wanneer een aanvrager van de vluchtelingenstatus door de rechters van een lidstaat is veroordeeld voor het deelnemen aan een terroristische groep en die veroordeling definitief is geworden, is deze omstandigheid relevant en behoort aanmerkelijk gewicht te hebben in het kader van het individuele onderzoek naar de toepasselijkheid van de uitsluitingsgrond van artikel 12, lid 2, onder c), van richtlijn 2004/83. Bij de beoordeling, voor de toepassing

van artikel 12, leden 2, onder c), en 3, in onderlinge samenhang, van de feiten en omstandigheden betreffende een aanvrager, moeten de bevoegde nationale autoriteiten ook onderzoeken of hij persoonlijke verantwoordelijkheid draagt, gezien zijn drijfveren en intenties met betrekking tot de activiteiten van de terroristische groep waarvan hij deel uitmaakt. De activiteiten van de groep moeten een internationale dimensie hebben en zo ernstig zijn dat zij gevolgen hebben voor de internationale vrede en veiligheid. De vaststelling dat de aanvrager een leidinggevend lid was van een dergelijke groep is een relevante factor. Voor een beroep op de uitsluitingsgronden van artikel 12, leden 2, onder c), en 3, van richtlijn 2004/83 hoeft niet te worden vastgesteld dat de aanvrager zelf heeft aangezet tot of deelgenomen aan terroristische gedragingen als omschreven in artikel 1 van kaderbesluit 2002/475.

Voor de vaststelling dat een aanvrager van vluchtelingenstatus heeft aangezet tot of anderszins heeft deelgenomen aan misdrijven of daden in de zin van artikel 12, leden 2 en 3, van richtlijn 2004/83, is niet vereist dat de terroristische groep waaraan hij heeft deelgenomen een in artikel 1 van kaderbesluit 2002/475 genoemde gedraging heeft begaan, of dat de aanvrager schuldig is bevonden aan gedragingen in strijd met artikel 2 van dat besluit. n aanvrager van de vluchtelingenstatus kan worden uitgesloten van erkenning als vluchteling wanneer hij lid is van een terroristische groep die geen bijzonder wreedaardige daden van geweld heeft begaan als genoemd in artikel 1 van kaderbesluit 2002/475.

- A-G Sharpston: deelname aan terrorisme kan asielverzoek in de weg staan ([ECER](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – 29 maart 2016 – Hoge Raad – ECLI:NL:HR:2016:515 – Zaak C-225/16 – Ouhrami – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2008/115/EG. Kort samengevat werpt de Hoge Raad de vraag op of art. 11 lid 2 van de Terugkeerrichtlijn niet alleen een voorschrift bevat ten aanzien van de duur waarvoor een inreisverbod geldt, maar ook betrekking heeft op de aanvang van deze periode.

Zo ja, dan komt de vraag aan de orde naar de betekenis van dit voorschrift voor beslissingen tot ongewenstverklaring die zijn genomen vóórdat de Terugkeerrichtlijn in werking is getreden of voor 24 december 2010, te weten het moment waarop de lidstaten de wettelijke en bestuursrechtelijk bepalingen in werking dienden te doen treden om aan deze richtlijn te voldoen (art. 20 lid 1 Terugkeerrichtlijn).

- [Nieuwsbericht Intro](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 8 maart 2016 – Zaak C-181/16 – Ghandi – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2008/115/EG. Het betreft de afwijzing van een asielaanvraag in België, ingediend door een Togolees en de afgifte van een terugkeerbesluit. Verzoeker beroept zich op eerbiediging beginsel van refolement. Mag het terugkeerbesluit worden afgegeven voordat de rechtsmiddelen tegen de afwijzingsbeslissing kunnen worden uitgeput?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Griekenland – 23 maart 2016 – Zaak C-184/16
– Petrea – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2004/38/EG. RICHTLIJN 2008/115/EG. ARTIKELEN 18, 45 en 49 VWEU.
Verzoeker is Roemeens staatsburger. Hij is in 2011 in Griekenland gearresteerd wegens medeplichtigheid aan diefstal en veroordeeld tot acht maanden voorwaardelijk met een proeftijd van drie jaar. Omdat hij als gevaar voor de openbare orde en veiligheid wordt beschouwd krijgt hij een bevel tot terugkeer naar Roemenië. In 2013 keert verzoeker in Griekenland terug en wordt op verzoek ingeschreven als Uniebürger. Dit wordt eerst toegewezen maar dan ingetrokken. De verwijzende rechter vraagt zich af of de redenen van openbare orde en veiligheid in geval van verzoeker nog aanwezig zijn gezien de verstreken periode van (bijna) drie jaar en of de Griekse regelgeving verenigbaar is met EU-recht omdat in Griekenland de gronden en de procedure voor de verwijdering van burgers van de Unie gelijk worden geschakeld met de gronden en de procedure voor verwijdering van de onderdanen van derde landen.
Aangehaalde (recente) jurisprudentie: (zie pagina 3 / 4 van de verwijzingsbeschikking)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 17 maart 2016 – Zaak C-199/16 –
Nianga – [verwijzing](#)

Richtlijn 2008/115/EG ARTIKEL 8 EVRM. ARTIKEL 47 HANDVEST GRONDRECHTEN EU.
Verzoeker heeft in mei 2006 asiel aangevraagd. Meerdere keren is een verwijderingsbesluit tegen hem uitgevaardigd. Verzoeker is inmiddels vader geworden van een in België geboren kind. Dient artikel 5 van richtlijn 2008/115/EG gelezen in samenhang met artikel 47 van het Handvest Grondrechten EU gelet op het recht om in elke procedure te worden gehoord, aldus te worden uitgelegd dat de nationale autoriteit krachtens deze richtlijn bepaling rekening moet houden met het belang van het kind, het familie- en gezinsleven en de gezondheidstoestand van de betrokken onderdaan van een derde land bij de uitvaardiging van het terugkeerbesluit als bedoeld in de artikelen 3, punt 4, en 6, lid 1, van de richtlijn, of aldus dat deze autoriteit krachtens die richtlijn bepaling daarmee rekening moet houden bij de verwijdering in de zin van de artikelen 3, punt 5, en 8 van dezelfde richtlijn?"
Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-166/13 Mukarubega

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 8 maart 2016 – Zaak C-193/16 –
Vannucci – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2004/38/EG. Het beroep van verzoeker tegen een besluit tot verwijdering en ontzegging van toegang tot Spaans grondgebied voor tien jaar om redenen van openbare veiligheid wordt afgewezen. Verzoeker is bij drie onherroepelijke rechterlijke uitspraken veroordeeld tot twaalf jaar gevangenisstraf wegens herhaaldelijk gepleegd seksueel misbruik van kinderen. Verzoeker heeft hoger beroep ingesteld waarin hij stelt dat hij reeds zes van de veertien jaar heeft uitgezeten, maar nog geruime tijd in gevangenschap zal doorbrengen zodat van een gevaar voor de openbare veiligheid geen sprake kan zijn. Hij stelt ook dat 'openbare orde' een onbepaald rechtsbegrip is dat beoordelingsvrijheid van de overheid uitsluit. De verwijzende rechter gaat op basis van de gegevens uit van duurzaam verblijf van verzoeker in Spanje. Hij zou dan de (sterkere) bescherming genieten van Richtlijn 2004/38 (arrest HvJEU C-348/09) zodat de vraag moet worden beantwoord of verzoeker een actuele en werkelijke bedreiging voor de openbare

veiligheid vormt in de zin van de richtlijn. Antwoord op die vraag is noodzakelijk voor kan worden gekeken naar de in de richtlijn genoemde worteling in de Spaans samenleving en zijn persoonlijke omstandigheden. Indien verzoeker door zijn detentie geen bedreiging vormt dan zou de verwijderingsmaatregel in strijd zijn met zijn recht op vrij verkeer. Vormt verzoeker, die tot 12 jaar gevangenisstraf is veroordeeld wegens herhaaldelijk gepleegd misbruik van kinderen, een actuele en werkelijke bedreiging voor de openbare orde in de zin van artikel 27[, leden 1 en 2,] van richtlijn 2004/83/EG, in aanmerking genomen het feit dat hij gedetineerd is en zes jaar van zijn straftijd heeft ondergaan en dus nog een aantal jaren in detentie moet doorbrengen voordat hij in vrijheid wordt gesteld?

Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-348/09 Infusino

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 31 maart 2016 – Zaak C-201/16 – Shiri – [verwijzing](#)

VERORDENING nr. 604/2013. Verzoeker, Iraans onderdaan, heeft asiel aangevraagd in Oostenrijk. Dit verzoek wordt niet ontvankelijk verklaard omdat Bulgarije op grond van Verordening 604/2013 voor verzoeker verantwoordelijk zou zijn. Hij heeft daar eerder asiel gevraagd. Verzoeker krijgt een verwijderingsbesluit en gaat daartegen in beroep. Oostenrijk heeft verzuimd het evocatierecht van de Dublin-III-Vo. toe te passen teneinde schending van het EVRM te voorkomen. Kan door middel van een rechtsmiddel (artikel 27 Vo.) worden aangevoerd dat de verzoekende lidstaat verantwoordelijk is geworden door het verstrijken van de overdrachtstermijn in artikel 29 Vo? De verwijzende rechter heeft in ieder geval behoefte aan nadere uitleg van artikel 27 lid 1 wat betreft de passage "een daadwerkelijk rechtsmiddel tegen dergelijke besluiten [dient] zowel betrekking te hebben op de toepassing van deze verordening als op de juridische en feitelijke situatie in de lidstaat aan welke de verzoeker wordt overgedragen". Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-394/12 Abdullahi; lopende zaken C-63/15 Ghezelbash en C-155/15 Karim;

RECHTSPRAAK NL – Raad van State – 13 mei 2016 – ECLI:NL:RVS:2016:1383 – [uitspraak](#)

RECHTSPRAAK NL – Raad van State – 13 mei 2016 – ECLI:NL:RVS:2016:1384 – [uitspraak](#)

EINDUITSPRAAK na arrest HvJEU 15 februari 2016 in zaak [C-601/15 PPU](#)

RICHTLIJN 2013/33/EU.

8. Gelet op hetgeen hiervoor onder 7.6 is overwogen, heeft de rechtbank ten onrechte in de belangenafweging betrokken dat de aanvraag van de vreemdeling is ingediend voordat zij in bewaring is gesteld en dat het een eerste aanvraag betreft. Voorts klaagt de staatssecretaris terecht dat de rechtbank ten onrechte bij de belangenafweging de duur van de prejudiciële spoedprocedure van belang heeft geacht. Het antwoord van het Hof op de door de Afdeling gestelde prejudiciële vraag zou hoe dan ook na het verstrijken op 21 januari 2016 van de in artikel 59b, tweede lid, van de Vw 2000 gestelde termijn van zes weken zijn gekomen.

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Den Haag – 23 mei 2016 –
ECLI:NL:RBDHA:2016:5686 – [uitspraak](#)

VERORDENING 604/2013. Verzoeker heeft aangevoerd (drie maanden) buiten het Dublingebied te hebben verbleven, waardoor de verantwoordelijkheid van het VK is komen te vervallen. In dit verband heeft verzoeker een beroep gedaan op de prejudiciële vragen die in de zaak Ghezelbash zijn gesteld en aanhangig zijn het bij HvJ.

Verweerder heeft zich op het standpunt gesteld dat het arrest Shamso Abdullahi leidend is en verzoeker niet kan opkomen tegen de toepassing van een criterium ter vaststelling van de verantwoordelijke lidstaat. Subsidiar heeft verweerder zich op het standpunt gesteld dat uit de door verzoeker overgelegde stukken niet blijkt dat hij drie maanden buiten het Dublingebied heeft verbleven. De voorzieningenrechter wijst op de conclusie van Sharpston van 17 maart 2016 in de zaak Ghezelbash. Het arrest van het HvJ in deze zaak wordt 17 juni 2016 verwacht en niet is uitgesloten dat het HvJ de conclusie van Sharpston zal volgen. Pas dan is duidelijk welk toetsingskader op verzoekers zaak van toepassing is en of de rechter kan toekomen aan de door verzoeker overgelegde en getoonde stukken ter onderbouwing van zijn stelling dat hij (drie maanden) buiten het Dublingebied heeft verbleven. Het belang van verzoeker is daarom groter dan het belang van verweerder. Het verzoek om een voorlopige voorziening wordt toegewezen.

NOOT – bij HvJEU 15 februari 2016, zaak C-601/15 PPU (J.N.)

- Een asielzoeker in vreemdelingenbewaring ([verblijfblog](#))
- Prof. mr. dr. Jurian Langer, Hoe autonoom is het EU-Handvest?, in: [Asiel- en migrantenrecht 2016, nr. 4](#)

NOOT – bij EHRM 19 april 2016 , A.N. t. Frankrijk

European Court of Human Rights once again rejects a complaint by a gay asylum seeker ([echrso](#))

VAKLITERATUUR

Prof. mr. dr. Jurian Langer, Hoe autonoom is het EU-Handvest?, in: [Asiel- en migrantenrecht 2016, nr. 4](#)

(o.a. over zaak C-601/15 PPU (J.N.))

COMMISSIEVOORSTEL

- BNC Fiche: Wijziging Dublinverordening ([overheid.nl](#))
- BNC Fiche: Verordening EU-agentschap voor asiel ([overheid.nl](#))
- BNC Fiche: Wijziging EUODAC-verordening ([overheid.nl](#))

REGELGEVING EU

- Richtlijn (EU) 2016/801 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende de voorwaarden voor toegang en verblijf van derdelanders met het oog op onderzoek, studie, stages, vrijwilligerswerk, scholierenuitwisseling, educatieve projecten of au-pairactiviteiten, [PB L 132 van 21.5.2016](#)

OVERIG

- Naar een duurzaam en billijk gemeenschappelijk Europees asielstelsel ([EC](#))
- Asylum applicants considered to be unaccompanied minors – Almost 90 000 unaccompanied minors among asylum seekers registered in the EU in 2015 – Slightly more than half are Afghans ([EUROSTAT](#))
- Europese Commissie stelt herverdeling asielzoekers voor ([ECER](#))
- Op verkenningmissie naar Lesbos. 'Ik blijf de eerste advocaat in het kamp' ([advocatenblad](#))
- The Organisation of EU asylum law: the latest EU asylum proposals ([EU law analysis](#))
- Verdeeldheid over intrekken Nederlanderschap ([Tweede Kamer](#))
- Raad van State wil meer duidelijkheid over "veilige landen" ([ECER](#))
- We Need To Talk About Dublin ([KSLR](#))

Belastingen en douane (Fi - S)

HvJEU – CONCLUSIE A-G WATHELET – 12 mei 2016 – Zaak C-503/14 – Commissie / Portugal – [conclusie](#)
[Zie onder: Vennootschappen](#)

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Zaak C-300/15 – Kohll en Kohll-Schlesser – Luxemburg – [arrest](#)

ARTIKEL 21 en 45 VWEU. Kohll en zijn echtgenote Kohll-Schlesser, die beiden de Luxemburgse nationaliteit hebben, zijn in Luxemburg woonachtig. Kohll ontvangt twee pensioenen uit Nederlandse bron, die afkomstig zijn van Shell International BV respectievelijk de Sociale Verzekeringsbank. Kohll-Schlesser ontvangt van laatstgenoemde eveneens een pensioen. Op 20 februari 2013 heeft Kohll bezwaar gemaakt tegen de belastingaanslagen over de jaren 2009 tot en met 2011, op grond dat de Luxemburgse belastingdienst hem niet het belastingkrediet voor gepensioneerden in artikel 139 ter van de LIR (hierna: „belastingkrediet”) had toegekend.

Hof: De artikelen 21 en 45 VWEU verzetten zich tegen een nationale belastingregeling zoals die in het hoofdgeding, die het voordeel van een belastingkrediet voor gepensioneerden voorbehoudt aan de belastingplichtigen die in het bezit zijn van een loonbelastingverklaring.

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 13 mei 2016 – ECLI:NL:HR:2016:833 – [uitspraak](#)

EINDUITSPRAAK na arrest HvJEU 19 december 2013 in zaak [C-437/12 \(X\)](#)

Het Hof Den Bosch heeft prejudiciële vragen gesteld aan het HvJEU. BPM. Proceskostenveroordeling. Unierecht. Art. 2, lid 3, Besluit proceskosten bestuursrecht. "Bijzondere omstandigheden" die aanleiding geven tot vergoeding van de werkelijk gemaakte proceskosten? Schending Unierechtelijke doeltreffendheidsbeginsel?

- Doeltreffendheidsbeginsel alleen gericht op procesrecht (taxence)

COMMISSIEVOORSTEL

BNC Fiche: Richtlijn openbaarmaking van winstbelasting door multinationals (overheid.nl)

Btw

HvJEU – ARREST – 12 mei 2016 – Zaak C-520/14 – Gemeente Borsele – [Hoge Raad](#) – [arrest](#)

Geen btw-aftrek gemeente voor leerlingenvervoer

RICHTLIJN 2006/112/EG. De gemeente Borsele maakt voor het vervoer van leerlingen die daarvoor in aanmerking komen, gebruik van de diensten van vervoersondernemingen. Daarvoor heeft zij in 2008 een bedrag betaald van 458 231 EUR, inclusief btw. Ongeveer een derde van de ouders van leerlingen die gebruikmaken van het leerlingenvervoer heeft overeenkomstig de bepalingen van de Verordening leerlingenvervoer gemeente Borsele 2008 bijdragen betaald, waarvan het totale bedrag 13 958 EUR beliep, wat overeenkwam met 3 % van hetgeen de gemeente had betaald voor de financiering van het leerlingenvervoer. Het verschil werd door deze gemeente uit de algemene middelen gefinancierd. De gemeente Borsele heeft zich tegenover de belastingdienst op het standpunt gesteld dat zij met betrekking tot de verrichting van leerlingenvervoersdiensten tegen betaling van bijdragen, onderworpen is aan de betaling van btw en bijgevolg van deze betaling af kan trekken de btw die aan haar in rekening is gebracht door de vervoerders.

Hof: Een gemeente die leerlingenvervoer organiseert is geen belastingplichtige in de zin van de Btw-richtlijn. Leerlingenvervoer door een gemeente is geen economische activiteit. De door de busmaatschappij bij de gemeente in rekening gebrachte btw, mag door de gemeente dus niet worden afgetrokken.

- Geen BTW-aftrek gemeenten voor kosten leerlingenvervoer ([ECER](#))
- Leerlingenvervoer geen economische activiteit volgens HvJ ([Europa decentraal](#))

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Zaak C-607/14 – Bookit – VK – [arrest](#)

Btw en aankoop per telefoon of via internet van bioscoopkaartjes met debet- of kredietkaart

RICHTLIJN 2006/112/EG. Het betreft een geding tussen Bookit Ltd en de belastingdienst over een weigering bepaalde door Bookit verrichte diensten vrij te stellen van de btw.

Hof: Artikel 135, lid 1, onder d), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat de vrijstelling van btw voor handelingen betreffende betalingen en overmakingen in die bepaling niet van toepassing is op een dienst bestaande in de „verwerking van debet- of kredietkaartbetalingen“, die worden verleend door een belastingplichtige dienstverrichter wanneer een persoon via die dienstverrichter – die handelt in naam en voor rekening van een andere entiteit – een bioscoopkaartje koopt en dat kaartje betaalt met een debet- of kredietkaart.

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Zaak C-550/14 – Envirotec Denmark – Denemarken – [arrest](#)

RICHTLIJN 2006/112/EG. Envirotec is actief in de handel in edele metalen. In het laatste kwartaal van 2011 kocht zij in 24 afzonderlijke transacties 24 staven waarin verschillende materialen waren samengesmolten. De staven hadden elk een goudgehalte tussen 500 en 600/1 000 van hun gewicht. Het geding gaat over een besluit van de belastingdienst tot weigering van de aftrek van de voorbelasting (btw) die door Envirotec in het laatste kwartaal van 2011 is betaald.

Hof: Artikel 198, lid 2, van richtlijn 2006/112/EG is van toepassing op een levering van staven die het resultaat zijn van een toevallige, grove samensmelting van divers goud bevattend metalen schrootmateriaal en andere metalen, materialen en stoffen, en die ieder een goudgehalte tussen 500 en 600/1 000 hebben.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 22 maart 2016 – Zaak C-211/16 – Bimotor – [verwijzing*](#)

ZESDE RICHTLIJN 77/388/EEG. Verzoekster vecht een terugvorderingsbesluit vennootschapsbelasting over 2013 aan bij de provinciale belastingdienst (verweerster). Zij meent over dat jaar aanspraak te kunnen maken op een btw-krediet en heeft het door haar verschuldigde bedrag daarmee verrekend. Het krediet wordt niet betwist maar verzoekster verwijt verweerster dat, toen zij heeft vastgesteld dat de in de wettelijke regeling voorziene terugbetalingsbeperking was overschreden, zij zowel het overschot heeft teruggevorderd als de boete erop heeft toegepast waarin wordt voorzien voor betalingen die niet zijn verricht, waardoor de opgelegde sanctie nog zwaardere is geworden dan in geval van niet-betaling. Verzoekster stelt dat zij meteen maatregelen heeft genomen om de overschrijdingssituatie te regulariseren en eist opschorting van het besluit. De verwijzende rechter wijst met name op het element van neutraliteit. Vaststelling van een maximum brengt voor ondernemers (tijdelijk) extra financiële lasten met zich die mededingingsversturende gevolgen kunnen hebben op concurrenten die niet in Italië belasting betalen. Staat de Unierechtelijke regeling inzake btw (Zesde richtlijn 77/388/EEG) in de weg aan een nationale regeling krachtens welke de terugbetaling of verrekening van btw-kredieten in een bepaald belastingjaar niet in hun geheel, maar enkel tot een vooraf bepaalde bovengrens zijn toegestaan?"
Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-82/14 Nuova Invincibile; C-277/14 PPUH Stehcamp;

REGELGEVING EU – Geldigheidsduur minimumhoogte btw- tarief verlengd

- Richtlijn (EU) 2016/856 van de Raad van 25 mei 2016 tot wijziging van Richtlijn 2006/112/EG betreffende het gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde, wat betreft de geldigheidsduur van de minimumhoogte van het normale tarief, [PB L 142 van 31.5.2016](#)
- Minimumbtw-tarief met 2 jaar verlengd ([Raad](#))

VAKLITERATUUR

Henk Hop en Paul Bakker, Europese btw-actualiteiten, in: [BTW-bulletin 2016/40](#)

OVERIG

Nederland wil btw-vrijheid ([sconline](#))

Douane en tariefindeling (B – Fi)

HvJEU – ARREST – 12 mei 2016 – Gevoegde zaken C-532/14 en C-533/14 – Toorank Productions – [Hoge Raad](#) – [arrest](#)

Tariefindeling drank Ferm Fruit onder GN-post 2208

VERORDENING (EEG) nr. 2658/87. De Hoge Raad stelt het Hof vragen over de accijns die moet worden geheven over een drank met een alcoholpercentage van 16%, waarbij geen gedistilleerde alcohol voorkomt. De alcohol wordt uitsluitend door gisting verkregen, en bestaat uit suikersiroop, water, appelconcentraat, mineralen en vitamines.

Hof: Een drank zoals Ferm Fruit, die is verkregen door gisting van appelconcentraat, bestemd is om als zodanig of als basisingrediënt in andere dranken te worden geconsumeerd, neutraal is wat betreft kleur, geur en smaak als gevolg van zuivering, met name ultrafiltratie, en waarvan het alcoholvolumegehalte zonder toevoeging van gedistilleerde alcohol 16 % bedraagt, valt onder GN-post 2208. Dranken met een alcoholvolumepercentage van 14 % die worden bereid door aan Ferm Fruit suiker, aroma's, kleur- en smaakstoffen, verdikkingsmiddelen en conserveermiddelen, en in een enkel geval ook room, toe te voegen, en die geen gedistilleerde alcohol bevatten, vallen onder GN-post 2208. Een drank met een alcoholvolumepercentage van 13,4 % die wordt bereid door aan Ferm Fruit suiker, aroma's, kleur- en smaakstoffen, verdikkingsmiddelen, conserveermiddelen en gedistilleerde alcohol toe te voegen – in die zin dat deze alcohol zowel in volume als in percentage niet meer is dan 49 % van de in de drank voorkomende alcohol en de overige 51 % is ontstaan uit een gistingsproces – valt onder GN-post 2208.

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Zaak C-286/15 – Latvijas propāna gāze – Letland – [arrest](#)

Tariefindeling van LPG uit Rusland

VERORDENING (EEG) nr. 2658/87. VERORDENING (EEG) nr. 2454/93. Het betreft een geding tussen de Letse belastingdienst, Letland en SIA „Latvijas propāna gāze” over rechten die verschuldigd zijn wegens de invoer van vloeibaar gemaakt petroleumgas (LPG) vanuit Rusland naar Letland.

Hof: Zodra een gasmengsel zoals het LPG in het hoofdgeding aan alle bestanddelen gezamenlijk zijn wezenlijke karakter ontleent, zodat er geen bestanddeel kan worden vastgesteld waaraan dit mengsel zijn wezenlijke karakter ontleent en het in ieder geval niet mogelijk is om de exacte hoeveelheid van elk van de bestanddelen van het betrokken LPG te bepalen, niet kan worden uitgegaan van een aanneme die inhoudt dat de stof waaraan het product overeenkomstig regel 3, onder b), van deze algemene regels zijn wezenlijke karakter ontleent, de stof is waarvan het procentuele aandeel in het mengsel het grootst is. Een vloeibaar gemaakt aardgas zoals in het hoofdgeding, dat voor 0,32 % uit methaan, ethaan en ethyleen, voor 58,32 % uit propaan en propyleen en voor hoogstens 39,99 % uit butaan en butyleen bestaat, en waarvoor het niet mogelijk is om onder de samenstellende stoffen ervan een stof aan te wijzen waaraan

het aardgas zijn wezenlijke karakter ontleent, als „Aardgas en andere gasvormige koolwaterstoffen, vloeibaar gemaakt, andere” valt onder onderverdeling 2711 19 00. Uit artikel 218, lid 1, onder d), van verordening (EEG) nr. 2454/93 volgt niet dat de aangever van LPG verplicht is om de procentuele hoeveelheid van het hoofdbestanddeel van dat LPG nauwkeurig aan te geven.

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Zaak C-262/15 – GD European Land Systems – Oostenrijk – Steyr – [arrest](#)

Tariefindeling torensysteem onder post 8710 indien het hoofdzakelijk bestemd is voor een gevechtstank

VERORDENING (EEG) nr. 2658/87. Het betreft de uitlegging van aantekening 3 bij afdeling XVII en aantekening 1, onder c), bij hoofdstuk 93 van de gecombineerde nomenclatuur die is opgenomen in bijlage I bij verordening (EEG) nr. 2658/87.

Hof: Een torensysteem, dat is ingevoerd voor de productie of de assemblage van gevechtstanks en dat nadien daadwerkelijk daarvoor is gebruikt, valt onder post 8710 indien het „hoofdzakelijk” bestemd is voor een gevechtstank, waarbij het aan de verwijzende rechter staat om dit te verifiëren, rekening houdend met de objectieve kenmerken en eigenschappen van dat torensysteem, zonder dat het gebruik dat in casu uiteindelijk van dit systeem is gemaakt, beslissend is voor de indeling ervan. Indien dat niet het geval is, moet het betrokken torensysteem – als deel of toebehoren van een „oorlogswapen” – onder postonderverdeling 9305 9100 van de GN worden ingedeeld.

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Zaak C-198/15 – Invamed Group e.a. – VK – [arrest](#)

Tariefindeling van elektrische mobiliteitscooters

VERORDENING (EEG) nr. 2658/87. Het betreft de uitlegging van de posten 8703 en 8713 van de gecombineerde nomenclatuur en de indeling van elektrische mobiliteitscooters.

Hof: Het begrip „invalidenwagen” impliceert dat dit product uitsluitend bestemd is voor invaliden. Het feit dat een bepaald voertuig ook kan worden gebruikt door personen zonder handicap, heeft geen invloed op de indeling ervan onder post 8713. Het voornoemde begrip „invaliden” in post 8713 van de gecombineerde nomenclatuur die is opgenomen in bijlage I bij verordening nr. 2658/87, heeft betrekking op personen die zijn getroffen door een meer dan marginale beperking van hun loopvermogen, waarbij de duur van deze beperking en de vraag of ook sprake is van eventuele andere beperkingen irrelevant zijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 12 april 2016 – Zaak C-224/16 – AEBTRI – [verwijzing](#)*

VERORDENING (EEG) nr. 2112/78. VERORDENING (EEG) nr. 2913/92. RICHTLIJN 2008/55/EG. Verzoekster heeft zich garant gesteld voor een TIR-certificaat. De onder het certificaat vervoerde goederen met carnet dat op naam staat van de in Turkije geregistreerde vervoersonderneming Sargut komen in november 2008 aan op het douanekantoor in Bulgarij. Het TIR-vervoer moet volgens de vrachtbrief in Roemenië eindigen. Bulgarije controleert of een opsporingsprocedure voor zuivering van de TIR-

operatie moest worden ingeleid en bevragen daartoe Roemenië die stellen dat de betreffende goederen niet bij hen zijn aangebracht. In september 2009 krijgt verzoekster te horen hoeveel Sargut dient te betalen (douaneschuld, btw, en rente). Volgens de verwijzende Bulgaarse cassatierechter kan uit de overgelegde documenten worden geconcludeerd dat de goederen door IREM in Roemenië in ontvangst zijn genomen maar niet dat de goederen bij het douanekantoor zijn aangemeld. Verzoekster stelt dat het invorderingsbevel onwettig is omdat niet aan de voorwaarden is voldaan en bijvoorbeeld de mogelijkheid van Richtlijn 2008/55 niet is benut. Verweerder is het daar niet mee eens. De verwijzende rechter moet antwoord geven op de vraag of in het onderhavige geding is voldaan aan de voorwaarde voor het intreden van de verzoeksters aansprakelijkheid volgens de TIR-overeenkomst en in het bijzonder of Roemenië zich voldoende hebben ingespannen om betaling te eisen van degene die deze bedragen rechtstreeks verschuldigd is. Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-533/08 TNT

REGELGEVING NL

- Wet van 20 april 2016 tot wijziging van enkele belastingwetten en enige andere wetten in verband met het van toepassing worden van Verordening (EU) nr. 952/2013 van het Europees Parlement en van de Raad van 9 oktober 2013 tot vaststelling van het douanewetboek van de Unie (PbEU 2013, L 269) (Wet aanpassingen aan het Douanewetboek van de Unie, [Stb. 2016, nr. 163](#))
- Besluit van 4 mei 2016, houdende regels tot wijziging van enige uitvoeringsbesluiten op het gebied van belastingen en enige andere uitvoeringsbesluiten in verband met het van toepassing worden van Verordening (EU) nr. 952/2013 van het Europees Parlement en van de Raad van 9 oktober 2013 tot vaststelling van het douanewetboek van de Unie (PbEU 2013, L 269) (Besluit aanpassingen aan het Douanewetboek van de Unie, [Stb. 2016, nr. 184](#))

Bescherming financiële belangen EU

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Gevoegde zaken C-260/14 en C-261/14 – Județul Neamț en Județul Bacău – Roemenië – [arrest](#)

VERORDENING (EG, Euratom) nr. 2988/95. VERORDENING (EG) nr. 1083/2006. Deze verzoeken zijn ingediend in het kader van twee gedingen tussen, enerzijds, de districten Neamț en Bacău en, anderzijds, het ministerie van Regionale Ontwikkeling en Openbaar Bestuur over de geldigheid van twee door dat ministerie tot hen gerichte bestuurshandelingen waarbij hun, in hun hoedanigheid van aanbestedende diensten die procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten inzake gesubsidieerde acties hebben georganiseerd, is gelast een deel van de aan hen toegekende subsidies terug te betalen.

Hof: Artikel 1, lid 2, van verordening (EG, Euratom) nr. 2988/95 en artikel 2, punt 7, van verordening (EG) nr. 1083/2006 moeten aldus worden uitgelegd dat de inbreuk door een aanbestedende dienst die steun uit structuurfondsen ontvangt, op nationale bepalingen bij het plaatsen van een overheidsopdracht waarvan de geraamde waarde lager is dan

het drempelbedrag dat is vastgesteld in artikel 7, onder a), van richtlijn 2004/18/EG bij het plaatsen van die opdracht een „onregelmatigheid” in de zin van dat artikel 1, lid 2, of dat artikel 2, punt 7, kan opleveren, voor zover de algemene begroting van de Europese Unie als gevolg van die inbreuk door een onverschuldigde uitgave wordt of zou kunnen worden benadeeld. Artikel 98, lid 2, eerste alinea, tweede volzin, van verordening nr. 1083/2006 moet aldus worden uitgelegd dat financiële correcties door lidstaten, wanneer zij op door de structuurfondsen medegefinancierde uitgaven worden toegepast wegens niet-inachtneming van de bepalingen inzake overheidsopdrachten, administratieve maatregelen in de zin van artikel 4 van verordening nr. 2988/95 zijn.

Het rechtszekerheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel moeten aldus worden uitgelegd dat zij zich er niet tegen verzetten dat een lidstaat financiële correcties toepast krachtens een nationale normatieve handeling die in werking is getreden nadat een vermeende schending van bepalingen inzake overheidsopdrachten heeft plaatsgevonden, mits het gaat om de toepassing van een nieuwe regeling op de toekomstige gevolgen van situaties die onder de oude regeling zijn ontstaan, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan rekening houdend met alle in het hoofdgeding relevante omstandigheden.

Consumentenrecht (B - C)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 3 maart 2016 – Zaak C-186/16 – Andricuc e.a. – [verwijzing](#)

Vragen over Roemeense kredietovereenkomst in CHF en wie het risico van koerswisselingen moet dragen

RICHTLIJN 93/13/EEG. Verzoekers hebben verweerster Banca Romaneasca gedaagd en in hun verzoekschrift vernietiging gevraagd van bepaalde bedingen in kredietovereenkomsten (voor diverse doeleinden). De wisselkoers wijzigt door depreciatie van de RON echter in de loop der jaren dramatisch. Verzoekers stellen dat het evenwicht tussen rechten en verplichtingen van partijen is verstoord. De rechter verwerpt het beroep. Schommelingen in wisselkoersen zijn inherent aan elke in buitenlandse valuta gestelde lening. Verzoekers gaan in beroep bij de verwijzende rechter. Bij de verwijzende rechter stellen verzoekers met name dat het product 'krediet in CHF' destijds op misleidende wijze is gepresenteerd en bekend geworden door grootschalige reclame. Door niet te waarschuwen heeft verweerster alle koersrisico's bij verzoekers neergelegd. Een hoger risico bij krediet in CHF zit in de schommeling van de wisselkoers (door het ontbreken van een koppeling, zoals met de Euro). Verzoekers stellen dan ook een onrechtmatige daad wegens schending van de precontractuele informatieplicht. Zij wijzen op arrest C-415/11 van het HvJEU. Verweerster wijst op de Roemeense regeling waarbij wisselkoersfluctuaties uitdrukkelijk van de categorie oneerlijke bedingen zijn uitgesloten. Verder stelt zij alle voorwaarden in acht te hebben genomen en klanten wel vooraf te hebben voorgelicht. Een schommeling die zich jaren na afsluiten voordoet kan niemand voorzien. Op de datum van verstrekking was terugbetaling in CHF voor verzoekers het voordeligst.

Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-92/11 RWE; C-415/11 Mohamed Aziz; C-226/12 Constructora Principado; C-26/13 Arpad Kassler; C-348/14 Bucvura

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 22 oktober 2015 – Zaak C-627/15 – Gavrilescu et Gavrilescu – [verwijzing](#)* (er is nog een aanvullende vraag door de verwijzende rechter gesteld)

Vragen over Roemeense kredietovereenkomst in CHF en wie het risico van koerswisselingen moet dragen

RICHTLIJN 93/13/EEG. Deze zaak is al in januari 2016 aangeboden met mededeling van schorsing tot 20-04-2016 (om niet nader gespecificeerde reden = artikel 55, lid 1, onder b, Reglement Procesvoering). De verwijzende rechter heeft (zo blijkt uit de tekst van de aanvulling) op verzoek van het HvJEU aangegeven een 'nieuwe vraag' aan het Hof te willen voorleggen. Navraag bij de griffie maakte duidelijk dat het om een extra vraag gaat en dat de eerder gestelde vragen in stand blijven. Het gaat evenals in de zaak C-186/16 om de vraag of een voorwaarde in een kredietovereenkomst tussen een Roemeense bank en consumenten oneerlijk is. Verzoekers hebben een kredietovereenkomst in CHF gesloten (CHF 45.000 looptijd 23 jaar) die op vaste data afgelost moet worden in RON tegen dagkoers. Ook hier geldt met name de kwestie van de dramatische ontwikkeling van de CHF-wisselkoers. Verzoekers vinden het onterecht dat zij dit valutarisico ten volle moeten dragen, zij achten dat een oneerlijk beding. Zij vechten dit aan en eisen omzetting van het krediet in RON.

Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-92/11 RWE; C-26/13 Kásler en Káslerné Rábai; C-143/13 Matei; C-280/13 Barclays

CONSULTATIE

Public consultation for the Fitness Check of EU consumer and marketing law ([link](#)). Sluitingsdatum: 2 september 2016. Het gaat om de volgende richtlijnen:

- Unfair Contract Terms Directive [93/13/EEC](#);
- Consumer Sales and Guarantees Directive [1999/44/EC](#);
- Unfair Commercial Practices Directive [2005/29/EC](#);
- Price Indication Directive [98/6/EC](#);
- Misleading and Comparative Advertising Directive [2006/114/EC](#);
- Injunctions Directive [2009/22/EC](#).
- In addition, this consultation covers also the Consumer Rights Directive [2011/83/EU](#) , which is subject to a separate evaluation.

- Commission's public consultation for the Fitness Check of EU consumer and marketing law ([ECLB](#))

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 29 april 2016 – [ECLI:NL:HR:2016:769](#)

RICHTLIJN 93/13/EEG. De Gemeente heeft sinds het begin van de vorige eeuw bouwterreinen vrijwel uitsluitend in erfpacht uitgegeven, voor een eerste periode van 75 jaar, waarbij steeds een canon is bedongen. De Gemeente heeft daarbij gebruik gemaakt van algemene voorwaarden, die in de loop der tijd (in enige mate) zijn gewijzigd. Seba is een stichting die de behartiging van de belangen van erfpachters van door de Gemeente in erfpacht uitgegeven terreinen ten doel heeft. Seba c.s. vorderen in dit geding onder meer diverse verklaringen voor recht die erop neerkomen dat de Gemeente niet bevoegd

is de canon te herzien en dat de artikelen 5 en 6 van AB15, AB34 en AB37 (en de daarmee overeenstemmende bepalingen in latere versies van de Algemene Bepalingen) nietig of vernietigbaar zijn.

- Eenzijdige wijzigingsbevoegdheid erfpachtcanon, het bepaalbaarheidsvereiste en de onredelijk bezwarendheid ([cassatieblog](#))

VAKLITERATUUR

Prof. dr. M.B.M. Loos, 'Europese harmonisatie van online en op afstand verkoop van zaken en de levering van digitale inhoud (I)', [NtER 2016-3, p. 114-120](#)

Cybercrime en cybersecurity

REGELGEVING EU

EU-wide cybersecurity rules adopted by the Council ([Raad](#))

- "Cybersecurity" Directive makes European Council appearance, but where is the Trade Secrets Directive? ([IP Kat](#))

Demonstratie

EHRM – ARREST – 24 mei 2016 – Süleyman Celebi ea. t. Turkije – persbericht – arrest (niveau 2)

ARTIKEL 3 EVRM. ARTIKEL 11 EVRM. Betreft hardhandig ingrijpen door de autoriteiten bij een demonstratie. Door de wijze van ingrijpen (disproportioneel) is sprake van schending van artikel 3 EVRM en het ingrijpen heeft bovendien het recht te demonstreren beperkt, hetgeen een schending van artikel 11 oplevert.

Detentie (omstandigheden), recht op leven, politieonderzoek (S)

EHRM – ARREST – 10 mei 2016 – Derungs t. Zwitserland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 5 EVRM. Het hof neemt schending van art. 5 EVRM aan omdat pas na 11 maanden werd beslist op het hoger beroep van klager, die preventief was gehecht vanwege zijn psychische toestand, tegen de afwijzing van zijn verzoek om opheffing. Zijn zaak was niet dusdanig ingewikkeld dat dit de trage afdoening kon rechtvaardigen.

EHRM – ARREST – 10 mei 2016 – Kalkan t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 2 EVRM. De zaak betreft de dood van klagers zoon, die dood werd geschoten door een agent, en de daarop volgende strafrechtelijke procedure. De zoon werd al geruime tijd gezocht wegens lidmaatschap van de PKK en betrokkenheid bij een aantal terroristische daden. Op weg naar een picknick met zijn familie werd hij neergeschoten. De openbaar aanklager heeft een onderzoek uitgevoerd en zowel de familie (die bij het

incident aanwezig waren) als de agenten gehoord. De familie zegt dat er geen waarschuwing is gegeven, maar de agenten spreken dat tegen en zeggen dat het slachtoffer probeerde te vluchten.

In 2008 heeft verzoeker een klacht ingediend, die er op neer komt dat de agenten zijn zoon op een andere manier had moeten arresteren. Die klacht is door de openbaar aanklager geseponneerd en die beslissing is in stand gebleven. Het Hof oordeelt dat er sprake is van een inbreuk op artikel 2.

EHRM – ARREST – 10 mei 2016 – Topekhin t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 3 EVRM. Schending van artikel 3 EVRM door klager, die gedeeltelijk verlamd is, in een standaard treinwagon zonder speciale uitrusting te vervoeren naar een andere inrichting en de omstandigheden waaronder hij gedetineerd zat. Door zijn gedeeltelijke verlamming lag hij de hele dag in bed en was hij afhankelijk van de hulp van andere gedetineerden voor zijn dagelijkse behoeften.

EHRM – ARREST – 19 mei 2016 - D. L. t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)
[Zie onder: Jeugdrecht](#)

EHRM – ARREST – 19 mei 2016 – J.N. t. het VK – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 5 EVRM. Schending artikel 5 EVRM door lengte van immigratiedetentie (in totaal 55 maanden).

- Article 5 ECHR does not require time limits for detention pending deportation ([UK human rights](#))
- Unlimited Immigration Detention and the Right to Liberty – the Round-up ([UK human rights](#))
- The European Court Just Backed The UK's Unlimited Immigration Detention Policy ([rightsinfo](#))

EHRM – ARREST – 24 mei 2016 – I.C. t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 3 EVRM. Klacht over onvoldoende adequaat onderzoek naar de vermeende verkrachting van een 14 jaar oud meisje. In het onderzoek is teveel nadruk gelegd op het feit dat er geen bewijs was voor het verzet van het meisje, terwijl de vermeende daders stellen dat zij instemde met de seksuele handelingen. Er is onvoldoende rekening gehouden met de jonge leeftijd van het meisje en haar beperkte intellect. Die omstandigheden waren juist van belang bij het beantwoorden van de vraag of het aannemelijk is dat zij met de handelingen had ingestemd. Schending van artikel 3 EVRM.

EHRM – ARREST – 24 mei 2016 – Süleyman Celebi ea. t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 3 EVRM. ARTIKEL 11 EVRM. Betreft hardhandig ingrijpen door de autoriteiten bij een demonstratie. Door de wijze van ingrijpen (disproportioneel) is sprake van schending

van artikel 3 EVRM en het ingrijpen heeft bovendien het recht te demonstreren beperkt, hetgeen een schending van artikel 11 oplevert.

EHRM – ARREST – 31 mei 2016 – Mergen ea. t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)

Onvoldoende bewijs om voorlopige hechtenis te rechtvaardigen

ARTIKEL 5 EVRM. Het hof neemt schending van art. 5 aan in een zaak waarin de nationale autoriteiten diverse leden van een NGO (gericht op het faciliteren van onderwijs voor meisjes) had aangehouden en in voorlopige hechtenis had geplaatst. Het hof oordeelt dat de autoriteiten geen bewijs hebben aangedragen dat klagers lid waren van een geheimzinnige criminele organisatie (Ergenekon).

EHRM – ARREST – 31 mei 2016 – Bakanova t. Litouwen – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 2 EVRM. Schending van artikel 2 EVRM door onvoldoende grondig onderzoek te doen naar de dood van de man van klager. Wanneer er beter onderzoek gedaan was had de daadwerkelijke doodsoorzaak vermoedelijk wel vastgesteld kunnen worden.

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Litouwen: Lithuanian Supreme Court Ignores Strasbourg Genocide Judgment ([liberties](#)) o.a. over EHRM [Vasiliauskas v. Lithuania](#)

OVERIG

MEPs and Fair Trials call for end to unjustified pre-trial detention ([fairtrials](#))

Digitale markt

RAAD

- Portabiliteit van online-inhoud: Akkoord in de Raad over de hoofdbeginselen ([Raad](#))
- Vrijmaking van 700 MHz-band voor mobiele diensten: Raad legt standpunt vast ([Raad](#))

VAKLITERATUUR

Prof. dr. M.B.M. Loos, 'Europese harmonisatie van online en op afstand verkoop van zaken en de levering van digitale inhoud (I)', [NtER 2016-3, p. 114-120](#)

OVERIG

- Digitale interne markt een jaar na lancering: wat is de stand van zaken? ([Europa decentraal](#))
- Third Digital single market package adopted ([ECLB](#))
- The proposed new Audiovisual Media Services Directive: Key Features ([EU law analysis](#))

Eigendomsrecht (artikel 1, Eerste protocol EVRM) (B - S)

EHRM – ARREST – 17 mei 2016 – Džinić t. Kroatië – [persbericht](#) – [arrest](#)
(niveau 2)

ARTIKEL 1 , EERSTE PROTOCOL EVRM. Klager is een zakenman die klaagt over de inbeslagneming van zijn onroerend goed in afwachting van zijn strafvervolgning wegens economische delicten. Het onroerend goed is in beslag genomen in 2012 om zo een effectieve tenuitvoerlegging te waarborgen van een eventuele strafoplegging. Klager is in beroep gegaan tegen de inbeslagneming. Hij betoogde dat er een grote wanverhouding was tussen de marktwaarde van de inbeslaggenomen goederen (ongeveer 10 miljoen euro) en het bedrag op zijn tenlastelegging (ongeveer 1 miljoen euro). Dit beroep werd afgewezen omdat zijn stellingen speculatief zouden zijn. In juli 2014 is klager veroordeeld tot een gevangenisstraf van twee jaren. De zaak loopt in hoger beroep en de inbeslagneming blijft van kracht. Het Hof oordeelt dat er sprake is van een schending van artikel 1 omdat de waarde van de inbeslaggenomen goederen in geen verhouding stonden tot de mogelijke ontnemingsvordering.

EHRM – ARREST – 31 mei 2016 – Vukusic t. Kroatië – [persbericht](#) – [arrest](#)
(niveau 2)

ARTIKEL 1 , EERSTE PROTOCOL EVRM. De klacht ziet op het nietig verklaren van zijn aanspraak op een flatwoning in Sisak. Klager woonde tot september 1991 met zijn gezin in Petrinja (Kroatië). Toen de Kroatische onafhankelijkheidsoorlog uitbrak werd de stad bezet door Servische troepen. Klager verhuisde naar Sisak, waar hij in een flat kwam te wonen die eerder door een Servische familie werd bewoond. Deze familie was ook gedwongen hun huis te verlaten door de oorlog. Zij kwamen overeen dat hij en zijn familie tijdelijk in de flat konden wonen. In 1992 oordeelde de rechter dat de huurbescherming van de familie van Servische afkomst moest worden beëindigd omdat zij Sisak hadden verlaten. In 1994 kocht klager de flat. De aanspraak op de flat werd in 2007 echter door de nationale rechter nietig verklaard. Hij oordeelde dat de Servische familie haar huurbescherming nooit was verloren. De rechtbank legde de nadruk op het feit dat klager zich bewust was van de omstandigheden waaronder de Servische familie de flat had verlaten en dat deze familie een verzoek tot heropening had gedaan van de civiele procedure waarin hun huurbescherming was beëindigd. De klacht van Vukusic bij het constitutionele hof werd in 2011 afgewezen. Klager woont momenteel nog steeds in flat in Sisak. Hij heeft in 1996 een subsidie ontvangen voor de wederopbouw van zijn huis in Petrinja. Het Hof oordeelt dat er geen sprake is van een schending van artikel 1, eerste protocol EVRM.

Erfrecht

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Zaak C-244/15 – Commissie / Griekenland
– [arrest](#)

ARTIKEL 63 VWEU. ARTIKEL 40 EER. De Europese Commissie verzoekt het Hof vast te stellen dat Griekenland, door een wettelijke regeling vast te stellen en te handhaven krachtens welke de hoofdwoning is vrijgesteld van erfbelasting, die discriminerend is omdat zij enkel van toepassing is op onderdanen van de EU die in Griekenland wonen, de verplichtingen niet is nagekomen die op haar rusten krachtens artikel 63 VWEU en artikel 40 EER-Overeenkomst.

Hof: Door een wettelijke regeling vast te stellen en te handhaven krachtens welke de hoofdwoning is vrijgesteld van erfbelasting, die enkel van toepassing is op onderdanen van de lidstaten van de Europese Unie die in Griekenland wonen, is de Helleense Republiek de verplichtingen niet nagekomen die op haar rusten krachtens artikel 63 VWEU en artikel 40 van de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte van 2 mei 1992.

OVERIG

New Study on the Evidentiary Effects of Authentic Instruments & Succession ([conflict of laws](#))

Europese subsidies

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Zaak C-224/15 P – Rose Vision / Commissie – [arrest](#)

Rose Vision, een onderneming in liquidatie, heeft met de Commissie, handelend voor rekening van de Europese Unie, in het kader van het zevende kaderprogramma voor activiteiten op het gebied van onderzoek, technologische ontwikkeling en demonstratie (2007-2013) vijf subsidieovereenkomsten (hierna: „overeenkomsten”) gesloten, waaronder overeenkomst nr. 246910 voor het project „FutureNEM”.

Hof: Het arrest van het Gerecht van de Europese Unie van 5 maart 2015, Rose Vision en Seseña/Commissie (T-45/13, niet gepubliceerd, EU:T:2015:138) wordt vernietigd voor zover het op Rose Vision SL betrekking heeft. De zaak wordt terugverwezen naar het Gerecht van de Europese Unie.

Familieleven (Fa)

EHRM – ARREST – 17 mei 2016 - Fürst-Pfeifer t. Oostenrijk – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 8 EVRM. Klacht dat de autoriteiten klager onvoldoende hebben beschermd tegen lasterlijke aantijgingen in een krantenartikel. De rechtbank in Oostenrijk stelt dat de beweringen in het artikel weliswaar haar privéleven aantasten maar dat het artikel wel op waarheid gebaseerd is. Het hof neemt geen schending aan van artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – 19 mei 2016 – Kolonja t. Griekenland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)
[Zie onder: Asiel en migratie](#)

HvJEU – CONCLUSIE A-G WATHELET – 26 mei 2016 – Zaak C-294/15 –
Mikołajczyk – Polen – [conclusie](#)
[Zie onder: Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken](#)

NOOT – bij EHRM 29 maart 2016 [Kocherov en Sergejeva t. Rusland](#)
Silence as Acquiescence: On the Need to Address Disability Stereotyping in
Kocherov and Sergejeva v. Russia ([Strasbourg observers](#))

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

VK: Father should be allowed to apply for parental responsibility following
surrogacy ([UK human rights](#))

OVERIG

PhD thesis: "Relational Subjects: Family relations, law and gender in the
European Court of Human Rights" ([echrso](#))

Financiële markten (C)

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Zaak C-48/15 – NN (L) International –
België – [arrest](#)

RICHTLIJN 69/335/EEG. RICHTLIJN 85/611/EEG. ARTIKELEN 10 en 293 EG. Het betreft een geding tussen enerzijds de Belgische Staat, FOD Financiën (federale overheidsdienst Financiën) en anderzijds NN (L) rechtsopvolgster van ING (L) over een verzoek om teruggaaf van de door haar voor het belastingjaar 2006 betaalde jaarlijkse taks op de collectieve beleggingsinstellingen (hierna: „icb's”), ten bedrage van 185 739,34 EUR.

Hof: De artikelen 2, 4, 10 en 11 van richtlijn 69/335/EEG verzetten zich niet tegen een wettelijke regeling van een lidstaat die voorziet in een jaarlijkse taks op collectieve beleggingsinstellingen, op grond waarvan collectieve beleggingsinstellingen naar buitenlands recht die in die lidstaat rechten van deelneming plaatsen, aan deze taks zijn onderworpen. Richtlijn 85/611/EEG eventueel gelezen in samenhang met artikel 10 EG en artikel 293, tweede streepje, EG, verzet zich niet tegen een wettelijke regeling van een lidstaat die voorziet in een jaarlijkse taks op collectieve beleggingsinstellingen,, op grond waarvan collectieve beleggingsinstellingen naar buitenlands recht die in die lidstaat rechten van deelneming plaatsen, aan deze taks zijn onderworpen, mits die wettelijke regeling op niet-discriminerende wijze wordt toegepast. Artikel 56 EG verzet zich niet tegen een wettelijke regeling van een lidstaat die voorziet in een jaarlijkse taks op collectieve beleggingsinstellingen, op grond waarvan collectieve beleggingsinstellingen naar buitenlands recht die in die lidstaat rechten van deelneming plaatsen, aan deze taks zijn onderworpen. Artikel 49 EG verzet zich tegen een nationale bepaling, zoals artikel 162, tweede alinea, van het Wetboek der successierechten, waarmee een lidstaat voorziet in een specifieke sanctie voor collectieve beleggingsinstellingen naar buitenlands recht, namelijk een rechterlijk verbod om nog langer rechten van deelneming in die lidstaat te plaatsen, wanneer zij niet voldoen aan hun verplichting om de voor de invordering van een taks op collectieve beleggingsinstellingen benodigde jaarlijkse aangifte in te dienen, of wanneer zij deze taks niet betalen.

NOOT – bij HvJEU 10 maart 2016 [zaak C-235/14](#) (Safe Interenvíos SA) Money laundering, customer due diligence and data protection: the CJEU's judgment in Safe Interenvíos ([EU law analysis](#))

REGELGEVING EU Manipulation of market benchmarks: Council adopts tougher rules ([Raad](#))

REGELGEVING NL – Wet implementatie verordening en richtlijn marktmisbruik Wijziging van de Wet op het financieel toezicht, de Wet handhaving consumentenbescherming, de Wet op de economische delicten en het Wetboek van strafvordering in verband met de implementatie van Verordening (EU) nr. 596/2014 van het Europees parlement en de Raad van de Europese Unie van 16 april 2014 betreffende marktmisbruik (PbEU 2014, L 173) en Richtlijn nr. 2014/57/EU van het Europees parlement en de Raad van de Europese Unie van 16 april 2014 betreffende strafrechtelijke sancties voor marktmisbruik (PbEU 2014, L 173) ([overheid.nl](#))

OVERIG

- Speech by Commissioner Jonathan Hill at the public hearing on the 'Call for Evidence' - a review of the EU regulatory framework for financial services ([EC](#))
- Financial transaction taxes in the European Union ([EP](#))
- A new 'naming and shaming' regime for financial markets: striking a balance ([Leiden law blog](#))

Gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid

HvJEU – CONCLUSIE A-G WATHELET – 31 mei 2016 – Zaak C-72/15 – Rosneft – Grote Kamer – VK – [conclusie](#)

Reikwijdte bevoegdheid HvJEU ten aanzien van Uniehandelingen op het gebied van het GBVB

BESLUIT 2014/512/GBVB. VERORDENING (EU) nr. 833/2014. Het onderhavige prejudiciële verzoek betreft de geldigheid en de uitlegging van besluit 2014/512/GBVB betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren van verordening (EU) nr. 833/2014. Dit is een uiterst belangrijk verzoek, want het noodzaakt het Hof uitspraak te doen over zijn bevoegdheid om een prejudiciële beslissing te geven over de geldigheid en de uitlegging van Uniehandelingen op het gebied van het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid (GBVB), terwijl de artikelen 24, lid 1, tweede alinea, laatste zin, VEU en 275 VWEU die mogelijkheid lijken uit te sluiten. Deze zaak biedt het Hof derhalve de gelegenheid vast te stellen welke handelingen, volgens punt 252 van zijn advies 2/13 (EU:C:2014:2454), „in de huidige stand van het Unierecht aan het rechterlijk toezicht van het Hof ontsnappen”.

A-G: Het Hof is, ingevolge de artikelen 24, lid 1, tweede alinea, laatste zin, VEU en 275 VWEU, bevoegd om, krachtens artikel 267 VWEU, bij wijze van prejudiciële beslissing uitspraak te doen over de geldigheid van besluit 2014/512/GBVB van de Raad van 31 juli 2014 betreffende beperkende maatregelen naar aanleiding van acties van Rusland die de situatie in Oekraïne destabiliseren in het licht van artikel 40 VEU, en om de wettigheid te toetsen van de artikelen 1, lid 2, onder b) tot en met d), en 3, en 7, van dat besluit.

Gezondheid, geneesmiddelen en etikettering (B – C - S)

EHRM – ARREST JUST SATISFACTION – 26 mei 2016 – M.C. ea. t. Italië – [persbericht just satisfaction](#) – [persbericht](#) – [arrest van 3.9.2013](#)

ARTIKEL 6 EVRM. ARTIKEL 1, EERSTE PROTOCOL EVRM. Bloedtransfusie-zaak. Het EHRM heeft op 3 september 2013 geoordeeld dat er sprake was van schending van artikel 6 EVRM en artikel 1 Eerste Protocol.

HvJEU – ARREST – 4 mei 2016 – Zaak C-358/14 – Polen / Parlement en Raad – [persbericht](#) – [arrest](#)

HvJEU – ARREST – 4 mei 2016 – Zaak C-547/14 – Philip Morris Brands e.a. – [persbericht](#) – [arrest](#)

HvJEU – ARREST – 4 mei 2016 – Zaak C-477/14 – Pillbox 38 – [persbericht](#) – [arrest](#)

[Zie onder: Tabak](#)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 3 december 2015 - Zaak C-179/16 – F. Hoffmann-La Roche e.a. – [verwijzing](#)

[Zie onder: Mededinging](#)

REGELGEVING EU

Verordening (EU) 2016/793 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 ter voorkoming van verlegging van het handelsverkeer in bepaalde belangrijke geneesmiddelen naar de Europese Unie, [PB L 135 van 24.5.2016](#)

REGELGEVING NL

Wet van 26 april 2016 tot wijziging van de Tabakswet ter implementatie van Richtlijn 2014/40/EU, inzake de productie, de presentatie en de verkoop van tabaks- en aanverwante producten ([Stb. 2016, 18.05.2016, nr.175](#))

- Directive on tobacco products (sort of) in force ([ECLB](#))

KAMERVragen

Vragen van het lid De Lange (VVD) aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over het bericht Europese privacyregels zijn nekslag voor biomedisch onderzoek (ingezonden 29 april 2016). ([Vergaderjaar 2015-2016, Ahangselnummer 2715](#))

OVERIG

Thousands Of Do Not Resuscitate Orders Could Be Breaching Patients Human Rights (rightsinfo)

Godsdienstvrijheid

EHRM – ARREST – 24 mei 2016 – Association of solidarity with Jehovah Witnesses ea. t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Geen gebedsruimte voor Jehova's getuigen: schending van artikel 9 EVRM

ARTIKEL 9 EVRM. De zaak betreft de sluiting door de nationale autoriteiten van gebedsruimten van Jehova's getuigen en de daaropvolgende weigering om een vergunning te verlenen om de Jehova's zich elders in de stad te laten vestigen. Het hof neemt schending van art. 9 aan omdat deze inbreuk op de vrijheid van religie niet proportioneel was en evenmin noodzakelijk was in een democratische samenleving. Daarbij neemt het hof in aanmerking dat de nationale rechter ten onrechte de eenvoudige behoeften van een kleine gemeenschap buiten beschouwing had gelaten.

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 31 mei 2016 – Zaak C-157/15 – Achbita – Grote Kamer – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Hoofddoekverbod op werkplek kan volgens A-G gerechtvaardigd zijn

RICHTLIJN 2000/78/EG. G4S levert receptie-en onthaaldiensten voor cliënten uit de publieke en private sector. Achbita trad in 2003 in dienst van G4S als receptioniste. G4S had een ongeschreven verbod om op de werkvloer uiterlijke tekenen te dragen van politieke, filosofische of religieuze overtuigingen. In 2006 gaf Achbita, die moslima is, te kennen dat zij ook tijdens de werkuren een hoofddoek wilde dragen. In 2006 werd een verbod op zichtbare tekens van politieke, filosofische of religieuze overtuigingen in het arbeidsreglement ingeschreven. Achbita werd ontslagen omdat zij bij haar voornemen bleef. Het Hof van Cassatie vraagt het Hof of een en ander een discriminatie vormt in de zin van richtlijn 2000/87 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep.

Volgens advocaat-generaal Kokott kan een hoofddoekverbod in ondernemingen toelaatbaar zijn. Indien het verbod gebaseerd is op een algemeen bedrijfsreglement op grond waarvan zichtbare politieke, filosofische en religieuze tekenen op het werk niet toegestaan zijn, kan dit verbod gerechtvaardigd zijn door het streven het door de werkgever gevoerde legitieme beleid van religieuze en levensbeschouwelijke neutraliteit te handhaven.

A-G: Wanneer het een werkneemster die moslima is, wordt verboden op het werk een islamitische hoofddoek te dragen, is er geen sprake van directe discriminatie op grond van godsdienst in de zin van artikel 2, lid 2, onder a), van richtlijn 2000/78/EG indien dit verbod is gebaseerd op een algemeen bedrijfsreglement dat strekt tot het verbieden van zichtbare politieke, filosofische en religieuze tekenen op het werk, en niet berust op stereotypen of vooroordelen tegenover een of meer specifieke godsdiensten dan wel tegenover religieuze overtuigingen in het Godsdienstvrijheid algemeen. Dit verbod kan evenwel indirecte discriminatie op grond van godsdienst in de zin van artikel 2, lid 2,

onder b), van die richtlijn opleveren. Een dergelijke discriminatie kan gerechtvaardigd zijn door het streven een door de werkgever in het betrokken bedrijf gevoerd beleid van religieuze en levensbeschouwelijke neutraliteit te handhaven, mits daarbij het evenredigheidsbeginsel in acht wordt genomen.

In dit verband dient met name rekening te worden gehouden met:

- *de grootte van het religieuze teken en de mate waarin het opvalt;*
- *de aard van de activiteiten van de betrokken werkneemster;*
- *de context waarin zij deze activiteiten dient uit te voeren, en*
- *de nationale identiteit van de betrokken lidstaat.*

COLLEGE VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS – [Oordeelnummer 2016-45](#)

- College voor mensenrechten: rechtbank mocht sollicitante met hoofddoek niet afwijzen ([Intro](#))
- Hoofddoekverbod te strenge functie-eis voor griffier ([mensenrechten.nl](#))
- De hoofddoek in de rechtszaal ([NRC](#))
- Rechtspraak houdt vast aan kledingvoorschrift rechter en griffier ([NJB](#))

RECHTSPRAAK NL – Raad van State – 4 mei 2016 – ECLI:NL:RVS:2016:1226 – [uitspraak](#)

ARTIKEL 9 EVRM.

Aanwijzing van moskee als monument niet strijdig met artikel 9 EVRM ([Feltz](#))

VAKLITERATUUR

Prof. dr. Sophie van Bijsterveld, "Dissenting opinions' in religiezaken voor het Europees Hof (II)", [TvRRB 2016-1, p. 27-58](#)

OVERIG

Remarques sur les mutations de la laïcité. Mythes et dérives de la « séparation ». ([revuedlf](#))

Grondrechten (Handvest) en EVRM – algemeen

EHRM – ARREST – 23 mei 2016 – Avotins t. Letland – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

ARTIKEL 6 EVRM. BOSPHORUS RECHTSPRAAK. Klager heeft een overeenkomst gesloten met een bedrijf onder Cypriotisch recht. Klager had zich moeten vergewissen van de inhoud van het toepasselijke recht en de gevolgen daarvan en kan zich niet beroepen op het feit dat hij daarvan niet op de hoogte was. Van een schending van artikel 6 EVRM is het hof niet gebleken.

- The Bosphorus Presumption Is still Alive and Kicking: the Case of Avotiņš v. Latvia ([pluricourts](#))
- Avotiņš v. Latvia: Presumption of Equivalent Protection not Rebutted ([conflict of laws](#))

VAKLITERATUUR

- Prof. mr. dr. Jurian Langer, Hoe autonoom is het EU-Handvest?, in: [Asiel- en migrantenrecht 2016, nr. 4](#)
- Court's Annual Overview Series ([ECHR blog](#))

NIEUWSBRIEF

[Information note ECHR: mei 2016](#)

OVERIG

- Het EVRM is te belangrijk in Nederland ([NJB](#))
- Commissie brengt verslag uit over de toestand van de grondrechten in de EU ([EC](#))
- Fundamental Rights Report 2016 ([FRA](#))

Handel, handelsagenten en antidumping (C)

HvJEU – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 12 mei 2016 – Zaak C-555/14 – IOS Finance EFC – Spanje – [conclusie](#)

RICHTLIJN 2000/35/EG. RICHTLIJN 2011/7/EU. Een factoringbedrijf heeft een aantal schuldvorderingen van leveranciers op een regionale gezondheidsdienst in Spanje overgenomen en heeft bij de Spaanse rechter betaling gevorderd van deze schulden vermeerderd met rente en invorderingskosten. Vervolgens heeft het deelgenomen aan het bijzondere financieringsmechanisme en van de gevorderde hoofdsom (nagenoeg) het volledige bedrag ontvangen. Het heeft echter een nieuw beroep ingesteld tegen de uitsluiting van rente en invorderingskosten, die volgens het bedrijf in strijd is met de richtlijn betreffende betalingsachterstand. Ten einde vast te stellen of die stelling gegrond is, verzoekt de Juzgado Contencioso-Administrativo n° 6, Murcia (bestuursrechter Murcia) om een prejudiciële beslissing betreffende de uitlegging van die richtlijn. Een andere vraag die door de Commissie is aangevoerd, is of de huidige versie van de richtlijn betreffende betalingsachterstand (richtlijn 2011/7) of de voorloper daarvan (richtlijn 2000/35) *ratione temporis* van toepassing is op de vorderingen in het hoofdgeding.

A-G: Richtlijn 2000/35/EG en richtlijn 2011/7/EU verzetten zich niet tegen een nationale wettelijke regeling op grond waarvan:

- a) een schuldeiser kan deelnemen aan een regeling die voorziet in ,versnelde' betaling van de uit hoofde van een overeenkomst verschuldigde hoofdsom als hij zijn contractuele verplichtingen heeft vervuld, op voorwaarde dat hij afziet van zijn recht op betaling van verdragingsrente en vergoeding van invorderingskosten, terwijl*
- b) de schuldeiser kan weigeren deel te nemen aan een dergelijke regeling waardoor zijn aanspraak op zowel rente als vergoeding blijft bestaan, hoewel hij dan waarschijnlijk aanzienlijk langer op betaling zal moeten wachten.*

HvJEU – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 3 mei 2016 – Zaak C-525/14 – Commissie / Tsjechische Republiek – [conclusie](#)

ARTIKEL 34 VWEU. Tsjechië betwist de haar door de Commissie verweten niet-nakoming en betoogt dat de artikelen 34 en 36 VWEU de administratieve praktijk van haar nationale waarborginstelling niet verbieden, aangezien de stempelmerken WaarborgHolland zowel in Nederland als in inrichtingen in derde landen (China en Thailand) worden aangebracht.

A-G: Het beroep bij gebreke van voldoende precisie niet-ontvankelijk te verklaren voor zover het is gericht tegen de door de Commissie tegen de Tsjechische Republiek aangevoerde grieven betreffende haar weigering de niet door WaarborgHolland gestempelde Nederlandse waarborgmerken te erkennen; het beroep van de Commissie gedeeltelijk toe te wijzen en vast te stellen dat de Tsjechische Republiek de krachtens artikel 34 VWEU op haar rustende verplichtingen niet is nagekomen door de stempeling met het Tsjechische waarborgmerk te eisen voor edelmetalen werken die:

- in Nederland zijn vervaardigd en rechtmatig in de handel gebracht met het door WaarborgHolland aangebrachte Nederlandse stempelmerk, en worden uitgevoerd naar de Tsjechische Republiek;
- in derde landen zijn vervaardigd, door WaarborgHolland in haar kantoren buiten de Unie met het Nederlandse stempelmerk zijn afgeslagen, zijn ingevoerd, in het vrije verkeer gebracht en rechtmatig in de handel gebracht in Nederland en nadien naar de Tsjechische Republiek worden uitgevoerd;
- in derde landen zijn vervaardigd, door WaarborgHolland in haar kantoren buiten de Unie met het Nederlandse stempelmerk zijn afgeslagen, zijn ingevoerd en in het vrije verkeer gebracht in de Unie en rechtmatig in de handel gebracht in een andere lidstaat dan Nederland, wiens nationale wetgeving voorziet in het gebruik van waarborgmerken die vergelijkbaar zijn met het Tsjechische, en nadien naar de Tsjechische Republiek worden uitgevoerd;

het beroep voor het overige te verwerpen.

NOOT – bij HvJEU 28 January 2016, [zaak C-613/14](#) (James Elliott Construction) Harmonised European Standards and the EU Court of Justice: Beware Not to Open Pandora's Box ([European law blog](#))

REGELGEVING EU

Bescherming van bedrijfsgeheimen: Raad neemt nieuwe richtlijn aan ([Raad](#))

IE – Intellectuele eigendom (C)

HvJEU – ARREST – datum – Zaak C-117/15 – Reha training – Grote Kamer – [arrest](#)

RICHTLIJN 2001/29/EG. RICHTLIJN 2006/115/EG. Het betreft een geding tussen Reha Training die een revalidatiecentrum exploiteert, en de onderneming die in Duitsland zorgt voor het collectieve beheer van auteursrechten op het gebied van muziek, met betrekking tot de betaling van de vergoedingen uit hoofde van auteursrechten en naburige rechten wegens het beschikbaar stellen van beschermde werken in de ruimtes van Reha Training.

- BREAKING: CJEU Grand Chamber says what to consider in communication to the public cases ([IP Kat](#))
- Mededeling aan nieuw publiek” in revalidatiecentrum ([boek9](#))
- Uitzending tv-programma's in revalidatiecentrum zijn mededeling aan het publiek ([IE forum](#))

HvJEU – CONCLUSIE A-G WAHL – 4 mei 2016 – Zaak C-110/15 – Nokia Italia e.a. – Italië – [conclusie](#)

Geen kopieerheffing voor apparaten die duidelijk niet voor privékopie gebruikt worden (IE forum)

RICHTLIJN 2001/29/EG. De zaak betreft de uitleg van artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29/EG. Volgens die bepaling kunnen de lidstaten het uitsluitende „reproductierecht” van rechthebbenden beperken ten aanzien van het kopiëren voor privégebruik. Wanneer een lidstaat heeft besloten de uitsluitende rechten van rechthebbenden op die manier te beperken, dient de desbetreffende regeling van de lidstaten volgens de richtlijn te verzekeren dat rechthebbenden een billijke compensatie ontvangen voor het gebruik van het auteursrechtelijk beschermd materiaal. In Italië, waar het kopiëren voor privégebruik is toegestaan, heeft die compensatie de vorm van een kopieerheffing op installaties, apparaten en dragers waarmee kopieën van beschermde werken en ander materiaal kunnen worden gemaakt. De prejudiciële vragen betreffen de verenigbaarheid van de Italiaanse regeling van deze compensatie met richtlijn 2001/29. Meer in het bijzonder geeft deze zaak het Hof de gelegenheid om de beoordelingsvrijheid van de lidstaten af te bakenen wat betreft de details van de regeling van de compensatie voor het kopiëren voor privégebruik, en om nadere aanwijzingen te geven over de uitlegging van artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29.

A-G: Artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29/EG verzet zich tegen een stelsel van billijke compensatie waarin een kopieerheffing zelfs is verschuldigd voor installaties, apparaten en dragers die duidelijk voor andere doelen dan het kopiëren voor privégebruik zijn aangeschaft, en waarin een eventuele vrijstelling van die heffing wordt overgelaten aan onderhandelingen tussen de organisatie die de heffing beheert en de compensatieplichtige personen.

In omstandigheden als de onderhavige, waar geen algemeen toepasselijke vrijstelling vooraf bestaat voor installaties, apparaten en dragers die duidelijk voor andere doelen dan het kopiëren voor privégebruik zijn aangeschaft, verzet artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29 zich tegen een stelsel van billijke compensatie waarin alleen de eindgebruiker om terugbetaling van een onterecht betaalde kopieerheffing kan verzoeken.

HvJEU – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 25 mei 2016 – Zaak C-223/15 – combit Software – [conclusie](#)

Uitsluiting van verwarringsgevaar om linguïstische redenen kan een territoriale beperking van een Uniemerktverbod rechtvaardigen (IE forum)

VERORDENING (EG) nr. 207/2009. Dit prejudiciële verzoek stelt het Hof in de gelegenheid zijn rechtspraak van het arrest DHL Express France verder te ontwikkelen en de voorwaarden te preciseren waaronder een krachtens de artikelen 9, lid 1, onder b), en 102, lid 1, van verordening (EG) nr. 207/2009 opgelegd verbod territoriaal kan worden begrensd. Deze problematiek is gerezen in een inbreukprocedure, die door de houder van het Uniewoordmerk „combit” is ingesteld om het gebruik van het teken „Commit” voor waren en diensten op informaticagebied te verbieden.

A-G: De omstandigheid dat verwarringsgevaar voor een of meer lidstaten om linguïstische redenen kan worden uitgesloten, kan een territoriale beperking van het verbod rechtvaardigen dat door een rechtbank voor het Uniemerkt wordt opgelegd krachtens de artikelen 9, lid 1, onder b), en 102, lid 1, van verordening (EG) nr. 207/2009. Een dergelijke beperking is geboden wanneer de verweerder specifieke argumenten aanvoert op grond waarvan het bestaan van verwarringsgevaar in een of meer landen kan worden uitgesloten, en in voorkomend geval daartoe sluitend bewijs levert. Het staat derhalve niet aan een rechtbank voor het Uniemerkt die op basis van artikel 97, leden 1 tot en met 4, van verordening nr. 207/2009 is geadieerd, om ambtshalve te onderzoeken of er voor elke lidstaat afzonderlijk verwarringsgevaar bestaat. Bovendien behoort deze rechtbank de territoriale omvang van het verbod niet te beperken wanneer het verbod hierdoor zijn doeltreffendheid zou kunnen verliezen

HvJEU – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 25 mei 2016 – Zaak C-30/15 P – Simba Toys / EUIPO – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Rubik's cube dient nietig te worden verklaard (IE forum)

VERORDENING (EG) nr. 207/2009. Op verzoek van Seven Towns, een Britse vennootschap die met name de intellectuele-eigendomsrechten beheert die verbonden zijn aan de „Rubik's cube”, heeft het EUIPO in 1999 de vorm van deze kubus als driedimensionaal gemeenschapsmerk ingeschreven voor „driedimensionale puzzels”. Simba Toys, een Duitse speelgoedproducent vecht die inschrijving aan. In 2014 bevestigde het Gerecht van de EU de inschrijving als merk van de Rubik's cube. De AG stelt het Hof thans voor om die beslissing ongedaan te maken.

A-G: Volgens advocaat-generaal Maciej Szpunar dient het Uniemerkt bestaande in de vorm van de Rubik's cube nietig te worden verklaard. De wezenlijke kenmerken van het litigieuze teken – de vorm van de kubus en de roosterstructuur – zijn noodzakelijk om de technische functie te vervullen die eigen is aan de betrokken waar.

HvJEU – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 26 mei 2016 – Zaak C-230/15 – Brite Strike Technologies – [Rechtbank Den Haag](#) – [conclusie](#)
[Zie onder: Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken](#)

HvJEU – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 31 mei 2016 –
Zaak C-169/15 – Montis Design – [Prejudiciële verwijzing Hoge Raad aan
Benelux-gerechtshof](#) – [Gerechtshof Arnhem-Leeuwarden](#) – [conclusie](#)

Conclusie AG over vervallen beschermingstermijn auteursrecht ([IE forum](#))

RICHTLIJN 93/98/EEG. In het geding tussen de ondernemingen Montis Design B.V. en Goossens Meubelen B.V. heeft de Hoge Raad het Benelux-Gerechtshof vragen van uitleg voorgelegd over de werking van artikel U, lid 2, van het Protocol houdende wijziging van de Eenvormige Benelux-wet inzake tekeningen of modellen (hierna: „Protocol”) waarbij artikel 21 van die wet (hierna: „BTMW”) is vervallen. Alvorens zich uit te spreken over de door de Hoge Raad voorgelegde vragen, heeft het Benelux-Gerechtshof drie prejudiciële vragen gesteld aan het Hof, omdat het van mening is dat de beslechting van het geding afhangt van de uitlegging van richtlijn 93/98/EEG.

Voor auteursrechten die dateren van vóór 1 juli 1995 moest tijdig een instandhoudingsverklaring worden afgelegd op grond van de Eenvormige Beneluxwet inzake tekeningen en modellen, zoniet is het auteursrecht blijvend vervallen. Het Benelux Gerechtshof vraagt of een dergelijke regeling strookt met het EU-recht.

A-G: Artikel 10, lid 2, van richtlijn 93/98/EEG verzet zich tegen een nationale bepaling volgens welke de auteursrechten op een kunstwerk die louter wegens het niet voldoen aan een administratieve formaliteit vóór 1 juli 1995 zijn vervallen, als blijvend vervallen gelden. Het staat aan de nationale rechter om na te gaan of het in de omstandigheden van het bij hem aanhangige geding tussen particulieren mogelijk is om het nationale recht uit te leggen in overeenstemming met bovengenoemde richtlijn en, in voorkomend geval, om de nationale bepaling buiten toepassing te laten. Artikel 10, lid 2, in verbinding met artikel 13, lid 1, van richtlijn 93/98 dient aldus te worden uitgelegd dat de betreffende auteursrechten op 1 juli 1995 zijn herleefd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – 9 maart 2016 – Zaak C-163/16 –
Louboutin et Christian Louboutin – Rechtbank Den Haag –
ECLI:NL:RBDHA:2016:2350 – [uitspraak](#)

RICHTLIJN 2008/95/EG. Verzoeker (een Franse ontwerper van exclusieve damesschoenen met hoge hakken) heeft in 2013 verweerster (Van Haren Schoenen) gedagvaard wegens vermeende inbreuk op het merkenrecht. Hij voorziet zijn ontwerpen altijd met zolen van een specifieke heldere kleur rood. In december 2009 heeft hij een Beneluxmerk gedeponeerd waarbij in de omschrijving melding is gemaakt van de specifieke kleur van de zool. Per 10-04-2013 is de omschrijving aangepast en is de aanduiding beperkt tot 'schoenen met hoge hakken'. Van Haren exploiteert verspreid over NL meer dan 135 schoenenwinkel en start eind 2012 de verkoop van damesschoenen met hoge hakken (in diverse kleuren) waarvan de onderzijde is voorzien van een rode zool. Verzoeker stelt dat deze rode zool identiek is aan zijn ontwerpen. Hij eist vernietiging van de voorraad, schadevergoeding en veroordeling in de proceskosten. Verweerster wijst de verwijzende NL rechter (Rb DH) op een arrest van de Belgische rechter in een zaak tussen verzoeker en Van Dalen Footwear waarin de doorhaling van het merk gevorderd is op dezelfde gronden als door verweerster aangebracht. Verzoeker heeft veel publicaties overgelegd waaruit blijkt dat het consequente gebruik van de rode zool aan hem wordt toegeschreven. Verweerster betwist dit niet. Uit een door haar

ingesteld marktonderzoek in 2012 blijkt ook dat 40% van de consumenten de schoenen met rode zool herkent als afkomstig van verzoeker. Maar zij blijft bij haar standpunt dat het merk zoals omschreven in 2012 nietig is; pas in 2013 werd de omschrijving algemeen. Hij legt het HvJEU de volgende vraag voor: "Is het begrip vorm in de zin van artikel 3 lid 1e onder iii van Richtlijn 2008/95/EG (in de Duitse, Engelse en Franse versie van de Merkenrichtlijn respectievelijk Form, shape en forme) beperkt tot de driedimensionale eigenschappen van de waar zoals de/het (in drie dimensies uit te drukken) contouren, afmetingen en volume daarvan, dan wel ziet deze bepaling mede op andere (niet-driedimensionale) eigenschappen van de waar zoals kleur?"

Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-104/01 Libertel; C-144/06 Henkel;

EVA-HOF – PREJUDICIËLE VERWIJZING – 22 maart 2016 – Noorwegen – Zaak E-5/16 – [verwijzing](#)*

Vragen over geldigheidsduur van merkenrecht van Noorse kunstenaar Vigeland

RICHTLIJN 2008/95/EG. Bij verzoekster (de onafhankelijke Norwegian Board of Appeal for Industrial Property Rights) ligt een klacht over het Noorse Patentbureau (NPB) van wegens een aantal besluiten van het NPB aanvragen te weigeren voor merken die bestaan uit of gebruik maken van werk van de Noorse beeldhouwer Vigeland, ondanks dat de bescherming van diens werk per 01-01-2014 is verlopen. De merkaanvragen die door het NPB zijn afgewezen, werden goedgekeurd door de Gemeente Oslo die onder meer de rechten van Vigeland beheert. De juridische basis van het besluit is artikel 3(1) (b), (c), (e) en (f) van RL 2008/95 zoals omgezet in NOO recht. Artikel 1 van de richtlijn stelt dat auteursrechten gedurende het leven van een kunstenaar en tot 70 jaar na overlijden beschermd zijn, maar in de Noorse wet is tevens opgenomen dat ook na die periode het verboden kan worden tot openbaarmaking over te gaan op een wijze die de kunstenaar in diskrediet zou kunnen brengen of zijn artistieke reputatie zou kunnen schaden. De verwijzende Noorse Beroepscommissie wijst op het arrest van het HvJEU in C-24/05 P Storck waarin het HvJEU bij toepassing van artikel 3 van de richtlijn heeft bepaald dat doorslaggevend is hoe de gemiddelde consument het merk ervaart (het onderscheidend vermogen). De weigering van het NPB is gebaseerd op het artikel in de Noorse merkenwet over het gebrek aan onderscheidend vermogen. De verwijzende instantie meent dat het NPB de eisen voor onderscheidend vermogen heeft aangescherpt in vergelijking met voorgaande zaken, hetgeen de rechtszekerheid aantast. Aan de hand van jurisprudentie van het Duitse patentbureau over gebruik van de Mona Lisa en de conclusies van de AG in C-283/01 over het gebruik van Beethoven's Für Elise vraagt de verwijzende instantie zich af of overwegingen met betrekking tot de openbare orde en algemene morele beginselen meegewogen moeten worden.

Aangehaalde jurisprudentie: C-24/05 P Storck

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Italië: Italian court says that rightholders do NOT have to indicate URLs when submitting takedown requests ([IP Kat](#))

Italië: Rome Court of First Instance says that ISP's unjustified delay in removing infringing content ... removes safe harbour protection ([IP Kat](#))

Duitsland: German Constitutional Court sends sampling saga into another loop ([IP Kat](#))

NOOT – bij conclusie HvJEU 31 maart 2016 in [zaak C-567/14](#) (Genentech) Opinion of AG Wathelet in C-567/14: it's okay to pay for peace of mind, as long as you can change your mind ([IP Kat](#))

REGELGEVING EU

Bescherming van bedrijfsgeheimen: Raad neemt nieuwe richtlijn aan ([Raad](#))

- BREAKING: EU Council unanimously adopts EU Trade Secrets Directive ([IP Kat](#))

OVERIG

- Germany: open WiFi after all? ([IP Kat](#))
- Are academic publishers liable for ginormous damages? ([IP Kat](#))
- Following the opinion of Advocate General Szpunar in the pending McFadden case ([C-484/14](#), [IPKat post](#)), the [German coalition government has decided to abandon the "Störerhaftung"](#) of providers of open WiFi Networks for illegal use of the Internet access by users of the hot spot.
- Book Review: The Competence of the European Union in Copyright Lawmaking ([IP Kat](#))
- Fucking legaal! Hyperlinks naar openbare websites ([IE forum](#))

Insolventie

HvJEU – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 26 mei 2016 – Zaak C-195/15 – Mulhaupt – Duitsland – [conclusie](#)

VERORDENING (EG) nr. 1346/2000. Deze prejudiciële vraag is gesteld in het kader van een geding tussen een curator in het faillissement van een in Frankrijk gevestigde vennootschap en een gemeente in Duitsland over de executoriale verkoop van een in Duitsland gelegen onroerend goed, eigendom van genoemde vennootschap, wegens niet-betaalde grondbelasting. Voor de beantwoording van de vraag van het Bundesgerichtshof (federaal hooggerechtshof, Duitsland) zal het Hof zich moeten buigen over het begrip „zakelijk recht” in de context van artikel 5 van verordening (EG) nr. 1346/2000. Beter gezegd, het Hof krijgt de gelegenheid te verduidelijken of in het bijzondere geval van een op een onroerend goed rustende publiekrechtelijke grondbelasting de nationale kwalificatie van die last als zakelijk recht voor de toepassing van artikel 5 van verordening nr. 1346/2000 door autonome kwalificatiecriteria dient te worden afgebakend.

A-G: Artikel 5 van verordening (EG) nr. 1346/2000 moet worden uitgelegd in die zin dat een publieke last die op een onroerend goed rust ten gunste van de fiscus, zoals die welke aan de orde is in het hoofdgeding, onder het begrip ‚zakelijk recht’ van dat artikel valt.

OVERIG

Towards A Worldwide International Insolvency Convention? ([Leiden law blog](#))

Institutioneel recht

HvJEU – ARREST – 10 mei 2016 – Zaak T-529/15 – Izsák en Dabis /
Commissie – [persbericht](#) – [arrest](#)

Het Europese burgerinitiatief cohesiebeleid voor minderheden terecht afgewezen

VERORDENING (EU) nr. 211/2011. In het door de Commissie voor dat doel online geplaatste register (hierna: „register”) hebben verzoekers overeenkomstig artikel 4, lid 1, van verordening nr. 211/2011 de minimaal vereiste informatie verstrekt als bedoeld in bijlage II bij die verordening (hierna: „basisinformatie”), met name een summiere uiteenzetting van het onderwerp en van de doelstellingen van het litigieuze voorstel. Blijkens de inlichtingen die verzoekers in het kader van de basisinformatie hebben verstrekt, werd met het litigieuze voorstel beoogd dat in het cohesiebeleid van de Europese Unie bijzondere aandacht zou worden besteed aan regio’s met andere kenmerken op etnisch, cultureel, religieus of taalgebied dan de omliggende regio’s. Voor die regio’s, die geografische gebieden omvatten die niet beschikken over structuren met bestuurlijke bevoegdheden, moesten verschillen of achterstand op economisch gebied ten opzichte van de aangrenzende regio’s worden voorkomen, diende de economische ontwikkeling te worden ondersteund en moesten de voorwaarden voor economische, sociale en territoriale samenhang worden gevrijwaard en dit alles op een zodanige manier dat hun specifieke kenmerken intact bleven. Daarom moesten die regio’s gelijke kansen krijgen op het gebied van toegang tot de verschillende fondsen van de Unie en dienden hun het behoud van hun kenmerken en een correcte economische ontwikkeling te worden gewaarborgd, zodat de Unie een duurzame ontwikkeling zou kennen en haar culturele diversiteit niet zou worden aangetast. In een bijlage bij de in het kader van de basisinformatie verstrekte inlichtingen hebben verzoekers overeenkomstig bijlage II bij verordening nr. 211/2011 nadere informatie verschaft over het onderwerp, de doelstellingen en de achtergrond van het litigieuze voorstel (hierna: „aanvullende informatie”).

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

- EU-Burgerinitiatief cohesiebeleid voor minderheden terecht geweigerd ([ECER](#))

OVERIG

EU-akkoord Beter Wetgeven gepubliceerd ([ECER](#))

Jeugdrecht

EHRM – ARREST – 19 mei 2016 – D.L. t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest](#)
(niveau 1)

ARTIKELEN 5 en 8 EVRM. Het hof neemt schending van artikelen 5 en 8 EVRM aan waarin een minderjarige met ernstige (gedrags-) problemen in een jeugdinrichting was geplaatst. De schending van artikel 5 vloeit voort uit de gebrekkige mogelijkheden om het voortdurend verblijf te toetsen. De schending van artikel 8 vloeit voort uit de

screening van alle correspondentie (ook met verschoningsgerechtigden) en het afluisteren van haar telefoongesprekken.

Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken (C - Fa)

HvJEU – ARREST – 25 mei 2016 – Zaak C-559/14 – Meroni – Letland – [arrest](#)

VERORDENING (EG) nr. 44/2001. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geschil tussen Rüdolfs Meroni en Recoletos Limited, betreffende een verzoek om erkenning en tenuitvoerlegging in Letland van een beschikking houdende voorlopige en bewarende maatregelen, gegeven door de High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, (Commercial Court) (Verenigd Koninkrijk).

Hof: Artikel 34, punt 1, van verordening (EG) nr. 44/2001, moet aldus worden uitgelegd dat in omstandigheden zoals in het hoofdgeding de erkenning en de tenuitvoerlegging van een beschikking van een gerecht van een lidstaat die is gegeven zonder dat een derde wiens rechten door die beschikking kunnen worden geraakt is gehoord, niet kunnen worden gezien als klaarblijkelijk in strijd met de openbare orde van de aangezochte lidstaat en met het recht op een eerlijk proces in de zin van die bepalingen, voor zover die derde zijn rechten voor dat gerecht geldend kan maken.

HvJEU – CONCLUSIE A-G WATHELET – 26 mei 2016 – Zaak C-294/15 – Mikołajczyk – Polen – [conclusie](#)

VERORDENING (EG) nr. 2201/2003. Op 20 november 2012 heeft Edyta Mikołajczyk beroep ingesteld tot nietigverklaring van het op 4 juli 1956 in Frankrijk gesloten huwelijk tussen Stefan Czarnecki en Marie Louise Czarnecka. Zij heeft aangevoerd dat zij testamentair erfgename is van de eerste echtgenote van Czarnecki, Zdzisława Czarnecka, die op 15 juni 1999 is overleden. Volgens Mikołajczyk is het huwelijk tussen Czarnecki en Zdzisława Czarnecka, dat op 13 juli 1937 in Polen is gesloten, nooit ontbonden, zodat het daarna gesloten huwelijk tussen Czarnecki en Marie Louise Czarnecka een bigame relatie was.

A-G: Procedures ter zake van de nietigverklaring van een huwelijk die zijn ingeleid na het overlijden van een van de echtgenoten, vallen binnen de werkingssfeer van verordening nr. 2201/2003. Procedures ter zake van de nietigverklaring van een huwelijk vallen ook binnen de werkingssfeer van verordening nr. 2201/2003, wanneer zij door een andere persoon dan een van de echtgenoten zijn ingeleid. Artikel 3, lid 1, onder a), vijfde en zesde streepje, van verordening nr. 2201/2003, is niet van toepassing op procedures ter zake van de nietigverklaring van een huwelijk die door een andere persoon dan een van de echtgenoten zijn ingeleid.

HvJEU – CONCLUSIE A-G SAUGMANDSGAARD ØE – 26 mei 2016 – Zaak C-230/15 – Brite Strike Technologies – [Rechtbank Den Haag](#) – [conclusie](#)

VERORDENING (EG) nr. 44/2001. Het betreft een procedure, waarin een probleem is gerezen over de vaststelling van het gerecht dat ratione loci bevoegd is om uitspraak te doen op een door een Amerikaanse onderneming ingestelde vordering tot

nietigverklaring van een Benelux-merk dat in handen is van een Luxemburgse onderneming.

A-G: Artikel 71 van verordening nr. 44/2001 moet aldus worden uitgelegd dat, indien een geding binnen de werkingssfeer valt van zowel die verordening als het Verdrag inzake de intellectuele eigendom (merken en tekeningen of modellen), ondertekend te Den Haag op 25 februari 2005, een lidstaat overeenkomstig artikel 71, lid 1, van die verordening de regels inzake rechterlijke bevoegdheid van artikel 4.6 van dat verdrag kan toepassen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 16 april 2016 – Zaak C-231/16 – Merck – [verwijzing](#)*

Vragen aan HvJ EU over 'dezelfde handelingen' en rechtsmacht online merkgebruik ([IT&recht](#))

VERORDENING (EU) nr. 1215/2012. VERORDENING (EG) nr. 207/2009. Verzoekster is een in Duitsland gevestigde farmaceut, die zowel in als buiten Duitsland en de EU actief. Zij is houdster van het Duitse en Unie-woordmerk 'MERCK'. Zij heeft een vordering tot staking ingesteld tegen verweersters (Merck & Co. Inc., Merck Sharp & Dohme Corp.en MSD Sharp & Dohme GmbH) wegens gebruik van haar woordmerk in domeinen, logo's, websites, internetplatforms (Facebook en Twitter) en handelsnamen zowel in Duitsland als de EU. Omdat zij in het VK een zaak aanhangig heeft gemaakt tegen dezelfde bedrijven heeft zij in onderhavige zaak afstand van instantie gedaan voor wat betreft het gebied van het VK. Bij de verwijzende rechter stellen verweersters dat artikel 109, lid 1, onder a) van Verordening 207/2009 van toepassing is vanwege het eerder aanhangig maken in het VK. De verwijzende rechter stelt een reeks vragen over de ontvankelijkheid van de gedeeltelijke afstand van instantie in de bij hem ingediende zaak. De verschillende taalversies scheppen voor hem geen duidelijkheid wat betreft 'dezelfde handelingen' en er is nog geen rechtspraak over Vo. 207/2009. Daarnaast vraagt hij zich af of de beschermingsomvang van het Uniemerken waarop bij de 'rechterlijke instantie waarbij de zaak het laatst is aangebracht' een beroep wordt gedaan, ruimer is dan de beschermingsomvang van het gelijke nationale merk waarop een beroep wordt gedaan bij de rechterlijke instantie 'waarbij de zaak het eerst aanhangig is gemaakt'.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Estland – 23 maart 2016 – Zaak C-194/16 – Bolagsupplysningen et Ilsjan – [verwijzing](#)

Vragen over bevoegdheid rechter inzake eis tot rectificatie van informatie op een website in Zweden over een Ests bedrijf

VERORDENING (EU) nr. 1215/2012. Verzoeksters hebben een vordering ingesteld tegen de Zweedse firma Svensk Handel (verweester). Zij eisen rectificatie van onjuiste informatie die verweester over verzoekster I heeft gepubliceerd alsmede een schadevergoeding, en voor verzoekster II vergoeding van immateriële schade. Verweester heeft verzoeksters op een 'zwarte lijst' op haar website geplaatst wegens vermeend bedrog en oplichterij. Gevolg is dat verzoeksters bedreigd zijn (oproep tot geweld, een poederbrief) en dat hun activiteiten in Zweden nu nagenoeg stilliggen. Verweester heeft geweigerd de informatie te verwijderen. Zij stelt dat er geen nauwe band is tussen het geding en de Estse rechter en er dan ook geen reden is af te wijken

van artikel 4 van Vo. 1215/2012 en artikel 7, punt 2 toe te passen.

Bij de verwijzende Estse beroepsrechter stellen verzoeksters dat hun schade in Estland, waar zij het centrum van hun belangen hebben, is ingetreden. Zij zijn weliswaar in Zweden actief via postorderverkoop maar het bedrijf is in Estland gevestigd. Er zijn geen vertegenwoordigingen in het buitenland. Zij wijzen op uitspraak van het HvJEU in C-509/09 en C-161/10 waarin is geoordeeld dat een persoon die zich door op een website gepubliceerde content in zijn rechten geschonden acht, een vordering tot vergoeding van de volledige schade kan indienen, hetzij bij de gerechten van de lidstaat waar de uitgever van die content gevestigd is, hetzij bij de gerechten van de lidstaat waar zich het centrum van zijn belangen bevindt. De verwijzende rechter twijfelt echter of dat arrest (over natuurlijke personen) ook van toepassing is op rechtspersonen. Daarnaast vraagt hij zich af of in deze zaak kan worden aangenomen dat het centrum van verzoeksters belangen in Estland liggen. Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-509/09 + C-161/10 eDate Advertising e.a.

NOTEN

- **bij conclusie A-G HvJEU 7 april 2016 in zaak [C-222/15 \(Höszig\)](#):** Once again: Choice of court (this time in tender docs) under Brussels I. Szpunar AG takes the sensible route in Höszig. ([GAVL](#))
- **bij HvJEU 20 april 2016, zaak [C-366/13 \(Profit Investment\)](#):** Choice of court in bond prospectus. The CJEU in Profit Investment Sim. ([GAVL](#))
- **bij HvJEU 17 maart 2016, zaak [C-175/15 \(Taser\)](#):** No need to feel stunned. The CJEU in Taser. ([GAVL](#))

EUROPESE COMMISSIE

Practice Guide: Jurisdiction and applicable law in international disputes between the employee and the employer, mei 2016 ([EC](#))

RESOLUTIE EUROPEES PARLEMENT

Resolutie van het Europees Parlement van 8 oktober 2013 over verbetering van het internationaal privaatrecht: bevoegdheidsregels inzake werkgelegenheid (2013/2023(INI)), [PB C 181 van 19.5.2016](#)

PUBLICATIE

- Rechterlijke bevoegdheid en toepasselijk recht in internationale geschillen tussen de werknemer en de werkgever: Praktische handleiding (gratis pdf in: [EU bookshop](#))
Deze praktische handleiding wil beroepsbeoefenaars bijstaan door hun een overzicht te bieden van de huidige relevante wettelijke bepalingen (inclusief jurisprudentie) over zaken van internationaal privaatrecht en terbeschikkingstelling op het gebied van arbeidsovereenkomsten
- Furrer/Markus/Pretelli (eds.), The Challenges of European Civil Procedural Law for Lugano and Third States (2016) ([conflict of laws](#))
- General Principles of European Private International Law (book) ([conflict of laws](#))

VAKLITERATUUR

- Bernd Reinmüller, Recast of the EU Regulation on Jurisdiction and the Recognition and Enforcement of Judgments in Civil and Commercial Matters ('Brussels Ia Regulation') from 10 January 2015, Further Information, Updates and Supplements, in: [European Journal of Commercial Contract Law 2016, nr. 1](#)
- Mr. dr. A.G.F. Ancery, 'Europese ontwikkelingen', [TCR 2016, p. 56-62](#); over Europees bankbeslag, Richtlijn schadevorderingen bij mededingingsinbreuken (Richtlijn 2014/104) enerschikking EEX-vo.

OVERIG

- New Study on the Evidentiary Effects of Authentic Instruments & Succession ([conflict of laws](#))
- The EU General Data Protection Regulation: a look at the provisions that deal specifically with cross-border situations ([conflict of laws](#))
- Is er nog plaats voor de Nederlandse openbare orde naast de openbare orde van de Europese Unie? ([mronline](#))

Kaderrichtlijn en machtigingsrichtlijn telecom

EVA-HOF – PREJUDICIËLE VERWIJZING – IJsland – 12 mei 2016 – Zaak E-6/16 – Fjarskipti – [verwijzing](#)*

RICHTLIJN 2002/21/EG. Verzoekster is een universele telecomonderneming die een sms-dienst aanbiedt. Verzoeksters websysteem wordt in november 2013 gehackt waarbij data worden gestolen en persoonlijke informatie en wachtwoorden op internet worden gepubliceerd. Verweerster (Post- en Telecomadministratie) is ingesteld om het algemeen belang te beschermen, vraagt verzoekster om commentaar naar aanleiding van door haar ontvangen klachten. Maar verzoekster antwoordt dat volgens de IJslandse telecomwet verweersters bevoegdheid niet toereikend is. Verweerster beslist dat verzoeksters activiteiten onder de telecomwet vallen en dat verweerster wel bevoegd is. Verzoekster gaat in beroep tegen dat besluit maar de beroepscommissie handhaaft het besluit. Zij oordeelt dat de sms-dienst een (openbaar) communicatienetwerk is als bedoeld in de Telecomwet. De zaak ligt nu voor bij de verwijzende rechter. Verzoekster stelt dat verweerster het begrip (openbaar) communicatienetwerk verkeerd uitlegt en er sprake is van schending van de wet.

Kansspelen

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 24 maart 2016 – Zaak C-192/16 – Fisher – [verwijzing](#)*

ARTIKELEN 49, 63 en 355.3 VWEU. Deze zaak lijkt op de in december voorgelegde zaak C-591/15 (thans in aanloop naar de mondelinge fase). De vraag naar voeging met deze zaak komt dan ook allereerst aan de orde, waarop partijen verschillend reageren. Verzoekers (echtbaar, woont in VK, actief op het gebied van weddenschappen). Er is een filiaal in Gibraltar voor buitenlandse weddenschappen. Sinds 1999 betalen bookmakers in VK 'betting duty', die in de praktijk wordt doorberekend aan de klant. Op het afsluiten

van weddenschappen bij een bookmaker in het buitenland is in VK geen betting duty verschuldigd. Sinds maart 1999 bood een in VK gevestigde concurrent telebetting vanuit GIB aan dat goedkoper was omdat geen belasting in VK behoefde te worden betaald. SJA volgde dat voorbeeld in juli 1999. In februari 2000 zijn deze activiteiten overgedragen aan een in GIB gevestigde vennootschap (Stan James Gibraltar Ltd = SJG) waarvan de aandelen over de vier eigenaren verdeeld zijn. Vanaf 2003 volgen weddenschappen via internet. Rond 2008 is nog slechts 10% van de winst afkomstig uit de eerder door SJA overgedragen activiteiten. De drie verzoekers worden aangeslagen in de door SJG behaalde winst (tot moment dat het echtpaar de aandelen verkoopt en de zoon uit VK vertrekt) op grond van een reeds lang bestaande bepaling in de Income and Corporation Taxes Act 1988 die door de belastingdienst (verweerster) kan worden toegepast bij vermoeden van belastingontwijking, met name door particulieren. De rechter in eerste aanleg oordeelt dat de bepaling van toepassing is gezien de constructie van SJG. Het oogmerk van verzoekers was weliswaar niet belastingontwijking maar het profiteren van een gunstiger belastingstelsel (hetgeen ook belastingontwijking is in de zin van de bepaling). Verzoekers stellen dat hun vrijheid van vestiging en recht op vrij kapitaalverkeer wordt belemmerd. Vader en zoon kunnen zich volgens de rechter daar niet op beroepen (door de vestiging in GIB), moeder wel omdat zij de IER nationaliteit heeft. Verzoekers gaan in hoger beroep bij de verwijzende rechter. De verwijzende rechter vermoedt dat de beoordeling van (een aantal van) de geschilpunten in het hoger beroep afhangt van een correcte analyse van de constitutionele status van GIB binnen de rechtsorde van de Unie en/of de positie van GIB ten aanzien van het VK volgens het EU-recht. Onderhavige zaak betreft een andere fundamentele vrijheid dan die in C-591/15. De beslissing in laatstgenoemde zaak zal hem voldoende richtsnoeren geven om de zaak te kunnen beslissen. Hij schorst de zaak dan ook tot uitspraak in C-591/15. De focus ligt in die zaak op artikel 56 (vrij dienstenverkeer) en de verwachting is dat na de uitspraak alsnog een verwijzing met vragen over de vrijheid van vestiging en het vrije kapitaalverkeer zou moeten volgen.

Aangehaalde (recente) jurisprudentie: lopende zaak C-591/15 The Gibraltar Betting and Gaming Association Limited and The Queen;

Landbouw en visserij (B - C)

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Zaak C-273/15 – Ezernieki – Letland – [arrest](#)

VERORDENING (EG) nr. 1257/1999. VERORDENING nr. 817/2004. ARTIKELEN 17 en 52 HANDVEST GRONDRECHTEN EU. Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Ezernieki, een landbouwbedrijf, en de dienst voor plattelandssteun over de terugbetaling van alle agromilieusteun die Ezernieki door de Letse autoriteiten gedurende de vijfjarige verbintenisperiode is toegekend, omdat niet was voldaan aan alle voorwaarden voor de toekenning van die steun. In 2006 heeft zij met het oog op het verkrijgen van dezelfde steun een 2,3 hectare grotere oppervlakte aangegeven, namelijk 12,50 hectare. Door die vergroting is een nieuwe vijfjarige verbintenisperiode begonnen. In 2010 heeft zij een aanvraag voor areaalbetalingen ingediend. Zij heeft daarentegen geen verzoek om agromilieusteun ingediend, omdat zij van mening was dat de vijfjarige verbintenisperiode was afgelopen.

Hof: Artikel 71, lid 2, van verordening (EG) nr. 817/2004 moet, gelet op de doelstelling van verordening (EG) nr. 1257/1999 het evenredigheidsbeginsel en de artikelen 17 en 52 van het Handvest grondrechten EU aldus worden uitgelegd dat het zich niet verzet tegen een nationale regeling als in het hoofdgeding, op grond waarvan de begunstigde van steun die is toegekend als tegenprestatie voor zijn verbintenissen op het gebied van milieumaatregelen in de landbouw die betrekking hebben op verschillende jaren, alle reeds uitgekeerde steun moet terugbetalen omdat hij voor het laatste jaar van de vijfjarige verbintenisperiode geen jaarlijkse aanvraag tot betaling van die steun heeft ingediend, wanneer, enerzijds, die vijfjarige periode door de vergroting van de oppervlakte van zijn bedrijf in de plaats is gekomen van een vorige periode en, anderzijds, die begunstigde is blijven voldoen aan zijn verplichtingen inzake de exploitatie van de vóór die vergroting aangegeven oppervlakte.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – 19 april 2016 – Gerechtshof
Arnhem-Leeuwarden – Zaak C-227/16 – Arts – [verwijzing](#)

VERORDENING 73/2009. VERORDENING (EU) nr. 1307/2013. A heeft een kalverhouderij. A heeft met integratiebedrijf B een koopcontract kalverhouderij gesloten. A vordert in deze procedure de op de voorschotten ingehouden bedrijfstoelagen over 2010, 2011 en 2012 terug. In deze periode gold Verordening 73/2009. Inmiddels is Verordening 73/2009 met ingang van 1 januari 2015 opgevolgd door Verordening (EU) nr. 1307/2013. A stelt dat het prijsbepalingssysteem voor vette (gemeste) kalveren uit artikelen 9 en 10 overeenkomst strijdig is met Verordeningen 1782/2003 en 73/2009. Het prijsbepalingssysteem verplicht hem immers de hem toekomende bedrijfstoelage in zijn geheel ten goede te laten komen aan B. De bedrijfstoelage is, anders dan de slachtpremie onder Verordening 1254/99, niet gerelateerd aan een geslacht kalf, maar aan de bedrijfsvoering in het algemeen. De toeslag verschaft de landbouwer inkomenssteun ter waarborging van een redelijke levensstandaard en opdat deze zijn bedrijfsvoering kan inrichten op verbetering van volksgezondheid, diergezondheid, milieu en dierenwelzijn. Door het prijsbepalingssysteem loopt hij de bedrijfstoelage mis. Hij kan deze daarom niet gebruiken om te investeren in zijn onderneming. Dat strijdt volgens hem met de doelstellingen van de verordeningen. Het hof stelt de volgende prejudiciële vragen aan het HvJEU:

1. Is een samenstel van bedingen in een overeenkomst tussen een kalvermester en een integratiebedrijf, waaruit volgt dat de aan de kalvermester toegekende bedrijfstoelage krachtens Verordening (EG) nr. 73/2009 toekomt aan het integratiebedrijf door middel van aftrek van de prijs voor de vette kalveren, geldig gezien de doelstellingen van deze Verordening, met name de verschaffing van een redelijke levensstandaard voor landbouwers door middel van rechtstreekse inkomenssteun en de bevordering van volksgezondheid, diergezondheid, milieu en dierenwelzijn?
2. In geval van ontkennende beantwoording van vraag 1: heeft de nationale rechter gezien de bestaande strijd met de doelstellingen van Verordening 73/2009 de bevoegdheid om de overeenkomst op basis van de clausula-rebus-sic-stantibus-leer aldus te wijzigen dat het door de nietigheid ontstane nadeel voor het integratiebedrijf geheel of

gedeeltelijk wordt opgeheven, in het bijzonder door verlaging van de prijs voor vette kalveren?

Aangehaalde jurisprudentie: arrest HvJEU 20 mei 2010, C-434/08 (Harms/Heidinga); verwijzing Cour d'appel d'Angers zaak C-272/06 (Mainelvo/Denkavit) (geschikt); C-470/08 Van Dijk

REGELGEVING EU

- Uitvoeringsverordening (EU) 2016/761 van de Commissie van 13 mei 2016 tot afwijking van Uitvoeringsverordening (EU) nr. 809/2014, wat betreft de uiterste datum voor de indiening van de verzamelaanvraag, steunaanvragen of betalingsaanvragen, de uiterste datum voor de mededeling van wijzigingen in de verzamelaanvraag of betalingsaanvraag en de uiterste datum voor aanvragen voor de toewijzing van betalingsrechten of de verhoging van de waarde van betalingsrechten in het kader van de basisbetalingsregeling voor 2016, C/2016/2916, [PB L 126 van 14.5.2016](#)
- Animal breeding: Council adopts improved rules ([Raad](#))
- Verordening (EU) 2016/795 van de Raad van 11 april 2016 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 1370/2013 houdende maatregelen tot vaststelling van steun en restituties in het kader van de gemeenschappelijke ordening van de markten voor landbouwproducten, [PB L 135 van 24.5.2016](#)

COMMISSIEVOORSTEL

BNC fiche: EU-Meststoffenverordening ([overheid.nl](#))

Levenslang

NOOT – bij EHRM 26 april 2016 Murray t. Nederland
Grand Chamber clarifies principles for life sentence of prisoner with mental disability ([Strasbourg observers](#))

Marktmisbruik (C- S)

REGELGEVING NL – Wet implementatie verordening en richtlijn marktmisbruik
Advies Raad van State inzake het voorstel van wet tot wijziging van de Wet op het financieel toezicht, de Wet handhaving consumentenbescherming, de Wet op de economische delicten en het Wetboek van strafvordering in verband met de implementatie van Verordening (EU) nr. 596/2014 van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 16 april 2014 betreffende marktmisbruik (PbEU 2014, L 173) en Richtlijn nr. 2014/57/EU van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 16 april 2014 betreffende **strafrechtelijke** sancties voor marktmisbruik (PbEU 2014, L 173) ([Strct. 2016, Nr. 21433](#))

Mededinging (C)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 19 april 2016 – Zaak C-230/16 – Coty Germany – [verwijzing](#)*

VERORDENING (EU) nr. 330/2010. ARTIKEL 101 VWEU. Verweerster Parf merie Akzente is  en van de grootste aanbieders in Duitsland van luxe cosmetica. Deze luxe cosmetica wordt via een systeem van selectieve distributie (-overeenkomsten) in de handel gebracht. Verweerster is  en van de erkende detailhandelaren ('depositair') van verzoekster, zowel in fysieke verkooppunten als via internet (de eigen webshop en via amazon). Eén van de eisen die verzoekster stelt is dat het de depositair niet is toegestaan om een andere naam te gebruiken of een derde, niet-erkende, onderneming in te schakelen. Na inwerkingtreding van Vo. 330/2010 heeft verzoekster in maart 2012 de selectieve distributieovereenkomsten herzien. Voorwaarde voor de internetactiviteiten van de depositair is dat deze fungeren als 'elektronische etalage' van de erkende winkel en dat het luxekarakter van de producten onaangetaast blijft. Samenwerking met derden blijft verboden. Verweerster ondertekent de nieuwe overeenkomsten niet. Verzoekster start een procedure waarin zij eist dat het verweerster verboden wordt de merkartikelen via amazon aan te bieden. In eerste aanleg wijst de rechter de vordering af. De overeenkomst is strijdig met de Duitse mededingingswet en VWEU artikel 101, lid 1, verwijzend naar het arrest Fabre. Verzoekster heeft niet aangetoond dat de beperking efficiencyvoordelen oplevert die zwaarder wegen dan de nadelen. Verzoekster gaat in beroep bij de verwijzende rechter.

Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-439/09 Fabre;

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 3 december 2015 - Zaak C-179/16 – F. Hoffmann-La Roche e.a. – [verwijzing](#)

Zijn partijen concurrenten als de licentienemer enkel via die licentieovereenkomst actief is op de relevante markt ([IE forum](#))

ARTIKEL 101 VWEU. De Italiaanse mededingingsautoriteit heeft vastgesteld dat de vier verzoeksters in deze zaak (Hoffmann-La Roche, La Roche, Novartis en Novartis Farma) een mededingingsbeperkend kartel in het leven hadden geroepen voor bepaalde geneesmiddelen (bewerkstelligen van een kunstmatige 'differentiatie'). Verzoeksters krijgen een boete opgelegd. Zij starten een procedure. Het geneesmiddel waar het hier om gaat is ontwikkeld door Genentech, dat onder controle staat van de Rochegroep. Genentech verhandelt haar producten uitsluitend in de VS, en heeft licenties afgegeven, in eerste instantie aan zusterbedrijf Roche maar omdat Roche zich voornamelijk op oncologische geneesmiddelen concentreert (Avastin, tegen tumoren) heeft Genentech voor het andere product (Lucentis, een oftalmologisch middel tegen een oogkwaal) licentie gegeven aan Novartis voor het in de handel brengen in de rest van de wereld. Behandelend artsen hebben besloten Avastin ondanks dat het daarvoor niet bestemd voor was, in te zetten voor een oogaandoening. Dit 'niet geregistreerde gebruik' is mogelijk (oftewel wordt vergoed) als er geen alternatief voorhanden is. Dit kan zo doorgaan tot oktober 2012, dan wordt Avastin van de lijst geschrapt omdat er een alternatief voorhanden is. Verweerster verwijt verzoeksters kunstmatige differentiatie, manipulatie en onrechtmatige verdeling van de markt die mededingingsbeperkend werkt.

Verzoeksters stellen dat de duur van de toelatingsperiode verhindert een positie als concurrent op te bouwen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Frankrijk – 15 april 2016 – Zaak C-226/16 – Eni e.a. – [verwijzing](#)*

Vragen over het begrip “beschermd afnemers”

VERORDENING (EU) nr. 994/2010. RICHTLIJN 2009/73/EG. Verzoeksters zijn gasopslagbedrijven. Zij verzetten zich tegen een Frans decreet waarin naar hun mening het begrip ‘beschermd afnemers’ (van Vo. 994/2010) op onwettige wijze wordt verruimd, dit ten onrechte niet aan de Europese Commissie is medegedeeld, aan de gasbedrijven buitensporige lasten worden opgelegd en de mededinging wordt verstoord. Zij stellen dat de in de energiewet genoemde verplichting tot continuïteit van levering hiermee getransformeerd wordt tot een specifieke opslagverplichting. Verder beroepen zij zich op het Handvest grondrechten omdat het decreet een nieuwe, niet door de wetgever vastgestelde straf invoert en omdat niet helder en nauwkeurig is gepreciseerd over welke discretionaire bevoegdheid de met energiezaken belaste minister beschikt bij de uitvoering van de nieuwe sanctie. De verwijzende rechter vraagt zich af of verordening 994/2010 zich ertegen verzet dat Frankrijk aanvullende verplichtingen oplegt (verruiming begrip ‘beschermd afnemers’, alsmede de hoeveelheid opgeslagen gas en de corresponderende onttrekkingsdebieten).

NOOT – bij conclusie HvJ in zaak C-567/14
Opinion of AG Wathelet in C-567/14: it's okay to pay for peace of mind, as long as you can change your mind ([IP Kat](#))

VAKLITERATUUR

Mr. dr. A.G.F. Ancery, 'Europese ontwikkelingen', [TCR 2016, p. 56-62](#); over Europees bankbeslag, Richtlijn schadevorderingen bij mededingingsinbreuken (Richtlijn 2014/104) en herschikking EEX-vo.

Medische aansprakelijkheid (C)

EHRM – VERWIJZING GROTE KAMER – 3 mei 2016 – [verwijzing](#) – 15 december 2015 – Lopes de Sousa Fernandes t. Portugal – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Klacht over overlijden na operatie in ziekenhuis

ARTIKEL 2 EVRM. Echtgenoot van klager is overleden na een operatie aan poliep. Door een gebrek aan overleg tussen de diverse afdelingen van het ziekenhuis is de kans op complicaties niet voldoende beperkt. Schending van artikel 2 EVRM. Daarnaast schending van de mensenrechten doordat het Portugese rechtssysteem onvoldoende snel en effectief is gebleken.

Milieu en natuur (B)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Nederland – 18 mei 2016 – [persbericht](#) – ECLI:NL:RVS:2016:1351 - [uitspraak](#)

Vragen RvS over Habitatrictlijn

RICHTLIJN 92/43/EEG. De Europese Commissie heeft in december 2014 besloten om de zogenoemde lijst van gebieden van communautair belang aan te passen. Zij heeft dit gedaan op verzoek van de staatssecretaris van Economische Zaken. Op deze lijst staan gebieden die de Europese lidstaten moeten aanwijzen als Natura 2000-gebied. Door dit besluit hoort de Leenheerenpolder niet meer bij het Habitatrictlijngebied 'Haringvliet' en hoefde de staatssecretaris deze polder in april 2015 niet aan te wijzen als Natura 2000-gebied. Volgens de Vereniging Hoekschevaards Landschap is het besluit van de Europese Commissie in strijd met de Europese Habitatrictlijn en moet de Leenheerenpolder worden behouden als Natura 2000-gebied.

- Raad van State wil uitsluitel EU-Hof over verkleining Habitatrictlijngebied ([ECER](#))
- Vragen over Habitatrictlijngebied ([NJB](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 19 november en 10 december 2015 – Gevoegde prejudiciële hofzaken C-196/16 en C-197/16 – Comune di Corridonia e.a. – [verwijzing*](#)

Vragen over beoordeling milieueffecten van reeds verwezenlijkte biogasinstallaties

RICHTLIJN 2011/92/EU. ARTIKEL 191 VWEU. De zaken betreffen de bouw en plaatsing van een biogasinstallatie in de gemeente Corridonia (verzoekster in C-196/16), aangevraagd door de regionale energieleverancier (SARM). Zaak C-197/16 is identiek qua procedure/vraag, alleen een andere verzoeker (Bartolini e.a.).

SARM vraagt de wettelijk noodzakelijke MER aan bij de bevoegde provincie Macerata. Die beëindigt de procedure omdat inmiddels een wet in werking is getreden waarin voor projecten met een thermisch vermogen van minder dan 3 MWt geen MER hoeft te worden uitgevoerd (was voorheen 50 MWt). De bouwvergunning wordt verleend. Verzoekster komt op tegen dat besluit. De verwijzende rechter wijst het beroep toe omdat de Italiaanse regeling in strijd is met richtlijn 2011/92, later bevestigd door de Italiaanse RvS. De vergunning is vernietigd en er wordt vastgesteld dat een MER moet worden uitgevoerd. (De installatie is dan al in werking maar wordt stilgelegd). De MER wordt vastgesteld waarin werd geconcludeerd dat het project aan alle milieuvoorschriften voldoet. Verzoekster gaat opnieuw in beroep wegens schending/omzeiling/onjuiste toepassing van VWEU artikel 191 aangezien voor de reeds verwezenlijkte installatie niet zou kunnen worden nagegaan of een MER uitgevoerd moet worden. De verwijzende rechter stelt vast dat het Italiaanse recht niet voorziet in enige regeling ter zake van beoordeling a posteriori van milieueffecten van reeds verwezenlijkte installaties. Er is voorzien in een schadevergoedingsregeling, opschorting van werkzaamheden of een bevel tot herstel in de vroegere toestand (afbraak). In nationale rechtspraak is geoordeeld dat een MER uitgevoerd na verwezenlijking verenigbaar is met EU-recht. De vraag is dus of het mogelijk is de gevolgen voor het milieu te beoordelen van installaties die reeds zijn verwezenlijkt in het geval van nietigverklaring van de vergunning omdat niet is nagegaan of een MER moest worden uitgevoerd en of hier sprake is van uitzonderlijke omstandigheden die een MER-procedure a posteriori mogelijk maken.

Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-201/02 Wells; C-215/06 idem; C-41/11 Inter Environnement Wallonie; C-420/11 Leth;

VAKLITERATUUR

- Prof. mr. N.J. Schrijver, De reflexwerking van het internationale recht in de klimaatzaak van Urgenda, [Milieu en recht 2016, nr. 4](#)
- Dr. F.M. Fleurke en mr. A. de Vries, Urgenda: convergentie tussen klimaat en mensenrechten?, in: [Milieu en recht 2016, nr. 4](#)

CURSUS & OPLEIDING

14th Annual Colloquium of the IUCN Academy of Environmental Law.
Noorwegen, Oslo, 20-24 June 2016 ([IUCNAEL](#))

OVERIG

- On World Environment Day, Your 7-Step Guide To The Environment & Human Rights ([rightsinfo](#))
- Europese Commissie zet in op adequate toepassing Milieuaansprakelijkheidsrichtlijn ([omgevingsweb](#))

Omgevingsrecht (B)

EHRM – ARREST – 17 mei 2016 – Răchită t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)

ARTIKEL 6 EVRM. Het betreft een klacht over de afwijzing van een verzoek tot verwijdering van een hek waardoor verzoeker geen toegang tot zijn eigendom kan krijgen. Het verzoek is afgewezen omdat de eigenaar van het hek een bouwvergunning had om het hek te bouwen. Verzoeker klaagt erover dat de rechter het bewijs niet goed onderzocht heeft en dat de autoriteiten niet hebben kunnen vaststellen wie de eigenaar van het hek is. Het Hof oordeelt dat er sprake is van schending van artikel 6 EVRM.

Openbaarheid van bestuur (B)

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Zaak T-110/15 – International Management Group / Commissie – [arrest](#)

VERORDENING (EG) nr. 1049/2001. Het betreft een verzoek tot nietigverklaring van besluit THOR/C4/LL/el/(S) (2015) 4287 van het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) van 6 februari 2015, waarbij verzoekster toegang is geweigerd tot de documenten van het onderzoek waarvan zij het voorwerp was.

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

Overlevering en uitlevering (S)

HVJEU – ARREST – 24 mei 2016 – Zaak C-108/16 PPU – Dworzecki – [Rechtbank Amsterdam](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

KADERBESLUIT 2002/584/JBZ. Op 30 november 2015 is bij de rechtbank Amsterdam door de officier van justitie een verzoek ingediend betreffende de tenuitvoerlegging van een Europees aanhoudingsbevel dat op 4 februari 2015 is uitgevaardigd door de Poolse rechter. Dit Europees aanhoudingsbevel strekt tot aanhouding en overlevering van Dworzecki, Pools staatsburger, woonachtig te Den Haag (Nederland), voor de uitvoering van drie vrijheidsstraffen in Polen, van respectievelijk twee jaar, acht maanden en zes maanden. Deze laatste twee straffen moeten nog volledig worden uitgevoerd, terwijl van de eerste straf nog zeven maanden en twaalf dagen moeten worden uitgezeten door Dworzecki. Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing betreft enkel de overlevering voor de uitvoering van de tweede vrijheidsstraf. Wat deze laatste straf betreft, preciseert onderdeel D van dat Europees aanhoudingsbevel dat de betrokkene niet in persoon is verschenen bij de behandeling ter terechtzitting die heeft geleid tot het vonnis waarbij die straf is opgelegd.

Hof: Artikel 4 bis, lid 1, onder a), i), van kaderbesluit 2002/584/JBZ moet in die zin worden uitgelegd dat de uitdrukkingen „persoonlijk [...] gedagvaard” en „anderszins daadwerkelijk officieel in kennis [...] gesteld van het tijdstip en de plaats van dat proces, zodat op ondubbelzinnige wijze vaststaat dat hij op de hoogte was van het voorgenomen proces”, in deze bepaling, autonome begrippen van het Unierecht vormen en in de gehele Europese Unie uniform moeten worden uitgelegd. Artikel 4 bis, lid 1, onder a), i), van kaderbesluit 2002/584, moet in die zin worden uitgelegd dat een dagvaarding, die niet rechtstreeks aan de betrokkene is betekend maar op diens adres is uitgereikt aan een volwassen huisgenoot van hem, die heeft toegezegd deze aan hem te overhandigen, zonder dat uit het Europees aanhoudingsbevel blijkt dat en, in voorkomend geval, wanneer deze volwassene die dagvaarding daadwerkelijk aan de betrokkene heeft overhandigd, niet zonder meer voldoet aan de in die bepaling genoemde voorwaarden.

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOT – 3 mei 2016 – Zaak C-554/14 – Ognyanov – Grote Kamer – Bulgarije – [conclusie](#)

Overlevering. Vraag naar toepassing van strafverkorting beheerst door recht van beslissingsstaat.

KADERBESLUIT 2008/909/JBZ. De vraag is welk recht en welke procedures van toepassing zijn op de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen wanneer een gevonniste persoon op grond van kaderbesluit 2008/909/JBZ wordt overgebracht van de lidstaat van veroordeling naar de lidstaat van herkomst of van verblijf.

A-G: Bulgarije, dat de tenuitvoerlegging van een Deens strafvonnis overneemt, kan niet de door de veroordeelde in Denemarken tijdens zijn detentie gewerkte uren in mindering brengen op de resterende vrijheidsstraf, nu het Deense strafrecht een bepaling met die strekking niet kent. Een vraag omtrent strafverkorting wordt beheerst door het recht van de beslissingsstaat (Denemarken), niet van de tenuitvoerleggingsstaat (Bulgarije).

HvJEU – CONCLUSIE A-G BOT – 10 mei 2016 – Zaak C-182/15 – Petruhhin – [conclusie](#)

Uitlevering. Verbod op uitlevering van eigen onderdanen geldt niet voor EU-burgers uit andere lidstaat.

ARTIKELEN 18 en 21, lid 1, VWEU. ARTIKEL 19, lid 2 HANDVEST GRONDRECHTEN EU.

A-G: De artikelen 18, eerste alinea, en 21, lid 1, VWEU houden niet de verplichting in dat een onderdaan van een lidstaat die zich op het grondgebied van een andere lidstaat bevindt en om wiens uitlevering door een derde staat wordt verzocht, dezelfde bescherming tegen uitlevering wordt geboden als aan een onderdaan van de lidstaat zelf. Het Letse verbod op uitlevering (i.c. aan Rusland) van eigen onderdanen, geldt dus niet voor een in Letland aangehouden Est.

- AG Bot: Onderscheid eigen onderdanen en andere EU-onderdanen bij uitlevering mag ([ECER](#))

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 2 mei 2016 –
ECLI:NL:RBAMS:2016:2629 – [uitspraak](#)

EINDUITSPRAAK na schorsing n.a.v. Duitse prejudiciële verwijzing en arrest HvJEU van 5 april 2016 in zaken C-404/15 en C-659/15 PPU (Aranyosi en Căldăraru)

Privacy en bescherming persoonsgegevens (C- S)

HvJEU – CONCLUSIE A-G CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA – 12 mei 2016 – Zaak C-582/14 – Breyer – [conclusie](#)

Over het bewaren van IP- adressen

RICHTLIJN 95/46/EG. Bij het opvragen van een internetsite wordt het IP-adres van de computer waarmee de gegevens worden opgevraagd, naar de server verstuurd waarop de opgevraagde internetsite is opgeslagen. Dit is nodig om de opgevraagde gegevens naar de juiste ontvanger te versturen. Tal van instellingen exploiteren voor het publiek toegankelijke internetportalen waarop ze actuele informatie ter beschikking stellen. In de strijd tegen hackers, wordt bij de meeste van deze portalen elke toegang in logbestanden geregistreerd. Daarin worden na afloop van het betrokken gebruik telkens de naam van het opgevraagde bestand of de opgevraagde site, in zoekvelden ingevoerde begrippen, het tijdstip van de opvraging, de verstuurde hoeveelheid gegevens, het bericht of de opvraging is gelukt, en het IP-adres van de computer waarmee de toegang plaatsvindt, bewaard. Volgens Breyer is een en ander in strijd met de privacywetgeving.

A-G: Overeenkomstig artikel 2, onder a), van richtlijn 95/46/EG vormt een dynamisch IP-adres waarmee een gebruiker toegang heeft gekregen tot de website van een aanbieder van elektronische mediadiensten voor deze laatste een ‚persoonsgegeven‘, wanneer een internetprovider beschikt over de aanvullende gegevens die het, samen met het dynamische IP-adres, mogelijk maken de gebruiker te identificeren.

Artikel 7, onder f), van richtlijn 95/46 moet aldus worden uitgelegd dat het doel, de goede werking van de elektronische mediadienst te waarborgen, in beginsel kan worden beschouwd als een legitiem belang dat de verwerking van het voornoemde persoonsgegeven rechtvaardigt, mits dat belang prevaleert boven het belang of de fundamentele rechten van de betrokkene. Een nationale bepaling volgens welke geen

rekening kan worden gehouden met dat legitieme belang, is onverenigbaar met dat artikel.

- Dynamisch IP-adres is ook persoonsgegeven als ISP over aanvullende gegevens beschikt die identificatie mogelijk maakt ([ITenrecht](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – Zaak C-210/16 –
Wirtschaftsakademie Schleswig-Holstein – [verwijzing](#)

Maakt het openen van Facebook fanpage je verantwoordelijk voor de gegevensverwerking? ([IT&recht](#))

RICHTLIJN 95/46/EG. RICHTLIJN 2002/58/EG. Verzoekster, een privaatrechtelijk georganiseerde onderwijsinstelling, heeft van het 'Onafhankelijk centrum voor gegevensbescherming van de deelstaat' (verweerder) opdracht gekregen haar Facebookpagina te deactiveren. Verzoekster maakt via haar 'fanpage' bij Facebook Ireland onder meer reclame voor haar onderwijsinstelling. Het aanhouden van 'fanpages' geeft de maker onder meer mogelijkheid (via 'facebook-insights') geanonimiseerde statistische informatie over gebruikers, bij wie cookies worden geplaatst, te ontvangen. Verzoekster maakt bezwaar maar verweerder bevestigt het besluit, waarna de zaak aan de rechter wordt voorgelegd. Het Verwaltungsgericht vernietigt de beslissing omdat verzoekster geen 'verantwoordelijk lichaam' is in de zin van de DUI wet en dan ook geen adressaat van een bevel kan zijn. Verweerders hoger beroep sneuvelt. De zaak ligt nu voor in Revision bij de verwijzende rechter. Verzoekster, ondersteund door medegedaagde Facebook, meent dat zij niet verantwoordelijk is voor gegevensverwerking door Facebook en evenmin voor de geïnstalleerde cookies. Zij heeft daartoe geen opdracht gegeven. Verweerder stelt dat verzoekster door het openen van een 'fanpage' wel verantwoordelijk is.

Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-131/12 Google Spain et Google; C-293/12 Digital Rights Ireland et C-594/12 Seitlinger; C-362/14 Schrems; C-230/14 Weltimmo;

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

VK: UK Investigatory Powers Tribunal Rules that Non-UK Residents Have No Right to Privacy under the ECHR ([EJILTALK](#))

RECHTSPRAAK NL

- Rechtbank Rotterdam – 29 maart 2016 – [ECLI:NL:RBROT:2016:2395](#) – [uitspraak](#)
RICHTLIJN 95/46/EG. ARTIKELEN 7 en 8 HANDVEST GRONDRECHTEN EU. Verzoeker is strafrechtelijk veroordeeld voor verboden wapenbezit en heeft een voorwaardelijke gevangenisstraf en een taakstraf opgelegd gekregen. Op 18 mei 2015 heeft verzoeker met behulp van een daartoe bestemd onlineformulier Google verzocht om de URL's niet meer als resultaat te tonen bij het invoeren van zijn naam in Google Search. Google heeft zijn verzoek afgewezen.
- Raad van State – 25 mei 2016 – [ECLI:NL:RVS:2016:1412](#) – [ECLI:NL:RVS:2016:1416](#) – [ECLI:NL:RVS:2016:1411](#)

Einduitspraak na arrest HvJEU in zaak [C-446/12, C-448/12 en C-449/12](#) (Willems ea.) over paspoortverordening

ARTIKEL 8 EVRM. Nu de rechtbank eraan is voorbijgegaan dat de burgemeester ten onrechte vier vingerafdrukken van [appellant] heeft gevraagd ten behoeve van opslag in de decentrale reisdocumentenadministratie is het hoger beroep gegrond. De aangevallen uitspraak dient te worden vernietigd. Doende hetgeen de rechtbank zou behoren te doen zal de Afdeling het beroep van [appellant] gegrond verklaren en het besluit van 22 juli 2010 vernietigen. De Afdeling zal evenwel bepalen dat de rechtsgevolgen van dat besluit geheel in stand blijven. Hiertoe wordt overwogen dat [appellant] bezwaar heeft gemaakt tegen iedere afgifte van vingerafdrukken en derhalve ook niet bereid was uitsluitend twee vingerafdrukken af te staan ten behoeve van de verwerking daarvan op de chip van het paspoort. Nu deze laatste eis rechtmatig was, stond voor de burgemeester geen andere mogelijkheid open dan de aanvraag van [appellant] buiten behandeling te laten.

- Raad van State volgt HvJ in zaken omtrent EU-paspoortverordening ([Europa decentraal](#))

REGELGEVING EU – Verwerking persoonsgegevens tbv opsporing strafbare feiten

- Standpunt (EU) nr. 5/2016 van de Raad in eerste lezing met het oog op de vaststelling van een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad Door de Raad vastgesteld op 8 april 2016, [PB C 158 van 3.5.2016](#)
- Samenvatting van het voorlopige advies van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming over de Overeenkomst tussen de Verenigde Staten van Amerika en de Europese Unie inzake de bescherming van persoonsgegevens met betrekking tot het voorkomen, onderzoeken, opsporen en vervolgen van strafbare feiten, [PB C 186 van 25.5.2016](#)
- Richtlijn (EU) 2016/680 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Kaderbesluit 2008/977/JBZ van de Raad, [PB L 119 van 4.5.2016](#)

REGELGEVING EU – Algemene verordening gegevensbescherming

- Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (algemene verordening gegevensbescherming), [PB L 119 van 4.5.2016](#)
- Mr. I.P.V. van Schelven en Mr. P.C. van Schelven, 'Europese gegevensbescherming: van richtlijn naar verordening', [NtER 2016-3, p. 99-108](#)
- Algemene Verordening Gegevensbescherming treedt in werking op 25 mei 2016 ([Europa decentraal](#))

REGELGEVING EU – PNR

Richtlijn (EU) 2016/681 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 over het gebruik van persoonsgegevens van passagiers (PNR-gegevens) voor het voorkomen, opsporen, onderzoeken en vervolgen van terroristische misdrijven en ernstige criminaliteit, [PB L 119 van 4.5.2016](#)

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

VK: UK Investigatory Powers Tribunal Rules that Non-UK Residents Have No Right to Privacy under the ECHR ([EJIL talk](#))

VAKLITERATUUR

Mr. O.L. van Daalen, 'Het Schrems/Facebook-arrest en de gevolgen voor internationale doorgifte', [NtER 2016-3, p. 75-80](#)

KAMERVragen

Vragen van het lid De Lange (VVD) aan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over het bericht Europese privacyregels zijn nekslag voor biomedisch onderzoek (ingezonden 29 april 2016). ([Vergaderjaar 2015-2016, Aangangsnummer 2715](#))

OVERIG

- The EU General Data Protection Regulation: a look at the provisions that deal specifically with cross-border situations ([conflict of laws](#))
- Samenvatting van het voorlopige advies van de Europese Toezichthouder voor gegevensbescherming over de Overeenkomst tussen de Verenigde Staten van Amerika en de Europese Unie inzake de bescherming van persoonsgegevens met betrekking tot het voorkomen, onderzoeken, opsporen en vervolgen van strafbare feiten, [PB C 186 van 25.5.2016](#)
- Enhanced data protection rights for EU citizens in law enforcement cooperation : EU and US sign "Umbrella agreement" ([Raad](#))

Procesrecht en recht op eerlijk proces (B – C - S)

EHRM – ARREST – 12 mei 2016 – Poletan en Azirovik t. FYROM – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Veroordeling voor drugshandel niet in strijd met artikel 6 EVRM

ARTIKEL 6 EVRM. Twee veroordeelden voor drugshandel klagen dat hun recht op een eerlijk proces is geschonden om meerdere redenen. Het hof ziet geen reden af te wijken van de conclusie van nationale rechter dat één van de klagers, die de vrachtauto reed waarin de drugs is aangetroffen, ervan op de hoogte was dat hij drugs vervoerde. Voor het overige verklaart het hof de klagers niet-ontvankelijk, nu de klachten kennelijk ongegrond zijn.

EHRM – ARREST – 17 mei 2016 – Liga Portuguesa de Futebol Professional t. Portugal – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)
[Zie onder: Sportrecht](#)

EHRM – ARREST – 17 mei 2016 – Răchită t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)
[Zie onder: Omgevingsrecht](#)

EHRM – ARREST – 23 mei 2016 – Avotins t. Letland – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)
[Zie onder: Grondrechten en EVRM \(civiel\)](#)

EHRM – ARREST – 24 mei 2016 – Przydział t. Polen – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 6 EVRM. De zaak betreft de veroordeling van klager voor de verkrachting van een minderjarige en de onmogelijkheid het slachtoffer te ondervragen, wier verklaringen volgens hem het belangrijkste bewijsmateriaal vormden waar de veroordeling op was gebaseerd.

Het meisje, destijds 14 jaar, heeft verklaard dat zij door klager en nog twee anderen (M.K. en P.H.) mee is genomen naar een huis, waar zij haar in het bijzijn van W.H. (het minderjarige broertje van W.H.) hebben verkracht. Het slachtoffer heeft een verklaring afgelegd ten overstaan van een rechter en heeft klager geïdentificeerd als een van haar verkrachters. De psycholoog die haar heeft onderzocht achtte haar verklaring geloofwaardig en gaf als advies, gelet op haar suïcidaliteit, dat het slachtoffer niet ter zitting zou hoeven te verschijnen. Na een daadwerkelijke suïcidepoging heeft een arts geconcludeerd dat ze ongeschikt was ter zitting te verschijnen. Het slachtoffer is in een kliniek ondervraagd door een rechter, in bijzijn van de officier van justitie en een psycholoog. De rechtbank achtte de verklaring van het slachtoffer geloofwaardig, met name in samenhang met de overige bewijsmiddelen en veroordeelde klager. De rechtbank overwoog met name dat de getuigenis van het meisje werd bevestigd door de verklaringen van W.H. en de bekentenis van medeverdachte P.H. die een gedetailleerde beschrijving heeft gegeven van de rol van de medeverdachten. Dit oordeel is in hoger

beroep overgenomen en ook het cassatieberoep is verworpen. Het Hof oordeelt dat er geen sprake is van een schending van artikel 6.

EHRM – ARREST – 31 mei 2016 – Gankin ea. t. Rusland - [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 6 EVRM. De zaak betreft de klacht dat verzoekers niet op de hoogte zijn gesteld van de zitting in hoger beroep in een civiele zaak waar zij partij in waren. Het Hof overweegt in het bijzonder dat de nationale rechter door niet te verifiëren of verzoekers op de hoogte waren gesteld van de datum en tijdstip van de zitting, hen de mogelijkheid heeft onthouden hun zaak effectief naar voren te kunnen brengen. Het Hof baseert zich daarbij op eigen vaste jurisprudentie, met name Russische zaken, waarin een schending van het Verdrag werd aangenomen bij het falen van de nationale rechter om verzoekers tijdig op de hoogte te brengen van de datum en tijdstip van de zitting. Het Hof oordeelt dat er sprake is van een schending van artikel 6.

EHRM – ARREST – 31 mei 2016 – A.N. t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

[Zie onder: Psychiatrische patiënten; over rechtsonbevoegdverklaring zonder betrokkenheid en recht op beroep](#)

EHRM – VERWIJZING GROTE KAMER – 3 mei 2015 – [verwijzing](#) – 26 november 2015 – Regner t. Tsjechië - [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 6 EVRM. De zaak betreft de rechterlijke toetsing van een administratieve beslissing tot intrekking van klagers veiligheidsmachtiging. Klager klaagt dat de administratieve procedure niet eerlijk is geweest, nu het onmogelijk was om toegang te krijgen tot beslissend bewijsmateriaal geklasseerd als vertrouwelijke informatie met betrekking tot de nationale veiligheid. Het hof neemt geen schending van artikel 6 aan.

EHRM – VERWIJZING GROTE KAMER – 3 mei 2015 – [verwijzing](#) – 1 december 2015 – Károly Nagy t. Hongarije – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

ARTIKEL 6 EVRM. Recht op toegang tot een rechter, neergelegd in artikel 6 van het Verdrag, niet geschonden doordat de Hongaarse gerechten klagers claim ter verkrijging van schadevergoeding voor zijn ontslag als pastoor hebben geweigerd te behandelen.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 10 mei 2016 – Gevoegde zaken C-124/16, C-188/16 en C-213/16 - Tranca e.a. – [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2012/13/EU. Verzoekers in deze gevoegde zaken hebben geen vaste woonplaats. In zaak C-124/16 gaat het om een dakloze die diefstal heeft gepleegd en schuld heeft bekend. Volgens de verwijzende rechter zal hij er met een boete vanaf komen. Er is een aanhoudingsbevel uitgevaardigd wegens vluchtgevaar en om de mogelijkheid te scheppen de strafbeschikking aan verzoeker te 'betekenen'. Het gaat de verwijzende rechter met name om de evenredigheidstoets van het bevel (in verhouding tot het vergrijp), de noodzaak tot snelle afdoening (in belang van verzoeker en het spaarzaam omgaan met beschikbare middelen) en de wettelijke noodzaak tot aanwijzing van een ontvangstmachtigde.

In C-213/16 geeft de rechter aan dat het om vervolgvragen gaat van het arrest in zaak

C-216/14 Covaci. Het betreft het ingaan van de verzettermijn en de criteria die daarvoor zijn gesteld, met name de afhankelijkheid van de daadwerkelijke doorzending aan en ontvangst door de beklaagde. Een dergelijke bepaling ontbreekt in het Duitse recht. De automatische en letterlijke toepassing van de beslissing van het HvJEU zou volgens de verwijzende rechter ertoe leiden dat strafbeschikkingen in gebruikelijke situaties geen kracht van gewijsde meer zouden krijgen. Hij ziet zich dan ook genoodzaakt om in de zaken C-124/16 en C-213/16 alsnog aanvullende vragen aan het HvJEU voor te leggen.

In zaak C-188/16 gaat het om een Roemeense staatsburger die een winkeldiefstal heeft gepleegd welke hij heeft bekend. Het OM zag geen reden tot aanhouding, maar heeft gelast dat verzoeker een gemachtigde aanwijst, hetgeen is geschied. Verzoeker krijgt een boete opgelegd; de strafbeschikking is aan de gemachtigde betekend. Bij besluit van de griffier is de beschikking in kracht van gewijsde gegaan. Het OM maakt daartegen bezwaar. De vraag in deze zaak is of de juiste datum wordt gehanteerd voor kracht van gewijsde. Het OM twijfelt daaraan gezien het arrest in zaak C-216/14 en de daarin gestelde einddatum termijn verzet

Aangehaalde (recente) jurisprudentie: C-216/14 Covaci

REGELGEVING EU – Procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn

Richtlijn (EU) 2016/800 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende procedurele waarborgen voor kinderen die verdachte of beklaagde zijn in een strafprocedure, [PB L 132 van 21.5.2016](#)

RECHTSPRAAK NL – Parket Hoge Raad – 24 mei 2016 –
ECLI:NL:PHR:2016:406 – [conclusie](#)

ARTIKEL 6 EVRM.

VAKLITERATUUR

- Dr. B. van Bockel, 'Gone fishing? Grenzen aan de toelaatbaarheid van 'toevallig' tijdens een inspectie verkregen bewijs in Deutsche Bahn', [NtER 2016-3, p. 69-74](#)
- Prof. mr. R.J.G.M. Widdershoven, 'Unitrading Revisited. Oncontroleerbaar bewijs tussen eerlijk proces en doeltreffendheid', [NtER 2016-3, p. 81-89](#)

OVERIG

- The Presumption of Innocence (and the Right to be Present at Trial) Directive ([European law blog](#))
- The shifting terrain for suspects' rights in Europe – the right to legal assistance saga in the Netherlands ([fairtrials](#))

Psychiatrische patiënten (B - S)

EHRM – ARREST – 31 mei 2016 – Comorasu t. Roemenië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 2)

Arrestatie en gedwongen opname in een psychiatrische instelling en het niet uitvoeren van effectief onderzoek hiernaar in strijd met het Verdrag

De zaak betreft klagers opsluiting in een psychiatrische instelling nadat zijn schoonmoeder de avond daarvoor de hulpdiensten heeft gebeld dat klager zich agressief gedroeg sinds zijn terugkomst naar Roemenië. Klager diende een strafrechtelijke klacht in over de wijze waarop hij was gearresteerd en vervoerd, de omstandigheden tijdens zijn verblijf in de psychiatrische instelling, het gebrek aan medische behandeling en de verdere verslechtering van zijn gezondheid. De strafprocedure werd echter stopgezet door de aanklager op de grond dat klager zich sinds zijn terugkomst agressief gedroeg, welke beslissing in stand werd gehouden door de rechtbank. Zijn beroep werd toegelaten en er werd geoordeeld dat de autoriteiten onvoldoende onderzoek hebben verricht naar zijn klachten. Opnieuw werd de procedure op dezelfde gronden vervolgens stopgezet door de aanklager. Het hof neemt geen schending aan van artikel 3 met betrekking tot klagers arrestatie door de politie en zijn gedwongen opname in een psychiatrische instelling, maar stelt wel een schending vast wegens het niet uitvoeren van effectief onderzoek naar zijn klachten. Het hof stelt tevens een schending van artikel 5 vast met betrekking tot de arrestatie en gedwongen opname en behandeling.

EHRM – ARREST – 31 mei 2016 – A.N. t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#)
(niveau 1)

Procedure waarbij psychiatrisch patiënt rechtsonbevoegd is verklaard en zijn moeder is aangewezen als wettelijk voogd zonder zijn betrokkenheid en zonder mogelijkheid om daartegen in appel te gaan in strijd met het Verdrag

ARTIKELEN 6 en 8 EVRM. De zaak betreft de klacht van klager, een psychiatrisch patiënt, dat hij niet betrokken is geweest in de procedure waarbij hij, op grond van een psychiatrisch rapport en de getuigenverklaring van zijn moeder, rechtsonbevoegd is verklaard en zijn moeder is aangewezen als wettelijk voogd, waarna hij gedwongen is opgenomen in een psychiatrisch ziekenhuis. Na zijn vrijlating werd zijn verzoek om in beroep te gaan tegen beide beslissingen afgewezen omdat de deadline hiertoe was verstreken. Het hof stelt schendingen van artikel 6 en 8 vast.

Rijbewijs (B)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 22 maart 2016 – Zaak C-195/16 – I
– [verwijzing](#)

RICHTLIJN 2006/126/EG. ARTIKELEN 18, 21 45, 49 en 56 VWEU. Verzoeker woont in Frankrijk. Hij is aangehouden als bestuurder van een personenauto omdat hij niet in het bezit is van een Duitse rijbevoegdheid. Hij kan wel een certificaat (CEPC) tonen dat hij in Frankrijk het theoretische en praktische rijexamen voor categorie B heeft afgelegd. Dit certificaat is vier maanden geldig, alleen geldig op Frans grondgebied en kan op aanvraag worden omgezet in een rijbewijs. Verzoeker heeft nog niet zijn definitieve rijbewijs. Volgens de Duitse wet is hij strafbaar en krijgt hij een boete. De verwijzende rechter kan uit de Franse regelgeving niet opmaken dat het CEPC alleen voor het Franse grondgebied zou gelden. Het CEPC is het legitimatiebewijs om een motorvoertuig te besturen, niet de rijbevoegdheid zelf. Het Franse recht maakt net als het Duitse recht

onderscheid tussen rijbevoegdheid en rijbewijs maar gebruikt voor beide dezelfde term (permis de conduire). Er is ook verschil in bestraffing tussen rijden zonder rijbevoegdheid (strafrechtelijke sanctie) en zonder rijbewijs (bestuursrechtelijke boete). Het Franse systeem verschilt van het Duitse dat in Duitsland na behalen van het examen het rijbewijs niet hoeft te worden aangevraagd maar direct wordt uitgereikt. Niet-ingezetenen mogen een motorvoertuig besturen mits zij in bezit zijn van een (definitief) rijbewijs. De verwijzende rechter vraagt zich af wat het woord 'rijbewijzen' betekent in artikel 2 van Richtlijn 2006/126. Gaat het dan om het definitieve rijbewijs of om de rijbevoegdheid. Hij wijst ook op de Franse en Duitse vertaling van de begrippen in de Richtlijn. Weigering om het CEPC als legitimatiebewijs te erkennen kan in strijd zijn met het discriminatieverbod van VWEU artikel 18 omdat Duitse inwoners wel direct over hun rijbewijs kunnen beschikken.

Sportrecht (C)

EHRM – ARREST – 17 mei 2016 - Liga Portuguesa de Futebol Profissional t. Portugal – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)

ARTIKEL 6 EVRM. Klager (hierna: de liga) is een Portugese particuliere vereniging gevestigd in Porto. De klacht betreft de gerechtelijke procedure die een professioneel voetballer had ingesteld wegens twee clausules in de cao voor profvoetballers. Zijn klacht werd door de rechtbank afgewezen maar, na sprongcassatie, oordeelde de Hoge Raad de betwiste clausules ongeldig. Alle beroepen van de liga tegen deze beslissingen werden afgewezen. De liga diende ten slotte een klacht in bij het Constitutionele hof, maar die werd ook afgewezen. Een voormalig rechter die over deze zaak had geoordeeld was de 'rechter-rapporteur' bij het constitutionele hof in deze zaak. Voorts klaagde de liga over de hoogte van de griffierechten en de beslissing dat de vorige rechter niet onpartijdig zou zijn. Uiteindelijk zijn alle klachten afgewezen.

Het Hof oordeelt dat er sprake is van een schending van artikel 6 omdat de zaak zou zijn beslecht op basis van argumenten van de rechter zelf, zonder die te bespreken met de partijen. De nationale rechter is volgens het Hof dan ook niet als onpartijdig aan te merken. Voorts vormen de buitensporig hoge griffierechten een inbreuk op het recht op toegang tot de rechter en is er sprake van schending wegens de duur van de procedure.

Staatssteun (B)

HvJEU – ARREST – 10 mei 2016 – Zaak T-47/15 – Duitsland / Commissie – [persbericht](#) – [arrest](#)

Het Gerecht bevestigt dat de Duitse regelgeving inzake hernieuwbare energie van 2012 staatsteun is

Gerecht: Het beroep wordt verworpen.

- Ach no! CJEU distinguishes rather than extinguishes its Preussen Elektra case-law in Germany v EC. State aid for renewable energy. ([GAVL](#))

HvJEU – ARREST – 26 mei 2016 – Gevoegde zaken T-479/15 en T-157/12 – Frankrijk / Commissie en IFP Énergies nouvelles / Commissie – [persbericht](#) – [arrest](#)

Besluit Commissie waarbij de steun de aan het French Petroleum Institute verleende steunis aangemerkt als staatssteun wordt nietigverklaard door het Gerecht

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad – 25 mei 2016 – [ECLI:NL:HR:2016:994](#) – [verwijzingsuitspraak ECLI:NL:HR:2013:BY6102](#)

Einduitspraak na arrest HvJEU 17 september 2014 in [zaak C-242/13](#) (Commerz NL)

ARTIKEL 107 VWEU. Zijn door havenbedrijf verstrekte kredietgaranties aan te merken als verboden staatssteun (art. 107 en 108 VWEU)? Toerekening aan de overheid; maatstaf. Is nietigverklaring (art. 3:40 BW) een passende sanctie? HvJEU 8 december 2011, ECLI:EU:C:2011:814, NJ 2012/124. Aansprakelijkheid van havenbedrijf op grond van onrechtmatige daad wegens onvoldoende toezicht op enig bestuurder? De Hoge Raad vernietigt het arrest van het gerechtshof 's-Gravenhage van 1 februari 2011 en verwijst het geding naar het gerechtshof Amsterdam. Aangehaalde jurisprudentie: zaak C-275/10 (Residex)

EUROPESE COMMISSIE

- Commission clarifies scope of EU State aid rules to facilitate public investment ([EC](#))
- Commissie begint diepgaand onderzoek naar mogelijke steun voor Belgische glasproducent Ducatt ([EC](#))
- Commission gives final approval to existing guarantee ceiling for German HSH Nordbank ([EC](#))
- Commission Notice on the notion of State aid as referred to in Article 107(1) TFEU ([EC](#))
- Mededeling staatssteun (Notion of State aid) is aangenomen ([Europa decentraal](#))
- State aid: Commission opens in-depth investigation into support for the Portuguese railway maintenance company EMEF ([EC](#))

Tabak

HvJEU – ARREST – 4 mei 2016 – Zaak C-358/14 – Polen / Parlement en Raad – [persbericht](#) – [arrest](#)

De nieuwe richtlijn van de Europese Unie voor tabaksproducten is geldig

RICHTLIJN 2014/40/EU. ARTIKELEN 16 en 17 HANDVEST GRONDRECHTEN EU. Mag de Uniewetgever de verkoop van mentholsigaretten in de EU vanaf 20 mei 2020 verbieden? Dit is de kern van een beroep tot nietigverklaring van richtlijn 2014/40/EU dat Polen heeft ingediend bij het Hof. Naast het beroep tot nietigverklaring van Polen zijn ook twee prejudiciële procedures aanhangig waarin een Britse rechter het Hof verzoekt om beantwoording van een aantal vragen over de geldigheid van dezelfde richtlijn 2014/40.

Eén van die procedures heeft betrekking op de nieuwe regeling voor elektronische sigaretten. De tweede procedure betreft een groot aantal afzonderlijke bepalingen van de richtlijn.

Hof: Het beroep wordt verworpen.

- EU-Hof handhaaft verbod mentholsigaretten ([ECER](#))

HvJEU – ARREST – 4 mei 2016 – Zaak C-547/14 – Philip Morris Brands e.a. – [persbericht](#) – [arrest](#)

De nieuwe richtlijn van de Europese Unie voor tabaksproducten is geldig

RICHTLIJN 2014/40/EU. ARTIKELEN 16 en 17 HANDVEST GRONDRECHTEN EU. Mag de Uniewetgever de verkoop van mentholsigaretten in de EU vanaf 20 mei 2020 verbieden? Dit is de kern van een beroep tot nietigverklaring van richtlijn 2014/40/EU dat Polen heeft ingediend bij het Hof. Naast het beroep tot nietigverklaring van Polen zijn ook twee prejudiciële procedures aanhangig waarin een Britse rechter het Hof verzoekt om beantwoording van een aantal vragen over de geldigheid van dezelfde richtlijn 2014/40. Eén van die procedures heeft betrekking op de nieuwe regeling voor elektronische sigaretten. De tweede procedure betreft een groot aantal afzonderlijke bepalingen van de richtlijn.

Hof: Artikel 24, lid 2, van richtlijn 2014/40/EU moet aldus worden uitgelegd dat de lidstaten verdere voorschriften mogen handhaven of invoeren met betrekking tot de aspecten van de verpakking van tabaksproducten die niet bij deze richtlijn zijn geharmoniseerd. Artikel 13, lid 1, van richtlijn 2014/40 moet aldus worden uitgelegd dat het verbiedt dat op de etikettering van verpakkingseenheden, op de buitenverpakking en op de tabaksproducten zelf in deze bepaling bedoelde informatie wordt aangebracht, ook al is deze feitelijk juist. Bij het onderzoek van de prejudiciële vragen van de High Court of Justice of England and Wales, Queen's Bench Division (Administrative Court), is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid van de artikelen 7, 18 en 24, leden 2 en 3, van richtlijn 2014/40, alsook die van het bepaalde in titel II, hoofdstuk II, van deze richtlijn, kunnen aantasten.

- Geen informatie of merken op etikettering, buitenverpakking of op tabaksproducten zelf ([IE forum](#))

HvJEU – ARREST – 4 mei 2016 – Zaak C-477/14 – Pillbox 38 – [persbericht](#) – [arrest](#)

De nieuwe richtlijn van de Europese Unie voor tabaksproducten is geldig

RICHTLIJN 2014/40/EU. ARTIKELEN 16 en 17 HANDVEST GRONDRECHTEN EU. Mag de Uniewetgever de verkoop van mentholsigaretten in de EU vanaf 20 mei 2020 verbieden? Dit is de kern van een beroep tot nietigverklaring van richtlijn 2014/40/EU dat Polen heeft ingediend bij het Hof. Naast het beroep tot nietigverklaring van Polen zijn ook twee prejudiciële procedures aanhangig waarin een Britse rechter het Hof verzoekt om beantwoording van een aantal vragen over de geldigheid van dezelfde richtlijn 2014/40. Eén van die procedures heeft betrekking op de nieuwe regeling voor elektronische sigaretten. De tweede procedure betreft een groot aantal afzonderlijke bepalingen van de richtlijn.

Hof: Zowel de uitgebreide standaardisering van de verpakkingen als het toekomstige verbod op mentholhoudende sigaretten in de Unie en de specifieke regelgeving voor elektronische sigaretten zijn rechtmatig. Bij onderzoek van de gestelde vraag is niet gebleken van feiten of omstandigheden die de geldigheid kunnen aantasten van artikel 20 van richtlijn 2014/40/EU.

REGELGEVING NL

- Wet van 26 april 2016 tot wijziging van de Tabakswet ter implementatie van Richtlijn 2014/40/EU, inzake de productie, de presentatie en de verkoop van tabaks- en aanverwante producten , [Stb 2016, nr. 175](#)
- Besluit van 4 mei 2016, houdende wijziging van het Besluit uitvoering Tabakswet en de bijlage bij de Tabaks- en rookwarenwet in verband met de implementatie van Richtlijn 2014/40/EU, inzake de productie, de presentatie en de verkoop van tabaks- en aanverwante producten, [Stb. 2016 nr. 176](#)

Vennootschappen en vrijheid van vestiging (C – Fi)

HvJEU – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 12 mei 2016 – Zaak C-593/14 – Masco Denmark en Damixa – [conclusie](#)

Onderscheid in belastingvrijstelling voor moederonderneming bij renteaftrekverbod van binnenlandse onderscheidenlijk buitenlandse dochteronderneming, niet in strijd met recht.

ARTIKELEN 43 juncto 48 EG. De mogelijkheid tot winstverschuiving vormt het kader van het onderhavige Deense verzoek om een prejudiciële beslissing. De Deense fiscus tracht deze tegen te werken door middel van een verbod op renteaftrek dat geldt voor zogeheten ondergecapitaliseerde dochterondernemingen, waarbij er derhalve van wordt uitgegaan dat hun moedermaatschappij hun eigenlijk meer eigen vermogen zou moeten verschaffen. Het verbod op aftrek zorgt ervoor dat de winst van Deense dochterondernemingen onverminderd door overdreven rentebetalingen in Denemarken wordt belast. Om te voorkomen dat rentebetalingen binnen Denemarken dubbel worden belast, zijn in dat geval de overeenstemmende rente-inkomsten bij de Deense moedermaatschappij van belasting vrijgesteld. Een dergelijke vrijstelling wordt Deense moedermaatschappijen echter geweigerd wanneer hun dochteronderneming in een andere lidstaat is gevestigd en zij daar ook is onderworpen aan een verbod op renteaftrek. Het Hof moet thans verduidelijken of een dergelijke regeling tot bescherming tegen winstverschuiving valt te verenigen met de vrijheid van vestiging. Daarbij zal het met name gaan om de waarborg van de consistentie in de rechtspraak van het Hof op het gebied van directe belastingen.

AG: Denemarken kent een verbod voor dochterondernemingen op fiscale renteaftrek voor leningen van de moederonderneming bij ondercapitalisatie. Voor de moederonderneming geldt in dat geval een belastingvrijstelling voor de overeenkomstige rente-inkomsten. Deze vrijstelling geldt echter niet als de dochter in het buitenland is

gevestigd en ook daar het verbod op fiscale renteaftrek heeft. Dit laatste is niet in strijd met het EU-recht.

HvJEU – CONCLUSIE A-G WATHELET – 12 mei 2016 – Zaak C-503/14 –
Commissie / Portugal – [conclusie](#)

ARTIKEL 21, 45 en 49 VWEU. ARTIKEL 28 en 31 EER-Overeenkomst.
Belastingverplichtingen uit aandelenruil.

A-G: Portugal voldoet niet aan haar verplichtingen uit EU-recht door in de nationale regelgeving op te nemen dat een belastingplichtige die ofwel aandelen ruilt en zijn woonplaats naar het buitenland verlegt, ofwel activa en passiva die verbonden zijn aan een op individuele basis uitgeoefende activiteit, overdraagt in ruil voor aandelen in een niet-ingezeten onderneming, alle nog niet toegerekende inkomsten uit de betrokken transactie dient op te nemen in de belastinggrondslag van het laatste belastingjaar waarin hij nog als ingezeten belastingplichtige wordt beschouwd, respectievelijk niet in aanmerking komt voor belastinguitstel met betrekking tot de betrokken transactie.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 10 november 2016 – Zaak C-206/16 –
Marco Tronchetti Provera e.a. – [verwijzing*](#)

RICHTLIJN 2004/25/EG. Er zijn zeven verzoekende partijen. Verzoeksters Marco Tronchetti Provera en UniCredit hebben samen met 'anderen' Lauro Sessantuno opgericht, de 'bieder'. Deze bieder geeft op 05-06-2013 uitvoering aan een door de Italiaanse wet opgelegde verplichting om een openbaar overnamebod (OOB) uit te brengen op de totaliteit van de aandelen van Camfin, de uitgevende vennootschap, tegen een wettelijk vastgestelde basisprijs (€ 0,80 per aandeel). Camfin is een passieve holding die haar resultaten haalt uit ondernemingen waarin zij deelneemt (voornaamste: Pirelli). Een van haar aandeelhouders (Malacalza Investimenti, de 'verkoper') tekent op het OOB (12,37% van de aandelen) en deelt vervolgens nog die dag aan de markt mede dat zij van Allianz en Fondiaria voor € 7,80 per aandeel (terwijl de marktwaarde € 8 is) een deelneming in Pirelli heeft verworven van 6,98%. Allianz en Fondiaria maken deel uit van het blokkeringssyndicaat van Pirelli. Pirelli had ermee ingestemd (een deel van) haar aandelen uit het akkoord te lichten. Het OOB eindigt op 11-10-2013. Lauro Sessantuno is in bezit gekomen van 95,95% van Camfin waarmee zij het recht verwerft om ook de overige aandelen te verwerven. Camfin verdwijnt daardoor van de beurs ('delisting'). Enkele minderheidsaandeelhouders van Camfin starten een procedure bij Consob (verweerster, de Italiaanse vennootschaps- en beursautoriteit) tot verhoging van de prijs van het OOB, conform de Italiaanse regeling. Verweerster concludeert samenspanning in de zin van de Italiaanse wet en verhoogt de prijs per aandeel met € 0,03, berekend op grond van het voordeel dat Malacalza heeft verkregen door de lagere prijs voor de Pirelli-aandelen. Drie verzoeksters vechten dit besluit aan wegens schending van de wet en misbruik bevoegdheid door Consob. De rechter oordeelt het besluit rechtmatig; verweerster is niet verplicht te bewijzen dat partijen met hun gedragingen bewust beoogden de regeling inzake het OOB te ontlopen. De zaak ligt nu voor bij de Italiaanse RvS. De verwijzende rechter stelt allereerst dat de besluiten geen 'straffen' zijn maar genomen zijn ter bescherming van de minderheidsaandeelhouders. Verzoeksters stellen dat de definitie van 'samenspanning' zoals door verweerster gehanteerd volgens welke het niet noodzakelijk is dat de deelnemers aan de transactie die zou strekken tot het

ontlopen van het voorschrift inzake de bepaling van de OOB-prijs, bewust handelen, dermate ruim is dat zij de toezichthouder een onbeperkte beoordelingsmarge geeft bij de beoordeling van de gedragingen van de partijen. Dat zou strijdig zijn met de beginselen van rechtszekerheid, gewettigd vertrouwen, non-discriminatie en transparantie en het in RL 2004/25 bepaalde dat de bevoegdheid van de nationale autoriteit verankerd moet zijn in 'duidelijk omschreven' omstandigheden en criteria. Wat de (wijzigings-)bevoegdheid van verweerster betreft oordeelt de rechter dat die functioneel gericht is op bescherming van de minderheidsaandeelhouders maar wel moet worden uitgeoefend met eerbiediging van de vereisten van de markt. (voorkomen overdreven belemmeringen). Zijn beslissing hangt af van nadere uitleg van het begrip 'samenspanning', gezien de vage omschrijving daarvan in richtlijn 2004/25.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 22 maart 2016 – Zaak C-211/16 – Bimotor – [verwijzing*](#)
[Zie onder: Belastingen-btw](#)

RAAD

Ontwijking van vennootschapsbelasting: Raad neemt regels aan over uitwisseling van belastinginformatie over multinationals ([Raad](#))

Vervoerrecht

EUROPESE COMMISSIE

Nederland voor EU-Hof gedaagd wegens spoorwetgeving ([sconline](#))

EUROPESE REKENKAMER Speciaal verslag nr. 8/2016 — „Goederenvervoer per trein in de EU: nog steeds niet op het juiste spoor“, [PB C 186 van 25.5.2016](#)

Vrijheid van meningsuiting (C – S)

EHRM – ARREST – 17 mei 2016 – Karacsony ea. t. Hongarije – Grote Kamer – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

Ordereglement voor beboeting parlementariërs biedt onvoldoende waarborgen

ARTIKEL 10 EVRM. In deze zaak was aan klagers een geldboete opgelegd nadat zij – als parlementsleden – tijdens debatten onder meer beledigende teksten uitsloegen en de orde verstoorden. In de procedure die tot de oplegging van de boetes leidde, was o.a. niet voorzien in een recht om gehoord te worden. Het hof benadrukt dat parlementaire uitingsvrijheid van fundamenteel belang is in een democratische samenleving. Die vrijheid is echter niet absoluut. Het gerechtvaardigd belang bij een ordelijk verloop van het debat en de bescherming van de rechten van andere parlementsleden mag tot een proportionele beperking leiden. Bij het kiezen van de vorm van de beperking komt aan de lidstaat een ruime beoordelingsmarge toe, maar er moeten wel voldoende procedurele waarborgen zijn. Die waren er in dit geval niet. Schending van artikel 10 EVRM.

- Sanctions contre les parlementaires : le repli stratégique de la Cour européenne ([libertéscheries](#))

EHRM – ARREST – 31 mei 2016 – Nadtoka t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 3)

ARTIKEL 10 EVRM. Schending artikel 10 EVRM vanwege het publiceren van een offensief artikel in de krant. Er heeft geen enkele belangenafweging plaatsgevonden tussen vrijheid van meningsuiting en persoonlijke belangen van de burgemeester die in het artikel als corrupt wordt neergezet.

NOOT – bij EHRM 26 april 2016 [Novikova t. Rusland](#)
One man banned: Russia's treatment of solo protests scrutinised in Novikova v Russia ([Strasbourg observers](#))

NOOT – bij EHRM 29 maart 2016 [Bédat t. Frankrijk](#)
Bédat v Switzerland, Conviction and fine for a public interest article based on confidential criminal documents did not breach Article 10 – Calypso Blaj ([Inform's](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Estland – 23 maart 2016 – Zaak C-194/16 – Bolagsupplysningen et Ilsjan – [verwijzing](#)*
[Zie onder: Justitiële samenwerking](#)

Verkiezingen en kiesrecht

EHRM – ARREST – 24 mei 2016 – Paunovic Milivojevic t. Servië – [persbericht](#) – [arrest](#) (niveau 1)

ARTIKEL 3, EERSTE PROTOCOL EVRM. Voorafgaand aan de verkiezingen wordt in Servië kandidaten gevraagd een ongedateerde brief van aftreden in te dienen bij de partij. In het onderhavige geval besluiten kandidaten na een meningsverschil om hun zetel in het parlement niet op te geven. Desondanks zijn de brieven van aftreden gebruikt door de partij. Het hof overweegt dat dit in strijd is met het recht op vrije verkiezingen en dat er daarnaast geen effectieve rechtsmiddelen open stonden tegen de beslissing. Schending artikel 3 eerste protocol en artikel 13 EVRM.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 26 mei 2016 – Dupré t. Frankrijk – [persbericht](#) – beslissing (niveau)

ARTIKEL 3, EERSTE PROTOCOL EVRM. De zaak betreft de verkiezing, in 2011, van twee aanvullende Franse leden van het Europees Parlement, een verkiezing waar klager zich geen kandidaat voor mocht stellen en ook niet voor mocht stemmen. Het Hof oordeelt dat de beslissing van Frankrijk om het recht zich verkiesbaar te stellen te beperken tot leden van het nationaal Parlement een gerechtvaardigd doel diende en dat het de mogelijkheid bood te voorkomen dat er zeer kostbare verkiezingen moesten worden georganiseerd en voorts werd daarmee kwesties als de verenigbaarheid met de grondwet en extreme organisatorische complexiteit ontweken. Gelet op het feit dat de onderhavige procedure geresulteerd heeft in de verkiezing van slechts twee leden van het Europese

Parlement, voor een periode van tweeënhalf jaar, en voorts dat klager zich in 2009 ook verkiesbaar had gesteld voor het Europees Parlement, oordeelt het Hof dat de maatregel niet in strijd is met de aard van het recht zich verkiesbaar te stellen. Het Hof verklaart de klacht niet-ontvankelijk.

Vrij verkeer

- Richtlijn (EU) 2016/801 van het Europees Parlement en de Raad van 11 mei 2016 betreffende de voorwaarden voor toegang en verblijf van derdelanders met het oog op onderzoek, studie, stages, vrijwilligerswerk, scholierenuitwisseling, educatieve projecten of au-pairactiviteiten, [PB L 132 van 21.5.2016](#)
- Toegang tot EU universiteiten vereenvoudigd voor niet-Europese studenten en onderzoekers ([Europa decentraal](#))
- Kamermeerderheid voor strengere regels EU-arbeidsmigratie ([sconline](#))

Deel 2 – Overige informatie

Algemeen

NIEUWE APP van het HvJEU – [Persbericht](#)

Het HvJEU heeft een app ontwikkeld: CVRIA (**NB! De V is een echte V en niet een U**) voor smartphone en tablet, die zowel onder iOS als Android functioneert. De app is beschikbaar in 23 talen van de Unie, die door de gebruiker in het menu kunnen worden geselecteerd. Hij omvat vier rubrieken:

- **Rechtspraak** biedt op eenvoudige wijze toegang tot de meest recente beslissingen van de jurisdicties van het Hof van Justitie van de Europese Unie (arresten, beschikkingen en conclusies);
- **Persberichten** toont de tien laatste persberichten van de instelling;
- **Kalender** biedt een overzicht van de zittingen waarop wordt gepleit, conclusie wordt genomen en arresten worden uitgesproken voor de volgende vijf weken;
- **Zoeken** biedt op eenvoudige wijze toegang tot alle rechtspraak van het Hof. Zoekopdrachten kunnen op zaaknummer, partijnaam, datum of woorden uit de tekst worden uitgevoerd. De app is beschikbaar in „Google Play” en de „[App Store](#)”.

JAARVERSLAG 2015 HvJEU

Het jaarverslag biedt een overzicht van de werkzaamheden van het Hof van Justitie, het Gerecht en het Gerecht voor ambtenarenzaken op rechtspraakgebied en bevat een groot aantal gerechtelijke statistieken. ([curia](#))

Cursus en opleiding

De in deze maand toegevoegde cursussen en opleidingen zijn blauw gemarkeerd. Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

ONDERWERP	DATUM	TITEL
AANBESTEDING	podcast	EJTN podcast: EU Public Procurement Law training for judges podcast series, March 5-6, 2015 - filmed at The Academy of European Law (ERA), Trier
AANBESTEDING	16-17 juni 2016	Recent Developments in European Public Procurement and Case Law, EIPA, Maastricht
AANBESTEDING	20-21 okt 2016	European Public Procurement, PPP/Private Finance and Concessions, EIPA, Dubrovnik
AANBESTEDING	3 en 10 nov 2016	Aanbestedingsrecht en Mededingingsrecht, OSR, Utrecht, 10.00-16.30 uur

ONDERWERP	DATUM	TITEL
AANBESTEDING	3 of 10 nov 2016	Basiscursus Nederlands en Europees aanbestedingsrecht, OSR, Utrecht, 10.00-16.30 uur
ALGEMEEN	webcollege	Europees recht in Nederland, Amsterdam law academy
ALGEMEEN	webcollege	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR
ALGEMEEN	e-learning	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
ALGEMEEN	webcollege	'Europees recht in Nederland', Amsterdam law academy, 2 uur
ALGEMEEN	27 juni – 8 juli 2016	Summer School on EU Law and its Implementation, EIPA, Luxemburg
ALGEMEEN	6-dec-16	EVRM algemeen, SSR, Utrecht
ASIEL&MIGR	webcollege	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader
ASIEL&MIGR	16-17 juni 2016	Annual Conference on European Migration Law 2016, ERA, Brussel
ASIEL&MIGR	21-nov-16	Actualiteiten EU-migratierecht II (asiel), OSR, Utrecht
ASIEL&MIGR	28-nov-16	Unieburgerschap, OSR, Utrecht
ASIEL&MIGR	29-nov-16	Actualiteiten Gezinsmigratie**a, OSR, Utrecht, 10.00-16.30 uur
ASIEL&MIGR	9-dec-16	Actualiteiten EU-migratierecht I (regulier)**a, OSR, Utrecht
BEVRIEZING TEGOEDEN	19-20 mei 2016	The Freezing, Confiscation and Recovery of Assets, ERA, Trier
CIVIEL	26-sep-16	SSR: Europees privaatrecht, Utrecht, 6 pt
CONSUMENTEN	webcollege	Consumentenrecht voor verkoper, leverancier en consument, Amsterdam law academy
ERFRECHT	webcollege	Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor rechtspraak)
FAMILIE	10-jun-16	Seminar 'Werking en mogelijkheden van art. 3 IVRK en het daarbijbehorende General Comment nr. 14', CCRA, 13.30-17.30 uur
FINANCIËLE MARKTEN	20-24 juni	Summer Course on EU Regulation and Supervision of Financial Markets, ERA, Trier

ONDERWERP	DATUM	TITEL
GEZONDHEID	webcollege	Het recht op gezondheidszorg over de grens, Amsterdam law academy
GRONDRECHTEN	13-15 juni 2016	EU Disability Law and the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, ERA, Trier (bedoeld voor Judges(especially employment and criminal), prosecutors and othermembers of the judiciary, no fee)
GRONDRECHTEN	4-13 juli 2016	Venice Academy of Human Rights "Backlash against HumanRights?", Venetië, EIUC, deadline: 29 mei 2016
IE	e-learning	How to make the best use of the case law of the CJEU on EUcopyright in your legal practice? Ten questions on Europeancopyright law, ERA
IE	15-jun-16	Jurisprudentielunch merken-, modellen-, auteursrecht, DELEX, Crown Plaza Amsterdam, 12.00-15.15 uur
IE	16-jun-16	The Adoption of the EU Directive on Trade Secrets, ERA, Brussel
IE	27 juni – 1 juli 2016	Summer Course on European Intellectual Property Law, ERA, Trier
IE	7-jul-16	IE Zomer Forum Congres
IPR	16-17 juni 2016	Conference on 'Sales Law and Conflict of Laws from Ernst Rabel untilToday', Munchen
IPR	8-9 sept 2016	Conference on the Hague Principles on Choice of Law, Luzern,
MEDIATION	27 juni – 1 juli 2016	Summer Course on Alternative Dispute Resolution, ERA, Trier
MILIEU & NATUUR	podcast	EJTN podcast: Seminar on Access to Courts in Environmental Law Matters (seminar van 7 oktober 2013
MILIEU & NATUUR	17-jun-16	Workshop „The preliminary reference procedure as a compliance mechanism of EU environmental law“, Brussel
MILIEU & NATUUR	20-24 juni 2016	IUCNAEL 2016 Colloquium: "The Environment in Court – Environment protection in national and international courts, tribunals, and compliance mechanisms, Pluricourts, Oslo, Noorwegen
MILIEU & NATUUR	27 juni – 1 juli 2016	Summer Course on European Environmental Law, ERA, Trier
MILIEU & NATUUR	29 aug – 2 sept 2016	Summer Programme on International and European EnvironmentalLaw: Making it Work, Asser instituut
PRIVACY	4-8 juli 2016	Summer course privacy Law and Policy, 4-8 July 2016, UvA

ONDERWERP	DATUM	TITEL
STAATSSTEUN	27-28 juni 2016	Advanced State Aid Seminar, EIPA, Maastricht
STRAF	e- learning	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e- learning course, ERA
STRAF	11-jun-16	Basic Training Course on Legal and Technical Aspects of Cybercrime and E-Evidence, ERA, Krakau
STRAF	13-14 juni 2016	The Role of the National Judge in EU Judicial Cooperation in Criminal Matters, EIPA, Luxembourg.
STRAF	7-8 juli 2016	Conference on the State of Play of the Establishment of a European Public Prosecutor's Office (EPPO), Asser instituut
STRAF	23-24 juni 2016	Supervising Matters Related to Detention, ERA, Straatsburg
STRAF	20-24 juni 2016	Summer Course on European Criminal Justice, ERA, Trier
STRAF	16-dec-16	SSR-cursus Europees Strafrecht, cursuscode: SRRSEUSR
TERRORISME	29 aug – 2 sept 2016	Advanced Summer Programme on Countering Terrorism: Legal Challenges and Dilemmas, Asser instituut

Zie ook:

- [Catalogus 2016 "European Centre for Judges and Lawyers Catalogue"](#) – EIPA
- [ERA e-Learning Courses at a glance](#)

Informatievoorziening (alleen voor de rechtspraak)

Kennisportaal Europees recht

Een handige startpagina is het [Kennisportaal Europees recht](#) op de wiki. Deze pagina bevat links naar alle informatiebronnen binnen en buiten de rechtspraak op het gebied van Europees recht. Het bevat ook een link naar de teksten van het EVRM, het VEU en het VWEU en het Handvest grondrechten. Actuele nieuwsberichten staan op [Intro Europees](#) en op twitter: [@EuropeanCourts](#) en [JoanneBik1](#)

Nieuwsbrieven

- [Nieuwsbrief van de persafdeling van het EU-Hof](#) (ECER website)

- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk \(INTRO\) – nr. 2, 2015](#)
- [Brussels law societies](#) (nieuw: nu externe link): mei 2016
- [KESM \(voorheen EKS\) nieuwsbrief Rechtbank Amsterdam](#) (alleen intern): mei 2016
- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk stafbureau](#)
- [Information note ECHR](#): mei 2016
- [EASO information note](#): april 2016

NL prejudiciële verwijzingen

Instantie	Datum	ECLI-nummer	Onderwerp	Zaaknr	AG	Arrest	PG	Einduitspraak
RvS	18 mei 2016	ECLI:NL:RVS:2016:1351	Habitatrichtlijn					
Hof Arnhem-Leeuwarden	19 april 2016	ECLI:NL:GHARL:2016:3097	landbouw	C-227/16 Arts				
Hoge Raad	29 maart 2016	ECLI:NL:HR:2016:515	Asiel & migratie	C-225/16 Ouhrami				
Rb Den Haag	9 maart 2016	ECLI:NL:RBDHA:2016:2350	IE	C-163/16 Louboutin				
Rb Midden-NL	24 februari 2016	ECLI:NL:RBMNE:2016:954	arbeid	C-126/16				
Hoge Raad	29 januari 2016	ECLI:NL:HR:2016:133	douane	C-59/16				

Vacatures

Websites

- EURES: the European job mobility portal van de Europese Commissie
- European personnel selection office (EPSO): Vacatures en concours) bij EU- instellingen
- Euractiv Europese vacatures: Overige Europese vacatures
- Europa decentraal: nieuwe vacatures nationale experts (Europa decentraal)

Vacatures

Rechter – [Vacature](#)

Bij het Unified Patent Court (Court of First Instance and Court of Appeal).
Deadline: 4 juli 2016.

Onderzoekers: EU-uitgaven, corruptiebestrijding – [PB C 187A van 26.5.2016](#)

Onderzoekers: douane en handel, tabak en namaakgoederen

Inschrijven via de website van EPSO (<http://jobs.eu-careers.eu>) vóór 28 juni 2016 om 12 uur ('s middags)